

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Instituce pro trávení volného času mládeže do 18 let

Mgr. Adéla Hanušová

©2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Mgr. Adéla Hanušová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Institute pro trávení volného času mládeže do 18 let

Název anglicky

Institutions for Leisure Time Spending of the Youth up to the age of 18

Cíle práce

Cílem práce je pomocí analýzy zjistit stav vybrané instituce, která se zabývá volnočasovými aktivitami pro mládež. Na základě analýzy bude posouzeno, na kolik instituce plní své poslání, dále její ekonomické zázemí a také význam instituce pro region.

Metodika

Studium odborné literatury, analýza činností vybrané instituce, terénní výzkum a zpracování dat.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

volný čas, instituce volného času, volnočasové aktivity, mládež, děti

Doporučené zdroje informací

FREEMAN, Joan. Volnočasové aktivity pro nadané a talentované u nás a ve městě. Praha: NIDM MŠMT, 2009. 84 s. ISBN 978-80-86784-83-0
HÁJEK, Bedřich. HOFBAUER, Břetislav. PÁVKOVÁ Jiřina. Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy. Praha: Portál, 2008. 239 s. ISBN 978-7367-473-1
HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. 173 s. ISBN 80-7178-927-5
PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času. Praha: Portál, 2008. 221 s. ISBN 978-80-7367-423-6
VÁŽANSKÝ, Mojmír. Základy pedagogiky volného času. Brno: Paido, 1995. 176 s. ISBN 80-901737-9-9

Předběžný termín obhajoby

2015/16 ZS – PEF

Vedoucí práce

PhDr. Miroslav Polišínský, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 12. 11. 2014

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 13. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 08. 11. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Instituce pro trávení volného času mládeže do 18 let" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne: 13. 11. 2015

Adéla Hanušová

Poděkování

Chtěla bych touto cestou poděkovat PhDr. Miroslavu Poliškému, CSc. za vedení této diplomové práce a za cenné rady a připomínky při její realizaci. Taktéž bych ráda poděkovala Mgr. Josefu Solárovi, ředitelovi Domu dětí a mládeže Děčko, za poskytnutí informací a dokumentů pro zpracování výzkumné části.

Instituce pro trávení volného času mládeže do 18 let

Leisure time institution for the youth under 18 years of age

Souhrn

Diplomová práce se zabývá analýzou vybrané instituce pro trávení volného času mládeže do 18 let. Konkrétně se jedná o Dům dětí a mládeže v Rychnově nad Kněžnou, jehož zřizovatelem je město Rychnov nad Kněžnou. Cílem práce je zjistit, nakolik zvolená instituce plní svou funkci, vytyčené cíle a svá poslání.

Práce je strukturována do dvou tematických oblastí a to na teoretickou a výzkumnou část. V teoretické části je definován pojem volný čas a jeho význam, dále jeho vývoj a proměny v čase a také různé pohledy na tuto problematiku. Součástí teoretické části je i zhodnocení výchovy mimo vyučování, kde jsou popsána jednotlivá zařízení, která naplňují cíle mimoškolních aktivit. Velká část je věnována státní politice v oblasti trávení volného času pro děti a mládež, kde je provedena komparace státních koncepcí zabývajících se touto oblastí a také je zde zmíněno finanční zajištění těchto institucí, tedy programy státní podpory pro práci s dětmi a mládeží. Výzkumná část práce se zabývá charakteristikou města Rychnov nad Kněžnou a možností využívání volného času v daném regionu. Nejdůležitější část vlastního výzkumu je věnována institucionální analýze daného zařízení, kde jsou zhodnoceny hlavní oblasti a formy činnosti zvolené instituce, dále její organizační struktura a zázemí. V závěru jsou shrnuty výsledky práce a navrhnutá doporučení, která by mohla vést k zlepšení činností dané instituce.

Klíčová slova: volný čas, instituce volného času, volnočasové aktivity, mládež, děti

Summary

This thesis deals with the analysis of the selected leisure time institution for the youth under 18 years of age. The analysis is focused on the Children and Youth Centre in Rychnov nad Kněžnou, whose founder is Rychnov nad Kněžnou town. The finding of the intensity of the function, the set aims and the mission of the selected institution is considered to be the aim of the thesis.

The thesis is divided into two thematic parts, the theoretical and the research part. The concept of leisure time and its importance, development and changes in time, such as different views on this issue are defined in the theoretical part. The evaluation of education out of classes containing a description of individual facilities that deal with after-school activities are parts of the theoretical part, too. A big part of the thesis deals with the state policy in the section of leisure time activities for children and the youth, the comparison of state conception which deal with this section and financial ensuring of these institutions, state aid programmes for work with children and the youth, are described in this part. The research part of the thesis deals with the characteristic of Rychnov nad Kněžnou town and possibilities of leisure time spending in this region. The most important part of the research is focused on the institutional analysis of this facility, in this part, there are evaluated main sections and activity forms of this institution, its organizational structure and background. The results of the thesis are summarized in the conclusion, such as recommendations for improvements of activities of this institution.

Keywords: leisure time, leisure time institution, leisure time activities, the youth, children

Obsah

1. Úvod.....	10
2. Cíl a metodika práce	11
2.1. Cíl práce.....	11
2.2. Metodika práce	11
Teoretická část	13
3. Volný čas a jeho význam	13
3.1. Různé pohledy na volný čas	15
3.2. Kulturní trávení volného času	16
3.3. Proměny volného času.....	18
3.4. Systém volného času v současnosti.....	20
3.5. Právní a ekonomická dimenze volného času.....	22
3.6. Socioprofesionální uplatnění pedagoga volného času.....	23
4. Výchova mimo vyučování	24
4.1. Zařízení pro výchovu mimo vyučování.....	26
4.2. Duševní hygiena ve výchově mimo vyučování.....	28
5. Státní politika v oblasti trávení volného času pro děti a mládež	29
5.1. Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013.....	30
5.1.1. Hlavní cíle Koncepce	32
5.1.2. Mládež, volný čas a životní styl.....	33
5.2. Koncepce podpory mládeže na období 2014–2020.....	35
5.2.1. Východiska Koncepce 2020.....	36
5.2.2. Horizontální priority Koncepce 2020.....	37
5.2.3. Finanční zajištění Koncepce 2020	38
5.3. Komparace „Koncepce“ a „Koncepce 2020“	39
6. Finanční podpora organizací zabývajících se volnočasovými aktivitami	39
6.1. Programy státní podpory pro práci s dětmi a mládeží pro nestátní neziskové organizace na léta 2011–2015	40
6.1.1. Typy programů.....	42
6.1.2. Forma podávání žádostí o státní dotace v rámci Programů	43
7. Analýza instituce dle Bronislava Malinowského.....	44
Výzkumná část.....	46

8.	Metodika výzkumné části	46
9.	Stručná charakteristika lokality – Rychnov nad Kněžnou.....	49
9.1.	Historický vývoj města.....	50
9.2.	Společenský a kulturní život	51
9.3.	Volnočasové aktivity v Rychnově nad Kněžnou.....	53
10.	Děčko – Dům dětí a mládeže	54
10.1.	Charakteristika zařízení	55
10.2.	Poslání a cíle organizace.....	56
10.3.	Klíčové kompetence DDM Děčka	57
11.	Institucionální analýza DDM Děčko.....	57
11.1.	Normy, zásady, směrnice, vnitřní řády	57
11.2.	Personální zajištění	63
11.3.	Aktivity – hlavní oblasti a formy činností	67
11.3.1.	Nabídka volnočasových aktivit.....	71
11.4.	Interiér – vybavení, zařízení	77
11.5.	Nemovitosti.....	80
11.6.	Ekonomické předpoklady	82
12.	Diskuze k výsledkům výzkumu	88
13.	Závěr	93
14.	Seznam použitých zdrojů	96
	Seznam schémat, tabulek a obrázků	101
	Seznam použitých zkratk	102
15.	Přílohy	103

1. Úvod

Otázka volného času se stává v současnosti čím dál více diskutovanější a aktuálnější hlavně v oblasti pedagogiky. U pedagogů vzrůstá zájem o problematiku volného času, zejména o jeho komplexní uchopení a studium jeho vnitřního uspořádání a fungování systému. Snaží se také o propojení informací a zkušeností z ostatních příbuzných oborů v oblasti pedagogiky. Nejvíce se pedagogika volného času obrací na mladou generaci, pro kterou je vhodné trávení volného času velice důležitá a v dnešní době je problematické a těžké zaujmout a motivovat mládež ke smysluplnému využití volného času. A právě poznání všech složek volného času vede k jeho zkvalitnění – účinně promítnout poznatky do praxe a současný stav změnit k lepšímu. Systém volného času je stále rozsáhlejší, diferencovanější, významnější zvláště pro děti a mládež, zahrnuje v sobě aktivity pro úspěšné, cílevědomé a spontánní trávení volného času. Zahrnuje v sobě vzdělávací i výchovné cíle, které se nemohly nebo nestačily uskutečnit ve školách či v rodinách. Aktivity volného času nemají nahrazovat rodičovskou výchovu, nýbrž ji mají doplnit či vhodným způsobem podpořit. Jde i o prevenci před sociálně patologickými jevy, kterým se dnešní mládež bez pomoci dokážou ubránit stěží, protože bohužel kriminalita stoupá a narůstá počet nežádoucích sociálních skupin. Celkově vhodné trávení volného času a správné pedagogické vedení směřuje ke kultivaci jedince a tím i celé společnosti.

Volný čas je významnou sociologickou, ekonomickou a pedagogickou oblastí a jeho smysluplné využití přispívá k rozvoji jedince, jeho nadání a přispívá tak i k rozvoji společnosti. Proto se trávení volného času stalo náplní různých forem organizací, které se zabývají činnostmi a aktivitami pro vhodné trávení volného času. Jednou z těchto organizací je i Dům dětí a mládeže Děčko v Rychnově nad Kněžnou, které se může pyšnit širokou nabídkou volnočasových aktivit pro děti, mládež a také pro dospělé a seniory. Jeho zřizovatelem je samotné město Rychnov nad Kněžnou, které přispívá na provoz této organizace. Cílem diplomové práce je zhodnotit činnost Děčka a také zjistit, na kolik plní své cíle a poslání, za kterým bylo zřízeno.

2. Cíl a metodika práce

2.1. Cíl práce

Cílem diplomové práce je zmapovat možnosti pro trávení volného času ve městě Rychnov nad Kněžnou a popsat činnost nejdůležitějších institucí pro trávení volného času v dané lokalitě. Dalším cílem práce je si vybrat jednu z těchto institucí, která se zabývá trávením volného času dětí a mládeže do 18 let. Pro splnění cíle práce zde byl zvolen Dům dětí a mládeže Děčko v Rychnově nad Kněžnou. Náplní diplomové práce je pomocí analýzy zjistit, na kolik procent plní tato organizace své cíle a poslání a jaké prostředky jsou k tomu využívány. Pokud bude zjištěno, že organizace nedostatečně naplňuje své cíle a očekávání, budou zde navržena doporučení k odstranění těchto nedostatků a k zlepšení celkového chodu organizace.

2.2. Metodika práce

Diplomová práce je tematicky rozdělena na část teoretickou a část praktickou, kde je prováděn vlastní výzkum práce. V první části práce jsou uvedena teoretická východiska, ze kterých vychází empirická část práce.

V teoretické části je, na základě studia odborné literatury, internetových a legislativních zdrojů, vymezen pojem volného času, jeho různá pojetí a historický vývoj v čase. Jedná se o literární rešerši, která je důležitým základem pro následnou aplikaci teoretických poznatků na praktickou část práce. V teoretické práci lze najít definici pedagogiky volného času, její vymezení, funkce, cíle a formy. Je zde také analyzován pohled na současnou problematiku trávení volného času zejména ze strany mládeže. V teoretické části je také vymezena právní a ekonomická dimenze trávení volného času, kde jsou hlavně zohledněny výhody plynoucí z podnikání v oblasti volného času. Velmi detailně je zde vymezena výchova mimo vyučování, která má stejnou váhu jako výchova ve škole. Jsou definována jednotlivá zařízení, která se zabývají volnočasovými aktivitami a podílejí se tak na harmonickém vývoji osobnosti. Dále je věnována pozornost státní politice v oblasti trávení volného času dětí a mládeže. Jsou zde také vymezeny důležité státní koncepce zabývající se touto problematikou a následně je provedena jejich komparace. Na tuto oblast navazuje

státní finanční podpora pro organizace zabývající se volnočasovými aktivitami pro děti a mládež a jsou zde nastíněny formy čerpání těchto dotací. V závěru teoretické části jsou položeny stěžejní východiska pro následující praktickou část práce. Byla zde použita institucionální analýza dle polského a britského antropologa Bronislava Malinowského, který svou teorii detailněji rozvedl ve své knize Vědecká teorie kultury.

Praktická část se věnuje svému vlastnímu výzkumu. V samotném úvodu je detailněji rozpracována metodika této výzkumné části. Na základě terénního výzkumu pomocí vlastního pozorování, studia dokumentů a rozhovorů zde byla provedena institucionální analýza šesti funkcionálních oblastí. Mezi funkcionální oblasti patří: normy, personál, aktivity, vybavení, nemovitost a finance. Na metodiku výzkumné části navazuje stručná charakteristika města Rychnov nad Kněžnou a možnosti trávení volného času v tomto okrese. Dále byla vybrána konkrétní instituce, na které byl proveden vlastní výzkum. Pro cíl práce byl vybrán Dům dětí a mládeže Děčko v Rychnově nad Kněžnou, který je největším poskytovatelem zájmových útvarů v celém okrese a jehož zřizovatelem je město Rychnov nad Kněžnou. Každá funkcionální oblast je zde zkoumána buď pomocí vlastního pozorování, studiem dokumentů, nebo pomocí rozhovorů, které byly prováděny s ředitelem organizace a s vedoucími jednotlivých oddělení. Jednotlivé funkcionální oblasti byly zhodnoceny a obodovány body 1-10. Cílem je zjistit pozitiva a negativa a především usilovat o odstranění nedostatků k lepšímu fungování organizace. Ke každé problematice jsou zde navržena opatření a doporučení.

V závěru práce se nachází diskuze k výsledkům práce, kde jsou zhodnoceny funkcionální oblasti a především navrhnutá jednotlivá opatření a způsoby ke zlepšení chodu organizace, které byly uváděny v průběhu předešlé části. Výstupem práce může být jakýsi vzor dané instituci nebo instituci obdobného charakteru, kterým tyto chyby můžou do budoucna eliminovat a zaměřit se na své silné stránky, ještě je zefektivnit pro budoucí růst v oblasti volnočasových aktivit. Diplomová práce si neklade za cíl kritizovat danou instituci, ale spíše působit jako poradní, nestranný a inspirativní dokument sloužící k jejímu růstu.

Teoretická část

3. Volný čas a jeho význam

V dnešní uspěchané době je pro všechny definice volného času naprosto cizím pojmem. Všichni se ženou za svou kariérou, přejí si, aby den měl alespoň 48 hodin, a nikdo si již nenajde čas na odpočinek, který je pro lidský organismus velmi důležitý. Samotní psychologové tvrdí, že by si člověk měl rozdělit den na tři části a min. 8 hodin věnovat volnému času, tudíž mít čas na svoje zájmy a hobby. Co je to tedy vůbec volný čas? Volný čas z anglického překladu *leisure time* znamená podle Hofbauera „...*je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život.*“¹ Volný čas nepředstavuje pouze pasivní činnost, kdy člověk pouze odpočívá a nic aktivně nevykonává. Volný čas zahrnuje i veškeré aktivní činnosti jako je sport, hudba apod. Definice volného času tedy hlavně vychází z předpokladu, že se nejedná o sféru povinností, tedy to, co člověk musí vykonat, i když se mu nechce. Volný čas představuje činnosti, které si můžeme svobodně vybrat. Jen na nás záleží, co chceme dělat a jak svůj čas strávíme. Veškeré tyto činnosti nám mají přinášet uspokojení a radost a především uvolnění.

Pod pojem volný čas můžeme zahrnovat odpočinek, zábavu, zájmové činnosti, sebevzdělávání, dobrovolné společensky prospěšné činnosti, sport a veškerý čas, který věnujeme těmto činnostem.² Do volného času ale nezapadají činnosti související se sebeobsluhou, ani činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka jako je jídlo, spánek apod. Nepatří sem ani vyučování.³

Volný čas je hodnotou a to tehdy, pokud je využit ku prospěchu člověka, pro rozvoj jeho osobních kvalit. Z počátku volným časem dítěti disponují ti, kteří o dítě pečují. Především se jedná o matku, která nechá své dítě se bavit hrou, která je pro něho zvláště v útlém věku velmi důležitá, jelikož se při ní učí a rozvíjejí svou fantazii. Dále zde vystupuje

¹ HOFBAUER Břetislav. *Kapitoly z pedagogiky volného času: soubor pojednání o volném čase a jeho výchovném zhodnocování*, s. 26

² PÁVKOVÁ Jiřina. *Pedagogika volného času. Teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*, s. 15

³ Tamtéž.

role otce, který dítě vede k rozmanitým činnostem, zvláště k praktickým. V pozdějším věku disponuje volným časem dítěte pedagog, který mu ukládá úkoly, učí ho tak odpovědnosti a samostatnosti mimo vyučování. Postupně se dítě vyhraňuje a má své vlastní zájmy, které se pokouší realizovat ve svém volném čase. Nejvíce volný čas nabývá významu u dospívajícího jedince. Adolescent a dospělý člověk již ví, jak nakládat se svým volným časem. Poslední dobou vznikají dokonce i programy, které se zabývají vyplňováním volného času jedinců v poproduktivním věku či ve stáří. Z vědeckých studií vyplývá, že aktivní trávení volného času je důležitým faktorem, který pozitivně působí na zdravotní stav.⁴

Specifikem trávení volného času dětí a mládeže je jeho pedagogické ovlivňování, jelikož děti potřebují neustálé pedagogické vedení. Samotní děti se ještě neumí rozhodnout, co je pro ně dobré. Nemají dostatek zkušeností jako dospělí a potřebují vést. Děti, které jsou bez pravidel, se nedokážou orientovat a nevědí, jakým směrem se mají dát. Proto potřebují citlivé vedení pedagoga či jiného dospělého člověka.⁵ V současné době médií, počítačů, tabletů je velmi těžké zaujmout mládež. Veškerá zájmová činnost pro mládež musí být velmi atraktivní, musí umět přitáhnout pozornost a zejména motivaci. Proto je na nás dospělých vymýšlet různé formy her, aktivit, abychom dokázala upoutat pozornost moderního mladého člověka, který většinou ztrácí zájem o různé volnočasové aktivity a raději se věnuje vysedávání u počítače. Pro volbu různých aktivit pro děti a mládež je důležité vzít v potaz věk a zvláště jejich psychickou a sociální zralost. Důležité je také analyzovat rodinné prostředí dítěte. Protože rodinné prostředí nám dokáže hodně napovědět o osobnosti dítěte. Z těchto hledisek nám vychází, že pro kvalitní výběr volnočasových aktivit je velmi důležitý individuální přístup k dětem. Teprve pak dokážeme správně vybrat a odhadnout aktivity, které by je bavily a hlavně rozvíjely.

Míst, kde mohou děti trávit svůj volný čas je nepřehledné množství. Patří sem zejména jejich vlastní domov, škola a zejména instituce zabývající se volnočasovými aktivitami jako jsou různé domovy dětí a mládeže, tábory, kroužky, anebo svůj čas mohou trávit i venku na ulici se svou partou. Většina lidí si myslí, že náplň volného času pro děti a mládež má zajistit sama jejich rodina. Jenomže v dnešní době je charakteristické, že oba rodiče jsou plně vytíženi svou prací a na takovéto věci jim už nezbyvá tolik času. Proto jsou tu instituce, které

⁴ SPOUSTA, Vladimír aj. *Metody a formy výchovy ve volném čase*, s. 12

⁵ HÁJEK B., HOFBAUER B., PÁVKOVÁ J. a kol. *Pedagogika volného času. Teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*, s. 15

se v dnešní době snaží děti přitáhnout k sobě z ulic a zajistit tak smysluplné využití jejich volného času a že děti a mládež mají volného času hodně. Tyto instituce nemají jen za úkol dítě zabavit, ale i podpořit jeho záliby a zájmy a rozvíjet tak jeho osobnost tím správným směrem a hlavně mají i za úkol prevenci sociálně patologických jevů. Dnešní děti a mládež jsou vystavovány neustálému tlaku sociálně patologických jevů a snáze např. podlehnou drogám či jiným nežádoucím jevům. Proto je důležité dítě zaměstnat, aby mu na takovéto aktivity nezbyvalo čas. Je tedy velmi důležité, již výše zmíněné, pedagogické vedení, kdy je zapotřebí odborná kvalifikace pro správný vývoj dítěte. Jak říká Pávková J.: *„Historické zkušenosti i zkušenosti ze zahraničí potvrzují, že prevence je ve výchově účinnější a také podstatně levnější než náprava chyb a převýchova. A právě kvalitní výchova dětí ve volném čase má výrazný preventivní účinek.“*⁶

3.1. Různé pohledy na volný čas

Na problematiku volného času se můžeme podívat z různých pohledů. A to: z pedagogického a psychologického, z ekonomického, sociologického, sociálně-psychologického, politického a i zdravotně-hygienického. Pedagogická a psychologická hlediska berou v úvahu zejména věk a individualitu každého jedince a jejich respektování ve volném čase. Pedagogické ovlivňování volného času má především zajistit osobnostní a sociální rozvoj dítěte, rozvoj dovedností, podpoření individuality dítěte, nabytí nových dojmů, seberealizaci a poskytování sociálních kontaktů.⁷

Z ekonomického hlediska je důležité nakolik je společnost ochotna investovat do výchovné a vzdělávací činnosti dětí a mládeže. Sleduje se zde i na kolik je toto odvětví atraktivní a jaká je návratnost investic. V dnešní době je toto odvětví velice oblíbené. Spousta institucí je schopno nabídnout dostatečné množství aktivit či činností, ale už trochu rezignují na vzdělávací cíle a kultivaci osobnosti dítěte.⁸

Ze sociologického a sociálně-psychologického hlediska je ve volnočasových aktivitách důležité rozvíjení mezilidských vztahů. Dítě, které navštěvuje různé instituce má možnost zde rozvíjet své společenské kompetence, zejména rozvíjet spolupráci s ostatními

⁶ Tamtéž, s. 16

⁷ Tamtéž, s. 20

⁸ Tamtéž, s. 17

vrstevníky, řešit různé problémy formou spolupráce. Důležitá je i kompenzace různých negativních vlivů, které si děti odnáší ze svého rodinného prostředí a zejména ze svých vrstevnických skupin.⁹ V současné době je těžké, aby mladí dospívající lidé nepodlehli tlaku své party, aby se nenechali strhnout ke špatným věcem jako je vandalismus, braní drog, krádeže apod. Zejména dospívající mládež nedokáže smysluplně využít svůj volný čas. Raději se poflakují po náměstích, hrají hry na počítačích. Je to možná tím, že schází dostatečné pedagogické vedení i pro tuto věkovou kategorii. Mám zejména na mysli věkové rozpětí 15-18 let. Instrukce by se proto měli výhradně zaměřit na tyto sociální skupiny a toto odvětví více zatraktivnit. Důležité je zde zanalyzovat i jejich rodinné prostředí, protože vysoce náchylnou skupinou k sociálně nežádoucím jevům jsou především děti ze sociálně slabšího rodinného prostředí.¹⁰

Z politického hlediska se jedná zejména o úlohu státu. Jakými prostředky a jakým způsobem může stát ovlivňovat trávení volného času dětí a mládeže. Jak se tedy bude vyvíjet školská politika, do jaké míry bude stát podporovat instituce pro volnočasové aktivity. Státní intervence do volného času dětí a mládeže spočívá hlavně v zakládání zařízení pro volný čas dětí a mládeže, pomoci organizacím, sdružením a spolkům pracujícím s dětmi a mládeží, vytváření kladných postojů společnosti k vytváření aktivit pro děti, v prohlubování profesionalizace pedagogů a podpoře pedagogiky volného času, která je leckdy podceňována.¹¹

Zdravotně-hygienický pohled na trávení volného času se zejména soustřeďuje na podporu tělesného a psychického vývoje člověka. Hledí se hlavně na dodržování denního režimu, hygienu prostředí, hygienu duševního života. „*Správné využívání volného času se pozitivně projevuje ve zdravotním stavu člověka.*“¹²

3.2. Kulturní trávení volného času

V životě každého člověka neexistují ostré předěly mezi jednotlivými vývoji osobnosti. Vývoj osobnosti je kontinuální, postupný a nenásilný a souvisí s postupným

⁹ Tamtéž, s. 18

¹⁰ viz MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál, 1996. 143 s. ISBN 80-7178-085-5.

¹¹ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času. Teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*, s. 18

¹² Tamtéž, s. 19

dozríváním organismu ale i psychických kvalit jedince. Na vývoj osobnosti ale působí i rodinné prostředí, dědičnost a kvalita výchovy a to rodinná, školní ale především i mimoškolní. Dále na vývoj osobnosti velmi působí společnost díky svými společenskými normami.

Pro člověka je vždy nejdůležitější rodina. Rodina působí na jedince od nejtútlejšího věku a rozvíjí všechny jeho kvality. Významně působí na jeho citový rozvoj a právě existence emociální složky v rodině je pro dítě nejdůležitější. Sám Pestalozzi již v 19. století řekl: „Kde dítěti již od počátku chybí mateřská láska, věrnost a účast lidská, kde rodiče ve svém vztahu k dítěti se od přirozenosti tak odchylují, že mu odeprou to nejsvětější, co mu náleží, svoje spolupůsobení ve výchově k lásce, tam je potom pro jejich dítě konec s výchovou k lásce a k činnosti z lásky. Podvod a povrchnost zaplaví lidského tvora od kolébky.“¹³

Citový rozvoj jedince je důležitý k formování jeho mravních hodnot. Celkově pak rozvíjí harmonické vyžívání osobnosti. Komplexní působení na dítě od nejtútlejšího věku je doporučováno a uznáváno v i mimoevropských výchovných systémech.¹⁴

Volný čas pro děti i mladé velmi ceněn. Všichni se těší, až přijdou ze školy a budou moct zahodit za hlavu svoje úkoly a povinnosti a dělat pouze to, co je baví a to je možná ten problém, že ne každý dokáže svůj volný čas plnohodnotně využít. Hodnotné využití volného času je velmi úzce spojeno s jejich rozvojem schopností a dovedností. V dospělosti je trávení volného času výsledkem chování a utvoření hodnotového žebříčku, které si jedinec vytvořil během svého života. Pokud v mládí člověk nepřilnul k nějaké činnosti, v dospělosti si k ní bude těžce hledat cestu. To, co se člověk v dětství naučí, to co získá, využívá pak v dospělosti. Knihu nebo např. operu je možno naplno prožít pouze s určitými zkušenostmi. Např. při hodnocení opery je důležité mít určité znalosti o díle, o autorovi díla a co tím chtěl autor říct. Je zapotřebí určité umělecké citění. Tyto zkušenosti člověk získává v průběhu celého svého života, nelze se je naučit ze dne na den. Proto je důležité určité, zvláště u dětí, aby svůj volný čas věnovaly i hodnotným aktivitám. Nelze myslet jen na hodnoty umělecké, ale také např. sportovní, pracovní či vědecké, které zejména v dnešní době získávají na atraktivitě. Všechny tyto aktivity činí život zajímavějším, hodnotnějším, plnějším a zbavují

¹³ PESTALOZZI, Johann Heinrich. *Výbor z pedagogických spisů*, s. 126

¹⁴ SPOUSTA, Vladimír aj. *Metody a formy výchovy ve volném čase*, s. 13

nás nudy a hlavně nám dávají i všeobecný přehled, který se cení nejvíce a je zapotřebí v profesním uplatnění.¹⁵

3.3. Proměny volného času

Abychom mohli porozumět současnému vývoji volného času, nemůžeme opominout jeho předchozí vývoj. V minulosti organizace volného času zasahovala do všech oblastí života každého jedince. Soustava volnočasových činností se prosazovala v životě dospělých, dětí ale i pracovníků všech profesí spojených s využíváním volného času. V tehdejší Československu v 50. a 60. letech 20. století došlo ke změně v oblasti trávení volného času, kdy „*nastal úpadek starších kolektivních forem trávení volného času, zejména těch spojených uměle „shora“ vytvářenými kolektivy...*“¹⁶ a postupně se lidé oprostili od společně organizovaných volnočasových aktivit a přešli na individuální plánování, kdy se hojně začali věnovat chatařství a chalupářství. Většinou šlo o lidi z města, kteří utíkali z každodenního stereotypu na víkendy na čerstvý vzduch, kde se aspoň na chvíli vymanili z reality. Bylo to také dáno hodně politickou situací, kde přece jen na venkově byly poměry vždy trochu volnější. Mezi základní předpoklady rozvoje volného času dnes patří zkracování pracovní doby, přibývání obyvatel a s tím souvisí i etnická proměna obyvatelstva a v neposlední řadě stěhování lidí do měst.

Zkracování pracovní doby má za následek nárůst volného času pro aktivity, které si sám člověk dobrovolně zvolí. Nebývalo ale tomu tak, dříve se pracovalo i šest dní v týdnu a počet pracovních hodin byl daleko vyšší, než na jaký jsme zvyklí dnes. V první polovině 19. století byla průměrná pracovní doba 12-14 hodin denně. Postupně klesala na 8 hodin denně a 48 hodin týdně. Na přelomu 19. a 20. století ovšem ve většině Evropy stále převládal šedesátihodinový pracovní týden. U nás byla uzákoněna osmihodinová pracovní doba v souvislosti se vznikem samostatného Československa. V následujících desetiletích se začala pracovní doba zkracovat na 5 dní v týdnu, tak jak jsme zvyklí dnes. Podíl volného času tedy vzrostl. Volný čas svým rozsahem dnes zaujímá první místo ve struktuře lidského života, na druhé místo se řadí životní potřeby a pracovní sféra se dostává až na poslední místo. Tento vývoj má za následek více faktorů, jako je např. i osvobození dětí od práce,

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ FRANC, Martin. KNAPÍK, Jiří. *Volný čas v českých zemích 1957-67*, s. 513

prodlužování let školní docházky a s ním i spojená profesní příprava do dospělosti, zkracování pracovní doby dospělých, díky lékařskému pokroku i prodlužování délky života a tím spojený růst počtu let strávených na odpočinku.¹⁷ V současnosti ale zaznamenáváme, že někteří lidé se snaží svou pracovní dobu rozšiřovat jako je např. práce přes čas či nevyužívání celé doby mateřské dovolené, a to v důsledku neustálé konkurence a strachu ze ztráty zaměstnání. V dnešní době přibývá čím dál víc workoholiků, kteří se snaží budovat svou kariéru a zapomínají na sebe a na odpočinek, který je pro lidský organismus důležitý. Z francouzských rozborů nám ale vychází, že většina dnešních lidí stále upřednostňují ve svém hodnotovém žebříčku rodinu, volný čas a pracovní sféru odsouvají na spodní příčky.¹⁸

Volný čas a formy jeho využití jsou ovlivňovány i demografickými změnami. Je to dáno díky neustálému přibývání populace. Křivka související s přibýváním počtu obyvatel je velmi strmá. Pro zajímavost první miliardy obyvatel bylo dosaženo v roce 1800 a v roce 1999 naši planetu obývalo 6 miliard lidí. Výhledově počítáme s počtem 9 miliard. Tím že roste počet obyvatel, s tím roste různorodost volnočasových potřeb, aktivit a institucí. Paradoxem dnešní doby je, že klesá absolutní a relativní natalita a to se předpokládá i pro budoucnost. V letech 1990-2001 se počet dětí mezi 0 a 14 roky snížil ze 2,1 na 1,6 milionu. Tehdy se narodilo nejméně dětí za poslední dvě století a tento trend přetrvává dodnes. Oproti tomu vzrůstá naděje na dožití při narození u mužů ze 66,8 na 71,6 roku a u žen ze 73,9 na 78,3 roku.¹⁹ Současnou dobu charakterizuje i rychlý nárůst počtu seniorů. I na oblast volného času mají značný vliv etnické změny ve složení obyvatelstva. Je to dáno především imigrací z jiných zemí a kontinentů. Tito imigranti přinášejí nové kulturní a náboženské prvky. Proto dnes čím dál víc nabývá na významu multikulturní výchova, jež je věnována do osnov základních škol.

Dalším vlivem, který má za následek rozšíření volnočasových aktivit, je přesun lidí z venkova do měst. Neustále se rozšiřuje počet velkých měst. S rostoucím počtem obyvatel ve městech vzrůstá i poptávka po různorodých volnočasových činnostech. Nachází se zde větší výběr institucí a organizací, které nabízejí využití volného času. Město je však charakteristické svou anonymitou, odtažitostí sociálních vztahů, nezájmem o své okolí a díky tomu vzrůstají nežádoucí sociálně patologické jevy (drogová závislost, vandalismus,

¹⁷ HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*, s. 27-28

¹⁸ Tamtéž, s. 28

¹⁹ Tamtéž, s. 29

bezdomovectví apod.). „Rychlý průběh kumulace volného času ve městech vytváří velké možnosti častého informálního a neformálního působení; současně vyvolává také problémy, pokud se souběžně nevytvářejí vhodné podmínky života jejich dospělých i mladých obyvatel.“²⁰ Rozdíly mezi sociálně znevýhodněnými skupinami a sociálně úspěšnými skupinami se dále prohlubují a ne každý má možnosti na zařízení s dobrou úrovní. Ne každý rodič si v současné době může dovolit dát své dítě do více kroužků a to zejména z finančních důvodů. A proto mládež pak tráví svůj volný čas na ulici či doma u počítače. Velkou změnou prochází i trávení volného času mimo město, kam se jezdí odreagovat a načerpat síly. Samotnou změnou procházejí i obyvatelé vesnic, kdy v důsledku stěhování obyvatel do měst zanikají různé kulturní zařízení nebo školy, které již nemají své ekonomické zázemí pro své další působení právě kvůli úbytku obyvatel na venkově. I přesto však na vesnicích stále přetrvávají tradiční způsoby trávení volného času, ale kvůli dnešním technologiím je těžké dnešní mládež přesvědčit k trávení volného času na venkově.²¹

3.4. Systém volného času v současnosti

Systém volného času se neustále vyvíjí, rozšiřuje a demokratizuje. Volnočasové výchovné prostředí se výrazně medializuje a s tím souvisí pronikání jak pozitivních, tak i negativních vlivů do tohoto systému. Volnočasové aktivity zasahují stále ve větší míře do života všech, ne jen mladistvých a výrazně ovlivňuje ráz celé společnosti. Vzniká tak široká a plodná oblast podněcující a umožňující vytvářet zcela nové možnosti. Překračují se dosavadní tradiční a konzervativní hranice, vše je doprovázeno úsilím o překonávání, odstraňování a hledání nedostatků. Zájem o volnočasové aktivity z řad mladistvých stále stoupá. Možnosti a význam trávení volného vzrůstá v návaznosti na Úmluvu OSN o právech dítěte, v níž je deklarováno, že každý dítě má právo na svůj volný čas a jeho smysluplné využití. Z této úmluvy pak vycházejí školské zákony jednotlivých zemí, které zahrnují péči o mladou generaci a jednotlivá opatření.²²

V současnosti roste zájem o volnočasové aktivity hlavně z iniciativy rodičů, jelikož jsou velice zaneprázdněni svými pracovními povinnostmi a snaží se, aby jejich děti

²⁰ Tamtéž, s. 31

²¹ Tamtéž, s. 32

²² HOFBAUER, Břetislav. *Kapitoly z pedagogiky volného času. Soubor pojednání o volném čase a jeho výchovném zhodnocování*, s. 31-32

intelektuálně rostly a rozvíjely svou vlastní osobnost. Volný čas má dnes rozsah nejen v pracovních dnech, ale též se rozrostl i na víkendy a na prázdniny. Jeho fond se rozšiřuje také díky prodlužování školní docházky. Volný čas a volnočasové aktivity se tak staly již nedílnou součástí života všech mladých příslušníků naší společnosti. Různými způsoby trávení volného času mohou obohacovat svůj život. „*Volnočasové aktivity nejsou (nebo neměly by být) pouhým „vyplňováním“ volného času nebo jen nahodilým doplňkem lidského života, nýbrž významnou, integrální součástí, jež dobrovolnou činností významně spoluvytváří aktivní vztah jedince ke společnosti, k druhým lidem i k sobě samému.*“²³

Volný čas jako specifická a samostatná součást života pomáhá harmonizovat a rozvíjet jednotlivé stránky osobnosti. Nesmíruje se současným stavem, ale snaží se nalézat nové možnosti rozvoje osobnosti a snaží se podněcovat účastníky k vlastní aktivitě a tvůrčí činnosti, překonávat dosavadní stereotypy denního života.²⁴

Volný čas má v současnosti své místo a je třeba ho i nadále rozvíjet. Vymýšlet stále nové činnosti a aktivity a snažit se získat co nejvíce mladistvých, aby se aktivně zapojili do svého vlastního harmonického rozvoje. Pedagogika volného času zkoumá a hledá stále nové přístupy. Snaží se volný čas inovovat a podřídit ho současným podmínkám mládeže, která si žádá interaktivní přístupy. V samotném školství se jednotlivé metody a formy výuky musí zdokonalovat, aby to žáky bavilo a aby si ze školy co nejvíce odnesly. Důraz se klade na samostatné a tvořivé myšlení a ne jinak tomu je i ve výchově mimo školu. V současné době se také čím dál více preferuje individuální přístup k jednotlivcům, kdy se zkoumají jeho skutečné zájmy, jeho pohled na věc a právě této problematice by se měla věnovat právě pedagogika volného času. Jedině tak podchytí, na co by se daný člověk měl specializovat, co rozvíjet a tím podnítí i jeho motivaci pro smysluplné trávení volného času.

Nejnovějším pojmem v oblasti volného času je pojem animátor. Pod tímto pojmem si hodně lidí představí pracovníky hotelů, kteří mají za úkol během dovolené ať už v zahraničí či v naší republice, zpříjemnit svým hostům zbytek dne. Může se jednat o večerní programy, ale i o denní programy. Většinou to bývá tak, že přes den se animátoři věnují výhradně dětem, kdy jim připravují různé soutěže či představení nebo děti hlídají v době, kdy si chtějí rodiče užít chvíli klidu. Večer se pak starají o zábavu dospělých formou různých

²³ Tamtéž, s. 32

²⁴ Tamtéž.

divadelních her či tanečních vystoupení apod. Mají za úkol vyplnit zbytkový čas během jejich dovolené.

Slovo animátor pochází z latinského slova anima, což v překladu znamená duše. Dá se to vyložit tak, že v procesu animace je něco ožíváno či oduševňováno. Animátor oduševňuje ostatní. Jde tedy o jakousi interakci vychovávajícího a vychovávaného. V současnosti lze tento pojem chápat jako tvořivý přístup ve volnočasové výchově dětí a mládeže, jež dokáže účinně reagovat na důsledky dnešní globalizace.²⁵

Dnes pracovníci volného času jsou značně diferenciovanou skupinou. Hlavním hlediskem jejich členění je vztah k profesionalizaci. Existují četné skupiny pracovníků externích, dobrovolných a i zcela profesionalizovaných. Mezi dobrovolníky se řadí zejména vedoucí útvarů zájmové činnosti, oddílů a různých sdružení dětí a mládeže apod. Tím do výchovného volnočasového působení vstupuje laik, který přináší své životní zkušenosti. Někdy může nastat situace, že se v takto dospělém člověku probudí profesionální zájem, jenž ho vede k profesionalizaci, což je velice prospěšné. Pro práci ve volnočasovém sektoru jsou vyžadovány různé způsoby školení, příprav a výchovy vedoucích. Početnou skupinou jsou externí pracovníci, kteří vedle svého hlavního pracovního poměru působí i na poli volnočasovém. Nejvíce je přínosná činnost pracovníků volného času zejména v resortu školství, kultury nebo v obcích. Jedná se zejména o vychovatele školních družin a klubů, pracovníků středisek volného času, dětských domovů a pracovníky působící v nestátním sektoru.²⁶

3.5. Právní a ekonomická dimenze volného času

Společnost musela a musí reagovat na mládež a její potřeby a hlavně i na způsob využití volného času. Proto se musí brát v potaz i politická dimenze volného času. Ta je obsažena zejména v Úmluvě o právech dítěte a zprávách o její realizaci, kterou mají na starosti státní orgány. Současně mládež zahrnuje cca 3,3 milionu osob, což představuje skoro třetinu naší populace. Proto se tato oblast stává čím dál tím více doceňovanou součástí naší politiky. Stát zpracovává koncepce a snaží se odpovědět na základní otázky v oblasti volného času a to především, jak efektivně organizovat volný čas dětí a mládeže a jak

²⁵ Tamtéž, s. 81-82

²⁶ Tamtéž, s. 82

k němu přispívat a rozvíjet ho. K těmto koncepcím se postupně přihlásila některá města a později i kraje. Státní koncepce je inspirována ostatními evropskými koncepcemi. Přijímané dokumenty stanovují postupy v přípravě a přijímání legislativních opatření a pro rozvoj dětí a mládeže (např. podpora talentovaných dětí). Legislativa vymezuje výchovné a sociálně ochranné funkce výchovných a vzdělávacích institucí, ale upravuje i práva a povinnosti jejich pracovníků. Je to činěno prostřednictvím zákonů, nařízení vlády, vyhlášek či metodických pokynů a návrhů MŠMT ČR.²⁷

Významnou součástí politiky volného času je ale i ekonomické hledisko. S rostoucími potřebami mládeže vzniká i příležitost pro podnikatele a to např. výstavbou zařízení zabývajících se volnočasovými aktivitami, následně nabídka pracovních míst na postu vychovatele či pedagoga, výroba a prodej pomůcek. S tím roste i ekonomická náročnost jednotlivých kroužků, kdy mnohdy tyto kroužky jsou spíše prestiží, než skutečnou potřebou a tím se rozvírají sociální nůžky a rostou sociální rozdíly mezi dětmi. Na výstavbě různých zařízení se ale podílejí i různé nadace či sponzorské dary, které umožňují např. výstavbu stadionů, na které by obec či město nemělo dostatek financí. Podpora činností mezi dětmi a mladými ze strany ekonomických subjektů se objevuje i u nás, ale ještě ne do takové míry jako v zahraničních zemích. Nadále by ale veškeré volnočasové aktivity měly být podřízeny výchovným a vzdělávacím cílům a ne pouze ekonomické dimenzi.²⁸

3.6. Socioprofesionální uplatnění pedagoga volného času

Již výše bylo zmíněno, že hlavním specifickým trávěním volného času dětí a mládeže je důsledné pedagogické vedení, kde je zapotřebí odborné kvalifikace. Pedagog volného času má na starosti výchovné a vzdělávací, organizační a konzultační činnosti v oblasti využívání volného času dětí a mládeže, ale i dospělých. „*Pedagog volného času reprezentuje takový druh výchovného pracovníka, který je schopen výchovně působit v prostoru volného času všech věkových, sociálních, profesních, národnostních a náboženských vrstev a skupin.*“²⁹ Musí být připraven na všechny rozmanité druhy osobností. I když základním a určujícím atributem volnočasových aktivit je její výchovný a vzdělávací charakter, jedná se ale

²⁷ HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*, s. 149

²⁸ Tamtéž, s. 149-150

²⁹ SPOUSTA, Vladimír aj. *Kapitoly z pedagogiky volného času*, s. 7

o okrajovou a průvodní záležitost. Nejdůležitějším specifikem je svobodná volba, pocit volnosti, radosti, uspokojení ze smysluplně stráveného volného času.

Způsob, jak se kvalitně připravit na dráhu pedagoga volného času, je vystudování střední školy v oboru předškolní a mimoškolní pedagogiky či pedagogiky pro asistenty ve školství. Status kvalifikovaného pedagoga volného času³⁰ lze získat i díky akreditaci v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Kdy je to chápáno jako studium pedagogiky podle § 22 odst. 1 písm. b) zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů, a § 3 odst. 2 písm. d) vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému, ve znění pozdějších předpisů. Absolvent získá znalosti a dovednosti v oblasti pedagogiky. Osvědčení absolvent získá na základě úspěšného složení zkoušky a obhajoby závěrečné práce.³¹

4. Výchova mimo vyučování

Mezi činitele vývoje jedince řadíme bezesporu na první místo hlavně rodinu a především rodiče, kteří mají již ze zákona vyživovací povinnost svého dítěte, ale zároveň by měli záměrně pozitivně ovlivňovat vývoj dítěte – naučit ho správným hodnotám a naučit ho především slušnému vychování v mezích společenských norem. Rodiče v dnešní době již nestačí na vše zmiňované a spoustu povinností přenášejí na školu, kde ale po pedagozích požadují čím dál víc, dokonce i to, co nespadá do jejich kompetencí. Proto jsou tu tedy střediska volného času, která mají kompenzovat výchovu, které se dítěti nedostává, když přijde domů ze školy. V dnešní době je většina mládeže vystavovaná tlaku hromadných sdělovacích prostředků a informačních technologií, kdy jsou mnohdy často vystavovány informacím, které nejsou vhodné k jejich věku, ale spíše pro dospělé. A proto je zde snaha vymanit mládež pouze pasivnímu využívání volného času, aby svůj volný čas naplňovali aktivními vhodnými volnočasovými aktivitami.

Pojem výchova mimo vyučování se dá charakterizovat takto: „...*probíhá mimo povinné vyučování, probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny, je institucionálně zajištěná,*

³⁰ viz FISCHER, René. HÁJKOVÁ, Alena. *Paragrafy vedoucího dětského kolektivu*. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2909-8. 204 s.

³¹ Standard studia pedagogiky k získání kvalifikace pedagoga volného času. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: MŠMT, 2015 [cit. 2015-01-09]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/standard-studia-pedagogiky-k-ziskani-kvalifikace-pedagoga>

uskutečňuje se převážně ve volném čase.“³² Ovlivňování volného času mládeže pedagogem, kam řadíme zvláště výchovu dětí a mládeže v době mimo vyučování, můžeme považovat za velmi významnou oblast výchovného působení. Dítěti je poskytováno aktivní, racionální využívání svého volného času, formování hodnotových zájmů, kultivování osobnosti, rozvíjení specifických vlastností osobnosti. Takto využitý volný čas má především blahodárné účinky na duševní hygienu a zdraví jedince. To, jakým způsobem člověk dokáže využít svůj volný čas pomocí rekreace či odpočinku, má velký význam, který se odráží i v pracovních či studijních výsledcích. Hodnotové a celoživotní zájmy se odrážejí i v partnerských vztazích. Přece jen, když někdo má určité zájmy, hledá k sobě takového partnera, který jeho zájmy opětuje a podporuje. Dalším úkolem výchovy mimo vyučování je rozvíjení potřeby celoživotního vzdělávání, která souvisí se zájmovou orientací člověka. Dá se tedy říci, že výchova mimo vyučování neplní jen výchovnou funkci, ale též vzdělávací, zdravotní a sociální.³³ Nelze opominout ale i preventivní funkci. Prevence je trojí. Primární prevence, která se zaměřuje na celou populaci, sekundární prevence, která se zaměřuje na kriminálně rizikové jedince, terciární prevence, jež usiluje o léčení a zabránění recidivy u jedinců, kteří se dopustili společensky nežádoucích aktivit. Střediska volného času se zaměřují především na první dva typy prevence, kdy ještě mohou pozitivně ovlivnit vývoj člověka a pomoci tak zabránit nežádoucím jevům. „*Hlavním cílem prevence je včas podchytit symptomy poruch chování a mravního ohrožení dítěte a na základě zevrubné pedagogické, speciálně pedagogické, psychologické, zdravotní a sociální diagnózy hledat optimální formu nápravných zařízení.*“³⁴ Což je již finálním krokem. Spousta středisek volného času spolupracují s různými výchovnými středisky pro děti a mládež, aby v nich podpořili pozitivní motivaci stát se lepším člověkem, upevnili morální hodnoty a podpořili je v jejich seberealizaci a rozvoji jejich schopností a dovedností, které se jim vyplatí např. v profesním či soukromém životě. Pro různé rizikové skupiny, zejména ve větších městech se min. jedno středisko volnočasových aktivit zaměřuje na plnohodnotné využití volného času těchto skupin. Dá se tedy konstatovat, že preventivní funkce výchovy mimo vyučování patří k těm nejdůležitějším.

³² PÁVKOVÁ Jiřina. *Pedagogika volného času. Teorie, praxe a perspektivisty mimoškolní výchovy a zařízení volného času*, s. 39

³³ Tamtéž, s. 39-40

³⁴ VOCILKA, Miroslav a kol. *Náplň činnosti středisek výchovné péče pro děti a mládež*, s.8

4.1. Zařízení pro výchovu mimo vyučování

Pro realizaci cílů mimoškolní výchovy se vytvářejí různá společenské instituce. Mezi ně řadíme školní družiny, školní kluby, střediska pro volný čas dětí a mládeže, kam spadají domy dětí a mládeže (DDM) a stanice zájmových činností, domovy mládeže, dětské domovy. Součástí volnočasových institucí jsou i střediska zájmového vzdělávání, která jsou definována jak: „...souhrn výchovně vzdělávacích, poznávacích, rekreačních a dalších systematických, ale i jednorázových činností a aktivit směřujících k účelnému a efektivnímu naplnění volného času a umožňují získat vědomosti a dovednosti...“³⁵ Do těchto středisek řadíme např. základní umělecké školy, jazykové školy, různé tělovýchovné a sportovní organizace, kulturní a osvětová zařízení apod. Níže je uvedena stručná charakteristika vybraných nejvýznamnějších středisek zaměřených na výchovu mimo vyučování.

Školní družiny³⁶ se výhradně zaměřují na práci s dětmi na prvním stupni základních škol, i když výjimkou mohou být i žáci z druhého stupně, ale zpravidla se jedná o žáky nižších ročníků. Kromě výchovné a vzdělávací funkce zajišťují i naplnění sociální funkce, protože zajišťují sociální péči a bezpečnost dětí v době, kdy jsou rodiče ještě v zaměstnání a děti by po příchodu domů zůstaly bez dozoru. Ve školní družině se činnost zaměřuje především na výtvarnou činnost, kdy děti vyrábějí různé výtvary, ale také se zde zpívá, sportuje, odpočívá apod.³⁷

Školní kluby pracují s dětmi středního školního věku, tzn. se žáky druhého stupně základní školy. Předpokládá se zde větší samostatnost dětí, vyhraněnost zájmů. Tyto kluby pracují na principu dobrovolnosti. Oproti školním družinám zde ustupuje do pozadí sociální funkce. Školních klubů je v současnosti málo, jelikož se z ekonomického důvodu školám už nevyplácí kluby zřizovat. Tím se výrazně snižuje možnost ovlivňovat volný čas dětí hlavně v období puberty, kdy je toto období pro ně nejsložitější z hlediska dalšího formování

³⁵ Bílá kniha - národní program rozvoje vzdělávání v České republice. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: MŠMT, 2015 [cit. 2015-01-09]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategie-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>

³⁶ viz HÁJEK, Bedřich. PÁVKOVÁ, Jiřina a kol. *Školní družina*. Praha: Portál, 2003. 154 s. ISBN 80-7178-751-5.

³⁷ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času. Teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*, s. 45

osobnosti. Výchovné nedostatky a chyby z toho období se pak promítají negativně u některých sociálních skupin, zvláště u starší věkové kategorie.³⁸

Domy dětí a mládeže, dále jen DDM a stanice zájmových činností, dále jen SZČ. Tato zařízení se specializují především na realizaci již specializovaných zájmových činností pod odborným pedagogickým vedením. Jejich záměrem jsou pravidelné činnosti formou kroužků, či příležitostné činnosti, soutěže pro talentované jedince, tábory, různé dětské akce apod. Členy DDM mohou být děti, mládež, rodiče s dětmi či jiní zájemci.³⁹

Domovy mládeže zajišťují žákům středních škol výchovnou péči, ubytování a stravování. Je to určeno zejména pro děti, které pobývají na internátním zařízení a nemohou denně dojíždět do svých domovů z hlediska vzdálenosti bydliště od školy. Vychovatelé těchto zařízení nezbývají pouze na dodržování denního režimu, ale také se snaží ovlivňovat využívání jejich volného času. Z hlediska jejich věkové kategorie se musí respektovat princip dobrovolnosti, aby si adolescent mohl vybrat ze široké nabídky to, co ho skutečně zajímá a baví, v čem se realizuje. Dále se musí dbát na vhodnou motivaci, aby se volný čas nestal pouze nějakou nutností a povinností.⁴⁰

Dětské domovy se řadí do zařízení ústavní výchovy a mají své specifické postavení, jedním z jejich úkolů je také dbát o hodnotné a smysluplné využívání volného času dítěte, ale především i kultivace jejich zájmů. Jedná se o děti od 3-18 let, nebo do ukončení profesní přípravy. Jde o děti, o které se buď z finančních či jiných důvodů nemůže postarat jejich rodina. O děti pečují kvalifikovaní pedagogové, kteří zastupují rodinu ve všech funkcích a snaží se, aby děti prožívaly svůj volný čas obdobně jako ostatní děti, které žijí se svou rodinou. Podporují je v jejich zapojení do různých zájmových činností.⁴¹

Mezi zájmové vzdělávání uvedeme základní umělecké školy, které nabízejí hudební, pohybové, dramatické, výtvarné, literární obory. Tyto školy navštěvují děti a mládež s již vyhraněnými zájmy. Podmínkou navštěvování této instituce je prokázání určité míry talentu.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ Tamtéž, s. 46

⁴¹ Tamtéž.

Děti a mládež zde rozvíjejí své specifické dovednosti a schopnosti, které je leckdy dokážou připravit na jejich profesní kariéru.

V souvislosti s výchovou mimo vyučování je třeba vysvětlit pojmy, jako jsou neformální a zájmové vzdělávání. Zájmové a neformální vzdělávání výrazně zasahuje do oblasti naplňování volného času a je velmi důležité právě pro děti a mládež. Nejprve stručně charakteristika neformálního vzdělávání, které se realizuje mimo formální vzdělávací systém (u formálního vzdělávání se dosahuje určitého stupně vzdělání doložené např. diplomem). Jedná se o organizované výchovně vzdělávací aktivity mimo rámec školského systému. Nabízí rozvoj schopností, dovedností a rozvíjení osobnosti. Jedná se o dobrovolné aktivity prostřednictvím nestátních neziskových organizací či školských zařízení (střediska volného času, školní kluby a další). Zájmové vzdělávání tvoří nedílnou součást celoživotního vzdělávání. Je upravováno zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Uskutečňuje se ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména střediska volného času, školní družiny či školní kluby. Tyto střediska se podílejí na další péči o nadané děti a žáky a ve spolupráci se školami uskutečňují různé soutěže a přehlídky dětí a žáků (např. různé školní olympiády). Toto vzdělávání pomáhá dosáhnout vzdělávacích cílů stanovených školským zákonem. Podobně jako neformální vzdělávání neposkytuje žádný stupeň vzdělání, avšak zabývá se aktivitami a činnostmi, které jsou zapotřebí pro rozvoj individuality dítěte, zajišťuje duševní hygienu (viz níže), výchovnou, vzdělávací, kulturní, zdravotní, sociální a preventivní funkci. Rozvíjí dovednosti, schopnosti, znalosti, podporuje talent a upevňuje mezilidské vztahy.⁴²

4.2. Duševní hygiena ve výchově mimo vyučování

Oblast duševní hygieny se zabývá duševním zdravím. Tělesné a duševní zdraví však od sebe nelze oddělit. Každý má svou vlastní osobní zkušenost s tím, že když onemocní tělesný orgán, naše psychika nezůstane bez poskvrny a cítíme se mizerně. A naopak, pokud se člověk ocitá dlouhodobě v depresi, projeví se to i na jeho tělesném zdraví. Z vědeckých

⁴² Zájmové a neformální vzdělávání. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: MŠMT, 2015 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/zajmove-a-neformalni-vzdelavani>

studií je dokázáno, že spouštěčem rakoviny je stres. Vyplývá z toho, že pokud pečujeme o svou psychiku, pečujeme i o své celkové zdraví a naopak.

Právě oblast výchovy mimo vyučování poskytuje hodně možností pečování o duševní zdraví. Zdraví nemůžeme chápat jen jako nepřítomnost nemoci, ale i jako své vlastní štěstí, radost ze života, naše blaho. Pedagogové v oblasti výchovy mimo zdraví pečují výrazně o tělesné, duševní ale i sociální blaho dětí a mládeže. Specifika jejich profese se dají shrnout do tří oblastí působení: *„dodržování přiměřeného režimu dne, zachování dobrých mezilidských vztahů, péče o vhodné materiální a prostorové vybavení zařízení pro výchovu mimo vyučování.“*⁴³

Režim dne by měl být správně rozplánován, aby odpovídal kolísání výkonnosti člověka během dne. Měla by zde být věnována pozornost především odpočinku, ale také pohybu, protože v dnešní době pohybu věnuje čím dál tím menší množství dětí a mládeže a raději svůj volný čas stráví pasivně u televizoru či počítače. Proto by se mělo velmi dbát na pohybově rekreační aktivity. Neopomenutelnou částí denního režimu je i stravování a osobní hygiena, která platí spíše pro dětské domovy. K celkové pohodě všech účastníků výchovy mimo vyučování přispívá i vhodné uspořádání a využití materiálních podmínek a prostorové zabezpečení. Důležitou součástí celkové pohody během výchovy mimo vyučování je i osobní stav pedagoga. Jen klidný, spokojený, vyrovnaný pedagog dokáže pro své svěřence vytvořit kvalitní a pohodové prostředí, což má nejnvýraznější vliv na docházku členů do středisek.⁴⁴

5. Státní politika v oblasti trávení volného času pro děti a mládež

Politika mládeže znamená konstituování různých opatření, konkrétních cílů a opatření státu, které mají pomoci dětem a mládeži ke smysluplnému využívání volného času a naplnění svých snů prostřednictvím podpory formálního i neformálního vzdělávání. Vše by mělo také napomoci k aktivní participaci mládeže do společenského dění a také

⁴³PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času. Teorie, praxe a perspektivisty mimoškolní výchovy a zařízení volného času*, s. 64

⁴⁴HÁJEK, Bedřich. HOFBAUER, Břetislav. PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času. Trendy pedagogiky volného času*, s. 120-121

k rozvoji jejich schopností a dovedností, které by mohly vést k jednoduššímu nalézání budoucího zaměstnání. Politika mládeže v České republice má také za cíl propojení jednotlivých cílů napříč všemi resorty. Každý resort by si měl tyto cíle vzít za své, pokud se alespoň z části dotýkají oblasti mládeže.

5.1. Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013

„Strategický dokument, který stanovuje základní úkoly v péči o mladou generaci. Obsahem koncepce je především formulace obecných problematik v jednotlivých oblastech týkajících se mladé generace a rovněž souhrn konkrétních střednědobých úkolů jednotlivých orgánů. Koncepce řeší úkoly v oblastech mládeže, rodiny a bydlení, vzdělávání a výchovy, trhu práce, účasti mladé generace na společenském životě, otázky zdraví a zdravého životního stylu ve vztahu k ochraně před sociálně patologickými jevy a smysluplnému využití volného času dětí a mládeže. Koncepce se též zabývá otázkami mládeže z národnostních menšin, mladými migranty, běženci, životním prostředím, ochranou práv dětí a mládeže, mladými rodinami, bydlením, zaměstnaností a zaměstnatelností mládeže.“⁴⁵

Tento dokument Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007–2013 (dále jen Koncepce) si dal za cíl vymezit základní problémy, které se týkají současné mládeže a které vycházejí z průzkumů provedených v posledních letech. Světové průzkumy definovaly pět základních vlastností, které by měly stát u mladého jedince v hodnotovém žebříčku na prvních místech. Jedná se o inteligenci, svědomitost, otevřenost, citovou stabilitu a přátelskost. Bohužel ze studie doc. dr. Petra Saky, CSc. Zabývající se právě studiem již výše zmíněné koncepce a z výzkumu dr. Tomáše Houšky, vyplývá, že trendy v hodnotovém systému naší mládeže jsou v rozporu se zvýše uvedenými pěti vlastnostmi. Toto tvrzení potvrzují i kontinuální výzkumy Národního institutu dětí a mládeže. Ukazuje se, že současná mládež dychtí pouze po materiálních hodnotách, touží po zisku velkého majetku a také inklinují ke smyslovému životu a jeho prožitku včetně drog.

⁴⁵ Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: MŠMT, 2015 [cit. 2015-01-05]. 30 s. (PDF) Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/koncepce-statni-politiky-pro-oblast-deti-a-mladeze-na-obdobi>

Klesá význam kvalitního života a s tím i touha po sebezdokonalování a pozitivním rozvíjení svých schopností a dovedností. Také klesá odpovědnost za jejich chování a celkově klesá i odpovědnost za chování ostatních. Trvale dochází k odcizování lidí, ztrácí se význam pomáhat a naslouchat druhým a být jim užitečný a celkově se ztrácí význam být prospěšný všem, i celé společnosti.⁴⁶ Nikdo již nemá zájem o rozvíjení naší společnosti. Současná mládež nevěnuje ani pozornost aktuálnímu politickému dění a ztrácí také povědomí o historii našeho národa, které je v kontextu s politickou dimenzí velmi důležité.

Současná mládež preferuje orientaci pouze na sebe samu, na své vlastní ego a na okolí nepohlíží. Problémem je, že si neumí nalézt svůj vlastní smysl života, ochuzují tak svůj vlastní vnitřní svět a tato chudoba je často vede k užívání drog. Výrazně na život mladé generace působí média, která se snaží pro mladé zprostředkovat svět, který ve velice malé míře odráží svět skutečný. Média jim vytváří jakýsi virtuální svět. Jelikož nemají žádné pevné základy, o které by se mohli opřít, je pro ně poté velmi těžké oddělit od sebe, co je a co není skutečné. Hlavní proud mladé generace je tak ovlivňován a zmanipulován médii. Neumí si sami vytvořit na situace svůj vlastní názor a jen slepě přejímají názory, které jim podsouvají média. Nové technologické pokroky, tablety a počítače tedy formují mladého člověka. Dochází k digitalizaci životního způsobu mládeže. Význam médií pro mladého člověka dokládá i fakt, že mladiství tráví s médii až třetinu svého času.⁴⁷ S neustálým vývojem společnosti museli přistoupit i školy na inovaci metod a forem výuky. I výuka ve školách je v dnešní době digitalizovaná. Výuka probíhá formou projekcí powerpointu, kdy je pro učitele výklad daleko snazší a může ho obohatit i o vizuální a audiovizuální pomůcky, které umožní žákům výuku lépe vstřebat a zapamatovat. Domácí úkoly jsou zadávány tak, aby se žáci naučili pracovat s internetem, vyhledávat a zhodnotit informace a následně je přepsat ve wordu. Vede to k tomu, že děti přestávají umět psát perem, jelikož většinu úkolů píšou na počítači, také se ztrácí zájem o četbu, protože na internetu se dají stáhnout jakékoli výtahy z knížek.

Současný životní styl mládeže se velice proměnil oproti minulým rokům. Mládež se neorientuje na společnost, na potřeby druhých a myslí pouze na sebe. Jelikož jejich vnitřní

⁴⁶ Tamtéž, s. 2

⁴⁷ Tamtéž, s. 3

svět je velice chudý, snáze inklinují k drogám, ke konzumaci alkoholu a také stoupá kriminalita a vandalismus. Bohužel takto můžeme definovat životní styl většiny současné mládeže.

5.1.1. Hlavní cíle Koncepce

Hlavní cíle Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže je zejména vytváření vhodných podmínek pro:

- naplňování funkce rodiny
- osobnostní rozvoj mladých lidí a jejich uplatnění ve společnosti
- výchovu k aktivnímu občanství včetně participace
- podporu zdravého životního stylu
- ochranu před negativními jevy a jejich následky⁴⁸

Tyto cíle jsou koncipovány z následujících dokumentů⁴⁹:

- Úmluva o právech dítěte
- Právní předpisy ČR vztahující se k problematice dětí a mládeže
- Bílá kniha Evropské komise – Nový podnět pro evropskou mládež (o politice v oblasti mládeže)
- Evropský pakt pro mládež
- Revidovaná Evropská charta o participaci mladých lidí na místním a regionálním životě
- Charta informací pro mládež (ERYICA, 1993)
- Usnesení Rady a zástupců vlád členských států, zasedajících v Radě, o uznávání významu neformálního a informálního učení v oblasti evropské mládeže
- Usnesení Rady a zástupců vlád členských států, kteří se sešli v Radě, o provádění společných cílů v oblasti participace a informovanosti mládeže v zájmu podpory jejich aktivního evropského občanství
- Usnesení Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě

⁴⁸ Tamtéž, s. 10

⁴⁹ Tamtéž, s. 10

o společných cílech pro dobrovolné činnosti mládeže

- Usnesení Rady EU o společných cílech pro lepší porozumění mládeži a lepší znalost o ní
- Doporučení Evropského řídicího výboru mládeže (CDEJ) Rady Evropy
- Programové prohlášení vlády
- Národní strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj
- Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva ČR – Zdraví pro všechny v 21. století.
- Národní strategie celoživotního vzdělávání
- Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR
- Příprava na předsednictví České republiky Radě EU v roce 2009
- Naplňování bilaterálních dohod
- Výzkumné práce o dětech a mládeži
- Strategické dokumenty z oblasti dětí a mládeže z jednotlivých resortů

Mezi tematické oblasti Koncepce patří 1. Informace o mládeži a pro mládež, 2. Mládež a Evropa, 3. Mládež, volný čas a životní styl, 4. Mládež, vzdělávání a výchova, 5. Mládež, zaměstnanost a zaměstnatelnost, 6. Ochrana práv dětí a mládeže, 7. Participace mladé generace na společenském a politickém životě, 8. Výzkumy o mládeži, 9. Dobrovolnictví, 10. Mezinárodní spolupráce a mobilita v oblasti dětí a mládeže, 11. Mládež z národnostních menšin, mladí imigranti, běženci, 12. Mládež a bydlení, 13. Mládež a kultura, 14. Mládež a média, 15. Mládež a rodinná politika, podpora a ochrana rodiny, 16. Mládež a zdraví, 17. Mládež a životní prostředí, 18. Mládež, sociálně patologické jevy a sociální prevence, sociální integrace, 19. Neformální vzdělávání v oblasti dětí a mládeže. Pro tuto oblast je nejdůležitější tematický celek Mládež, volný čas a životní styl.⁵⁰

5.1.2. Mládež, volný čas a životní styl

⁵⁰ Tamtéž, s. 11-12

Cílem státní politiky v této oblasti je vytvářet společenské, finanční, legislativní podmínky pro smysluplné trávení volného času, který budou využívat ke svému prospěchu a zlepší i svůj zdravý životní styl. Do cíle patří i podpora školských zařízení, které rozvíjejí zájmovou činnost dítěte a také podpora dalších volnočasových aktivit. Dále podpora nestátních neziskových organizací dětí a mládeže a nestátních neziskových organizací zabývajících se prací s mládeží. Spadá sem i motivace subjektů prostřednictvím různých dotačních programů, ze kterých mohou čerpat finance pro naplnění svých cílů a ke zkvalitnění volnočasových aktivit.⁵¹

Mezi resortní cíle Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT), patří metodická podpora činnosti nestátních neziskových organizací v oblasti dětí a mládeže, zabezpečit realizaci Programů státní podpory činnosti nestátních neziskových organizací v oblasti dětí a mládeže, metodicky podporovat tvorbu a inovaci školních vzdělávacích programů ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání a také podpořit jejich činnost, zvýšit jejich počet a celkovou kapacitu pro nově příchozí účastníky a pomoci jim i finančně. Jejich cílem je i podporovat zdravý životní styl mládeže, a to prostřednictvím různých otevřených sportovních akcí či podporovat jednorázové kampaně, které mají upevnit a ukázat mládeži zásady zdravého životního stylu. Proto jsou třeba podpořit turistické, tělovýchovné a environmentální aktivity. Aby tyto cíle pro školská zařízení mohla být naplněna, je třeba zajistit i průběžné hodnocení a monitorování činnosti těchto zařízení, které umožňují zkvalitňování jejich poslání. Dalším cílem je ve spolupráci s kraji vytvářet vhodné podmínky pro spolupráci školských zařízení a nestátních neziskových organizací. Aby tato zařízení měla co největší kapacitu svých účastníků, je důležité podporovat pomocí hromadných sdělovacích prostředků popularizaci volnočasových aktivit. Je důležité vyzdvihnout úspěchy jednotlivých dětí, aby mládež viděla, že aktivní a plné využití volného času má smysl. Mezi další resortní cíle spadají i cíle Ministerstva kultury, které si klade za cíl vytvoření programů pro komplexní využití volného času dětí a mládeže v oblasti kultury. Resortní cíle Ministerstva obrany se specializují na studenty středních vojenských škol a na mladé vojáky do 26 let, kdy se jim snaží vytvářet podmínky ke zlepšení kvality jejich života a nabídnout jim i možnosti, jak vyplnit svůj volný čas. Posledním resortem, který se zabývá naplněním cílů této oblasti, je Ministerstvo životního prostředí, které se snaží vytvářet

⁵¹ Tamtéž, s. 13

a podporovat dostatečnou nabídku volnočasových aktivit, které by prohloubily vztahy k životnímu prostředí a také ke zdravému životnímu stylu. Dále podporovat environmentální osvětové akce celorepublikového charakteru jako je např. Den země, Den stromů a Evropský den bez aut.⁵²

5.2. Koncepce podpory mládeže na období 2014–2020

Koncepce podpory mládeže na období 2014-2020 České republiky (dále jen Koncepce 2020) vymezuje cíle státní politiky, které jsou orientovány na mládež. Shrnuje potřeby mládeže, co se týče vzdělávání, zaměstnanosti, podnikání mladých lidí, jejich participace na společenském a politickém životě, zdravý životní styl a také přístupu k právům a informacím. Tato Koncepce 2020 navazuje na strategické cíle vymezené Koncepcí státní politiky pro oblast dětí a mládeže 2007-2013, jež byla stručně charakterizována výše a také navazuje na Strategii EU pro mládež 2010-2018.

Cílem této Koncepce 2020 je zvyšovat kvalitu života mladých lidí, rozvíjet jejich osobnost, aby byli schopni reagovat na aktuální změny prostředí, dokázali rozvíjet svůj potenciál v praxi a aby se podíleli na rozvoji naší společnosti.

Primární cílovou skupinou Koncepce 2020 jsou mladí lidé od 13 do 30 let. Tohoto rozmezí bylo použito z důvodu, že se dnešní mládež vyvíjí daleko jiným tempem než předešlá. Toto věkové rozmezí se nazývá sociologický věk.⁵³

⁵² Tamtéž, s. 13-14

⁵³ Koncepce podpory mládeže 2014-2020. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 31 s. (PDF) Praha: MŠMT, 2015 [cit. 2015-01-09]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/33599/>

5.2.1. Východiska Koncepce 2020

Mezi východiska koncepce patří zejména právní předpisy ČR vztahující se k problematice dětí a mládeže:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů;
- Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů.
- Úmluva o právech dítěte;⁵⁴

Dále Koncepce 2020 vycházela z Usnesení Rady EU, která se vztahují k oblasti dětí a mládeže, dále z různých koncepčních materiálů EU a Rady Evropy, která se taktéž vztahuje k problematice mládeže. Mezi další východiska MŠMT patří Dokument Rady Evropy „*Budoucnost mládežnické politiky Rady Evropy: Agenda 2020*“ a Charta informací pro mládež a dále strategické koncepce MŠMT vztahující se k politice mládeže a to jsou např.:

- Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007–2013;
- Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020;
- Národní program rozvoje vzdělávací soustavy (Bílá kniha);
- Strategie celoživotního učení;
- Národní strategie primární prevence rizikového chování na období 2013–2018;
- Národní akční plán inkluzivního vzdělávání;

⁵⁴ Tamtéž, s. 3

- Koncepce rozvoje informačních a komunikačních technologií ve vzdělávání;
- Koncepce rozvoje informačního systému pro mládež v České republice
- Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj ČR (2008–2015)
- Národní strategie ochrany práv dětí Právo na dětství;
- Akční plán k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí Právo na dětství;
- Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období let 2012–2015;
- Národní plán vytváření rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2010–2014;
- aktualizovaná Koncepce integrace cizinců – Společné soužití;
- Národní strategie prevence násilí na dětech v České republice na období 2008–2018;
- Národní akční plán prevence dětských úrazů na léta 2007–2017;
- Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011–2014;
- Strategii prevence kriminality na léta 2012–2015;
- Strategii sociálního začleňování 2014–2020.⁵⁵

5.2.2. Horizontální priority Koncepce 2020

Priority Koncepce 2020 vycházejí ze tří hlavních stanovených pilířů: „1. Usnadnění procesu přerodu mladého člověka v samostatného jedince zodpovědného za svůj život, svoji rodinu, komunitu a společnost, 2. Orientace na skutečné potřeby a možnosti mladých lidí, 3. Podpora potenciálu mladých lidí pro rozvoj společnosti.“⁵⁶ Mezi horizontální priority Koncepce 2020 patří především: „1. Rovné příležitosti, 2. Meziresortní a mezisektorový přístup, 3. Podpora neformálního vzdělávání (včetně zájmového vzdělávání) a kvalitní práce s mládeží, 4. Zapojení mladých lidí do procesů spolurozhodování a spoluúčasti, 5. Mezigenerační solidarita.“⁵⁷

Pro tuto práci je nejdůležitější prioritou č. 3 Podpora neformálního vzdělávání (včetně zájmového vzdělávání) a kvalitní práce s mládeží. Zdůrazňuje se zde hlavně posílení rovného přístupu mládeže k získávání kompetencí, které jim usnadní získat zaměstnání a podpoří tak svou zaměstnatelnost. Toho vše docílí prostřednictvím aktivit pod vedením

⁵⁵ Tamtéž, s. 5-6

⁵⁶ Tamtéž, s. 6

⁵⁷ Tamtéž, s. 6-7

kvalifikovaného pedagogického pracovníka. Velice důležitá je podpora zájmového vzdělávání dle školského zákona č. 561/2004 Sb., kdy toto vzdělávání probíhá podle školních vzdělávacích programů. Zájmové vzdělávání neposkytuje stupeň vzdělání, zabývá se však činnostmi potřebnými pro správný rozvoj dětí a mládeže a pomáhá jim k účelnému trávení volného času. Tato priorita si klade za cíl vytvořit podmínky pro systémovou podporu kvalitní práce s mládeží, včetně podpoření efektivních nástrojů a rozšíření nabídek volnočasových aktivit. Cíle vychází z výsledků individuálních národních projektů „Klíče pro život“ a „K2 – kvalita a konkurenceschopnost v neformálním vzdělávání“, které byly financovány z Evropského sociálního fondu a byly implementovány z aktivní činnosti Národního institutu dětí a mládeže a jsou realizovány Národním institutem pro další vzdělávání.⁵⁸Dále se tyto horizontální priority rozpracovaly do strategických cílů, dílčích cílů a konkrétních opatření k naplnění těchto cílů.

5.2.3. Finanční zajištění Koncepce 2020

Sama vláda nebude na tuto Koncepti 2020 vyhrazovat speciálně finance. Každý resort, kterého se týká oblast dětí a mládeže, je povinen vyhradit část svých financí. Jednotlivé resorty ve spolupráci s MŠMT budou moci využívat dotační programy a také aktuálně realizované projekty hrazené z evropských strukturálních fondů. Přehled základních finančních nástrojů využitelných pro realizaci cílů vyplývajících z Koncepce 2020 bude vždy aktualizován na webových stránkách jednotlivých resortů. *„Činnost meziresortního poradního orgánu MŠMT Komory mládeže, tematických pracovních skupin, průřezové pracovní skupiny odborníků na výzkum o mládeži a národní pracovní skupiny pro strukturovaný dialog s mládeží bude hrazena z rozpočtu MŠMT, skupiny zodpovědné za oblast mládeže, a nebude mít dopad na navýšení finančních prostředků ze státního rozpočtu. Národní pracovní skupina pro strukturovaný dialog s mládeží využije každoročních centralizovaných grantů Evropské komise na podporu národních struktur pro strukturovaný dialog s mládeží prostřednictvím nového programu Evropské komise „Erasmus Plus“.“⁵⁹*

Vláda bude i nadále zohledňovat do státního rozpočtu financování dotačních programů na podporu činnosti NNO pracujících s dětmi a mládeží, volnočasových činností

⁵⁸ Tamtéž, s. 7

⁵⁹ Tamtéž, s. 24

děti a mládeže a dále na podporu primární prevence sociálně patologických jevů a dalších. Dále vláda slibuje každoroční zabezpečení zvýšení objemu těchto finančních prostředků.⁶⁰

5.3. Komparace „Koncepte“ a „Koncepte 2020“

Obě dvě koncepte mají za cíl, aby současná mládež více přemýšlela nad svým životem, aby svůj život žila plnohodnotně, rozvíjela svůj potenciál a participovala na společenském i politickém životě. Koncepte se zabývá detailněji analýzou volného času dětí a mládeže a více také trávením volného času. Koncepte je zaměřena a snaží se vystihnout a překonat problémy účelného využití volného času tak, aby mladí lidé využívali volnočasové aktivity k rozvoji vlastní osobnosti a také, aby vytvářeli společenské hodnoty. Koncepte vychází tedy z podrobné analýzy soudobého životního stylu mládeže. Koncepte 2020 tuto oblast blíže nespecifikuje a vychází z výsledků z Koncepte z let 2007-2013. Koncepte definuje jednotlivé opatření, jak svých cílů dosáhnout. Cíle Koncepte 2020 jsou téměř shodné s předcházející konceptí. Rozdíl spočívá v konkrétnějším a detailnějším rozpracování jednotlivých cílů a opatření, kde jsou popsány jednotlivé kroky, jak cílů dosáhnout. Dalo by se tedy říci, že novodobá koncepte velmi úzce navazuje na předcházející, ovšem je doplněna o detailnější kroky, které mají směřovat k naplnění vytyčených strategických cílů.

6. Finanční podpora organizací zabývajících se volnočasovými aktivitami

Organizace, které se zabývají realizací volnočasových aktivit pro děti a mládež, mohou čerpat finance prostřednictvím dotačních programů, které realizuje přímo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) nebo mohou využít možnosti financování od jiných donátorů. Podpora volnočasových aktivit dětí a mládeže prostřednictvím MŠMT se realizuje Programy státní podpory pro práci s dětmi a mládeží pro nestátní neziskové organizace na léta 2011-2015, které budou podrobněji definovány níže. Možnost podpory ze strany jiných donátorů se realizuje skrz Program Mládež v akci,

⁶⁰ Tamtéž, s. 25

Mezinárodní nadace a fondy v oblasti mládeže a Koordinační centrum česko-německých výměn mládeže Tandem: „Podpora česko-německých výměn mládeže“.⁶¹

6.1. Programy státní podpory pro práci s dětmi a mládeží pro nestátní neziskové organizace na léta 2011–2015

Mezi podporu volnočasových aktivit dětí a mládeže ze strany MŠMT patří Programy státní podpory pro práci s dětmi a mládeží pro nestátní neziskové organizace⁶² (dále jen NNO) na léta 2011-2015. Programy jsou vyjádřením požadavku státu na zajištění volného času pro děti a mládež prostřednictvím NNO, do kterých patří spolky, obecně prospěšné společnosti a účelová zařízení církví. Jelikož MŠMT je pro tuto oblast vysoce kompetentní, stanovuje obsahové zaměření a podmínky pro účelné získání dotací, které plynou z tohoto programu. Podpora pomocí programů je zaměřena na dlouhodobé a pravidelné činnosti určené co nejširšímu spektru dětí a mládeže. Tyto programy státní podpory platí pouze pro rok 2015, na další rok 2016 bude MŠMT schvalovat programy v polovině roku 2015, které budou uveřejněny na webových stránkách MŠMT, kde jsou zpřístupněny veškeré dokumenty včetně jejich aktualizací.

MŠMT podle zákona č. 218/200 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů a v návaznosti na usnesení vlády z 1. února 2010 č. 92/2010 o Zásadách vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky NNO ústředními orgány státní správy, ve znění usnesení vlády ze dne 19. června 2013 č. 479 (dále jen Zásady vlády), vyhláší Programy státní podpory práce s dětmi a mládeží pro nestátní neziskové organizace na léta 2011 až 2015.⁶³

⁶¹ Finanční podpora. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: MŠMT, 2015 [cit. 2015-01-07]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/financni-podpora>

⁶² viz BORLOVÁ, Ilona. *Nevýdělečné organizace*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 291 s. ISBN 978-80-7357-737-7.

HYÁNEK, Vladimír. *Neziskové organizace: teorie a mýty*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 131 s. ISBN 978-80-210-5651-0.

ŠILHÁNOVÁ, Hana a kol. *Základní informace o neziskovém sektoru v ČR*. Praha: Nadace rozvoje občanské společnosti, 1996. 45 s.

⁶³ Programy státní podpory práce s dětmi a mládeží 2011-2015: Novela programy státní podpory. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: MŠMT, 2015 [cit. 2015-01-07]. s. 3 (DOC) Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/programy-statni-podpory-prace-s-detmi-a-mladezi>

Mezi cíle programů v souladu s Konceptí podpory mládeže na léta 2014-2020 patří rozšiřování a zkvalitňování nabídek mimoškolních zájmových činností a neformálního vzdělávání vedoucích k účelnému trávení volného času realizované prostřednictvím NNO. Dalším cílem programů je vytváření⁶⁴:

- nabídky volnočasových a dalších vybraných aktivit v rámci členské základny jednotlivých NNO,
- nabídky volnočasových a vybraných cílených aktivit NNO určených pro neorganizované děti a mládež,
- významných mezinárodních a celostátních akcí určených dětem a mládeži,
- odborné přípravy a vzdělávání dobrovolných pracovníků s dětmi a mládeží,
- podmínek pro rozvoj neformálního vzdělávání,
- rozvoje dobrovolnictví a dobrovolné práce s dětmi a mládeží,
- výchovy dětí a mládeže v dalších vybraných oblastech, zejména k participaci, ke vzájemné toleranci a pochopení, ke zdravému životnímu stylu,
- mezinárodní spolupráce dětí a mládeže a multikulturní výchovy,
- vytváření podmínek, možností a rozvoj v poskytování všestranných informací pro potřeby dětí a mládeže,
- rozvoje materiálně technické základny NNO.

Pro potřeby těchto Programů je třeba definovat jednotlivé pojmy, se kterými se v tomto dokumentu pracuje a je třeba znát jejich význam:

- Za děti se považují fyzické osoby od 6-18 let. Za mládež se považují fyzické osoby ve věku 18-26 let.
- NNO dětí a mládeže – jedná se o organizace dětí a mládeže, jejichž členská základna NNO je tvořena minimálně ze 70% členy ve věku do 26 let a jejichž členové platí pravidelné členské příspěvky.
- NNO pracující s dětmi a mládeží – organizace, které mají ve svých stanovách, že jednou z jejich činností je práce s dětmi a mládeží.
- NNO s celostátní působností – musí splňovat požadavek min. 1000 členů NNO a jejich základní články musí mít působnost minimálně v 10 krajích a v těchto

⁶⁴ Tamtéž, s. 4

krajích se zabývají prací s dětmi a mládeží dlouhodobě. Tato skutečnost musí být ústředním orgánem této NNO na žádost MŠMT doložena svou evidencí.⁶⁵

6.1.1. Typy programů

Program č. 1: Zabezpečení pravidelné činnosti NNO pro organizované děti a mládež

Tento program je určen pouze pro NNO dětí a mládeže. Cílem programu je podpora pravidelné a dlouhodobé činnosti NNO, které se zabývají prací s dětmi a mládeží. Jsou poskytovány pouze neinvestiční finanční prostředky. Pro účely tohoto fondu se uznávají pouze registrovaní členové NNO, kteří jsou plátcí členských poplatků spojených s registrací a s užíváním aktivit. Do toho programu se mohou zapojit i NNO, které mají spíše charakter NNO pracující s dětmi a mládeží. Musí mít ale samostatnou, organizačně i ekonomicky oddělenou sekci dětí a mládeže.⁶⁶

Program č. 2: Podpora vybraných forem práce s neorganizovanými dětmi a mládeží

Programovým cílem je podpora vytváření a rozšiřování aktivit NNO pro děti a mládež, které nejsou registrovanými členy této NNO a také pro děti a mládež, které pocházejí ze sociálně znevýhodněných rodin. V rámci tohoto projektu jsou poskytovány pouze neinvestiční finanční prostředky. Do tohoto programu se mohou přihlásit všechny typy NNO.⁶⁷

Program č. 3: Tematické výzvy

Tyto tematické výzvy mohou být určeny a použity na podporu činností všech nebo jen některých typů organizací nebo pouze jen na tematicky zaměřené aktivity (např. na likvidaci škod po živelných pohromách apod.). Právo vyhlásit tematické výzvy si vyhrazuje MŠMT kdykoliv v průběhu roku s ohledem na aktuální potřebu a s ohledem na finanční možnosti státu.⁶⁸

⁶⁵ Tamtéž, s. 5

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Tamtéž, s. 6

⁶⁸ Tamtéž.

Program č. 4: **Podpora činnosti Informačních center pro mládež**

„Program je určen na podporu Informačních center pro mládež (dále jen ICM), která jsou certifikovaná MŠMT ve smyslu Koncepce rozvoje informačního systému pro mládež v České republice přijaté MŠMT v roce 2008 pod č. j.: 6853/2008-51a podle platné Metodiky certifikace informačních center pro mládež. Maximální výše podpory je 400 000 Kč na jedno informační centrum pro mládež.“⁶⁹

Do těchto programů se mohou přihlásit pouze NNO, které mají ve svých stanovách zakotvenou práci s dětmi a mládeží nebo NNO, které patří k níže uvedeným typům⁷⁰:

- a) spolkům, podle občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník),
- b) ústavům, podle občanského zákoníku,
- c) obecně prospěšným společnostem, zřízeným podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, účelovým zařízením registrovaných církví a náboženských společností, zřízeným podle zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění pozdějších předpisů, pokud vykonávají alespoň některou činnost vyjmenovanou v tomto ustanovení.

6.1.2. Forma podávání žádostí o státní dotace v rámci Programů

NNO mohou své žádosti do programu č. 1,2 a 4 na následující rok prostřednictvím elektronického informačního systému na webové stránce.⁷¹ Do žádosti se vyplňuje koncepce vlastního projektu, podrobný rozpočet, výroční zpráva za minulý rok, kopie stanov či jiné registrace, IČO, potvrzení samosprávy vydané krajským, městským, obecním či místním úřadem o činnosti NNO ve prospěch dětí a mládeže. Potvrzení nesmí být starší 3 měsíců. Následně žadatel, který žádá o státní dotaci, předloží v listinné podobě takto vygenerovanou

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Tamtéž, s. 7

⁷¹ Informační systém MŠMT. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: MŠMT, 2015 [cit. 2015-01-09]. Dostupné z: <http://is-mladez.msmt.cz/index.html>

žádost. Poté žadatel svou žádost osobně předá do podatelny Národního institutu dětí pro další vzdělávání v Praze.⁷²

7. Analýza instituce dle Bronislava Malinowského

Praktická část této práce se zabývá analýzou konkrétní instituce a pro tuto analýzu je dobré uvést teoretická východiska, které rozvedl ve své knize *Vědecká teorie kultury*⁷³ významný polský a britský antropolog a zakladatel funkcionalistické školy Bronislav Malinowski. Ve své knize se zabýval pojmy, jako jsou kultura, organizace a instituce⁷⁴. Pojem kulturu definoval jako celek, který je tvořený z institucí, které jsou částečně autonomní a částečně koordinované. Kultura uspokojuje celou řadu základních, instrumentálních a integrativních potřeb. Podstatným pojmem je organizace. Aby lidská bytost mohla dosáhnout jakéhokoli výsledku, musí být organizována. Jednotku lidské organizace Malinowski definuje jako instituci. Tento pojem vystihuje shodu na řadě tradičních hodnot, se kterými se ostatní jednotlivci identifikují. Lidské bytosti mezi sebou navzájem spolupracují a tím uspokojují své cíle a přání a tím vykonávají i vliv na okolní prostředí.⁷⁵

Analýza instituce dle Malinowského je postavena na základě universální struktury instituce, kde uvádí pojmy jako je charta, personál, pravidla nebo normy, hmotné zařízení, aktivity a funkce. Chartu definuje jako soustavu hodnot, kterých chtějí lidské bytosti dosáhnout a za jejichž účelem se organizují nebo vstupují do již vytvořených organizací. Jinými slovy se to dá definovat jako jakási filosofie, poslání, hodnoty a cíle dané instituce. Personál charakterizuje jako organizovanou skupinu na základě určitých zásad autority, dělby funkcí, povinností a výsad. Tedy rozdělení jednotlivých rolí v dané instituci. Pravidla nebo normy určité instituce definuje jako nabyté technické dovednosti, zvyky, právní a mravní normy, které jsou členům instituce ukládány. Organizace personálu a i povaha

⁷² Programy státní podpory práce s dětmi a mládeží na léta 2011-2015. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: MŠMT, 2015 [cit. 2015-01-07]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/programy-statni-podpory-prace-s-detmi-a-mladezi>

⁷³ MALINOWSKI, Bronislav. *Vědecká teorie kultury*. Brno: Krajské kulturně osvětové středisko, 1968. 185 s.

⁷⁴ viz také KLUSONĚ, Václav. *Instituce a odpovědnost. K filosofii ekonomické vědy*. Praha: Karolinum, 2004. 319 s. ISBN 80-246-0772-0.

⁷⁵ MALINOWSKI, Bronislav. *Vědecká teorie kultury*, s. 44-45

dodržovaných pravidel jsou odvozeny z charty a jsou na ní zcela závislé. Při analýze instituce je důležité si uvědomit, že „...každá organizace je neměnně založena na hmotném okolním prostředí, s nímž je úzce spjata.“⁷⁶ Instituce není něco, co nejde uchopit, co se jen tak vznáší v prostoru. Každá instituce má svůj vlastní hmotný základ, což znamená vybavení majetkem či nástroji, zkrátka celkové materiální vybavení instituce. Dalším důležitým prvkem jsou aktivity. Rozdíl mezi aktivitou a pravidlem je zřejmý. Aktivity zcela závisí na pili, schopnosti, síle a dobré vůli členů instituce, kdežto pravidla se vymezují jako ideál výkonu, nikoliv jako reálná skutečnost. Pravidla jsou uskutečněna prostřednictvím různých směrnic, vnitřních řádů či návodů, které jsou definovány shora. Aktivity ale vyjadřují skutečný stav chování členů. Posledním pojmem je pojem funkce, což znamená integrovaný výsledek organizovaných aktivit neboli cíl, kterého má být dosaženo.⁷⁷

Schéma by se dalo stručně interpretovat tak, že charta představuje poslání dané instituce, jakýsi návod, kterým se má instituce ubírat, prostřednictvím které je definován konečný cíl neboli zde zavedený pojem funkce. Cíle má být dosaženo prostřednictvím personálu (zaměstnanců), kteří se řídí danými normami a pravidly instituce, přičemž využívají materiálního vybavení instituce. Nejdůležitějším pojmem jsou zde ale aktivity, které vyjadřují reálnou skutečnost, kam patří schopnosti a dobrá vůle personálu a díky všem těmto aspektům bude dosaženo požadovaného cíle.

⁷⁶ Tamtéž, s. 57-58

⁷⁷ Tamtéž, s. 58

Výzkumná část

Cílem této praktické části práce je pomocí charakteristiky a institucionální analýzy Děčka – Dům dětí a mládeže v Rychnově nad Kněžnou zjistit, nakolik tato instituce plní své poslání.

8. Metodika výzkumné části

V úvodu výzkumné části se diplomová práce zabývá stručnou charakteristikou města Rychnova nad Kněžnou, kde se nachází výše zmiňovaný Dům dětí a mládeže Děčko. Je zde popsána lokalita města, historie města a také stručně shrnutá nabídka volnočasových aktivit – nejen pro mládež, ale i pro dospělé v okolí Rychnova nad Kněžnou. V této části bylo čerpáno z dostupných internetových zdrojů, a to především z oficiálních stránek města a dále ze znalostí autorky práce. Součástí výzkumné části je i charakteristika Domu dětí a mládeže Děčko, kde jsou prezentovány základní informace o instituci, dále jsou zde definovány cíle a samotné poslání instituce, nachází se zde i přehled hlavních oblastí a forem činností, kde jsou více rozpracované jednotlivá oddělení a aktivity, které Dům dětí a mládeže Děčko provozuje.

Za stěžejní bod této výzkumné části je považována samotná funkcionální institucionální analýza na Domu dětí a mládeže Děčka. Jedná se o aplikaci teoretických poznatků do praxe dle Bronislava Malinowského, jehož teorie je již zpracována výše v teoretické části této práce. Základním předpokladem této funkcionální analýzy je, že veškeré instituce mají stejnou univerzální strukturu. Pro potřeby výzkumu je využito šest institucionálních (funkcionálních) oblastí. Jedná se o normy, personální zajištění, aktivity, vybavení (interiér), nemovitost, finance.

Východiskem každé instituce je poslání, což je soubor cílových hodnot, jakási filosofie instituce, kvůli které samotná instituce vznikla. Poslání zastřešuje výše zmíněné funkcionální oblasti, které se dělí na hmotné (vybavení interiéru, nemovitost) a nehmotné prostředky (normy, předpisy, koncepce), personální (organizace práce) a finanční zajištění. Bez zajištění a dostatečného vývoje těchto šesti oblastí by chod instituce nebyl možný. Cílem této analýzy je zjistit, na kolik daná instituce plní své cíle a poslání, a to je v případě

této metody vyjádřeno funkcí. Funkce zde představuje reálný stav instituce. Jednotkou funkce zde budou procenta. Bude se tedy zjišťovat, nakolik procent daná instituce plní své poslání. Instituce by v ideálním případě měla svou funkci naplňovat na 100%. Tato metoda by mohla být vyjádřena tímto schématem:

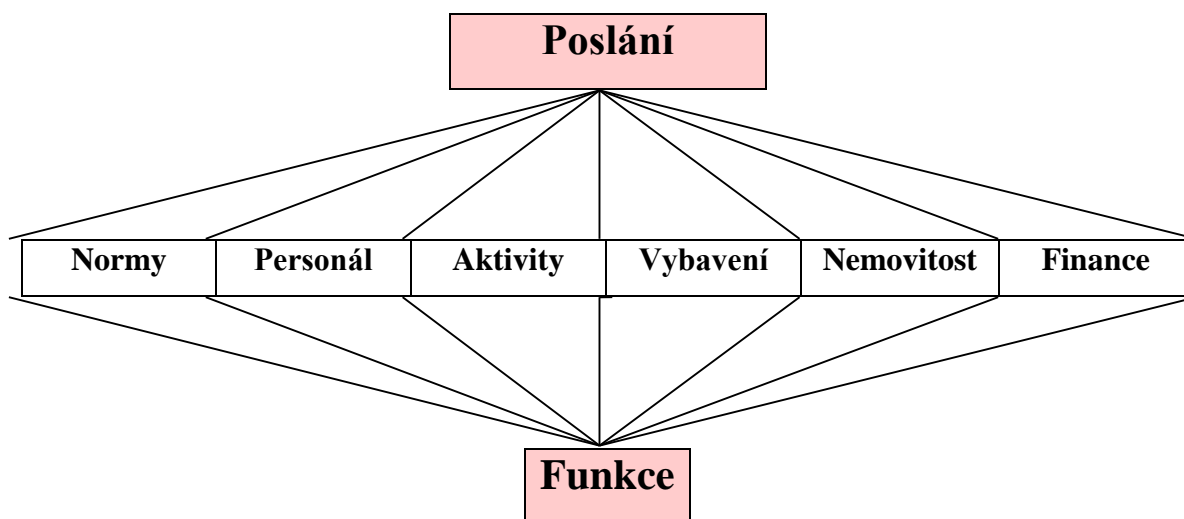

Schéma 1 – Schéma universální institucionální struktury, Zdroj: vlastní zpracování

Analýza těchto šesti funkcionálních oblastí Domu dětí a mládeže Děčka byla zpracována na základě terénního výzkumu. Instituce byla opakovaně navštěvována i v rámci povinné diplomní praxe, aby byly zajištěny všechny dostupné materiály a také, aby autorka práce popsala skutečně reálný stav této instituce. V rámci terénního výzkumu byly uplatňovány především tyto techniky sběru dat: pozorování, rozhovor a studium dokumentů. Nejvíce byla uplatňována technika pozorování. Ředitel Děčka umožnil autorce práce prohlídku celé budovy, byly navštíveny všechny učebny, tělocvična a zoo koutek, šatny, sociální zařízení a kanceláře a byl pozorovaný celkový chod instituce. Vše bylo zdokumentováno (viz přílohy práce). Pro potřeby práce byla poskytnuta autorce i hospitace společenskovešedního kroužku s cílem zjistit, do jaké míry tyto aktivity působí na děti a mládež, zda tento kroužek naplňuje své cíle. Autorka se i aktivně zúčastnila taneční soutěže pod záštitou Děčka a to Rychnovského pohárku. Cílem bylo zjistit, zda opravdu instituce naplňuje své cíle v oblasti navazování společenského styku s veřejností a se sponzory, které se této akce také účastnili a finančně ji tak podpořili. Následně proběhl rozhovor s ředitelem

instituce s Mgr. Josefem Solárem, který poskytl veškeré informace o chodu instituce a seznámil s řádem, vnitřními směrnicemi, koncepcemi i zákony, podle kterých je tato instituce definována.

Přehled výše zmíněných technik pro sběr dat, které slouží pro zhodnocení funkcionálních oblastí, prezentuje následující tabulka:

Funkcionální oblasti analýzy	Použitá technika pro sběr dat
Normy, zásady, směrnice, vnitřní řády	Studium dokumentů, rozhovor
Personál	Pozorování, rozhovor
Aktivity	Pozorování, rozhovor, studium dokumentů
Vybavení	Pozorování, rozhovor
Nemovitost	Pozorování, rozhovor
Finance	Studium dokumentů, rozhovor

Tabulka 1 – Použitá technika pro sběr dat, Zdroj: vlastní zpracování

Hodnocení Domu dětí a mládeže Děčko je provedeno na základě zjištěných skutečností pomocí výše zmíněných technik sběru dat. Výsledkem tohoto hodnocení je obodování jednotlivých funkcionálních oblastí na základě zvolené klasifikace (viz tabulka 2). Je vytvořena stupnice od 0-10 bodů. Jednotlivé funkcionální oblasti analýzy budou obodovány podle toho, nakolik plní své cíle. Čím více bodů jednotlivá část získá, tím vyšší bude funkce, a tedy se zjistí, v jakém rozsahu instituce plní své poslání. V závěrečné části výzkumu budou všechny hodnoty z jednotlivých oblastí zprůměrovány a zjistí se celkové hodnocení funkčnosti dané instituce. Celková hodnota bodů se převede na procenta a bude tedy konečně zhodnoceno, nakolik procent instituce naplňuje své poslání.

Bodové ohodnocení	Stav	Slovní klasifikace
10-9	Výborný	Vynikající, příkladný
8-7	Velmi dobrý	Převažují pozitiva, výskyt drobných a formálních nedostatků
6-5	Dobrý	Průměrná úroveň, pozitiva a negativa v rovnováze
4-3	Ještě vyhovující	Převažují negativa, výrazné nedostatky
2-0	Nevyhovující	Zásadní nedostatky, které ohrožují fungování instituce

Tabulka 2 – Klasifikační tabulka pro ohodnocení funkcionálních oblastí, Zdroj: vlastní zpracování

9. Stručná charakteristika lokality – Rychnov nad Kněžnou

Obrázek 1- Znak města Rychnova nad Kněžnou ,
Zdroj: dostupné z: www.rychnov-city.cz

Vybranou lokalitou, v níž se instituce pro trávení volného času nachází, je město Rychnov nad Kněžnou. Jedná se o okresní město (NUTS 4) v Královéhradeckém kraji (NUTS 3) v severovýchodních Čechách. Město leží na řece Kněžná v krásném malebném

podhůří Orlických hor. Město Rychnov nad Kněžnou má přes 11 000 obyvatel s rozlohou 3 495 ha. Město je základním územním samosprávným společenstvím občanů, tvořící územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Rychnov nad Kněžnou je veřejnoprávní korporací, založenou dle zákona o obcích č.128/2000 Sb. Město je samostatně spravováno zastupitelstvem města, které čítá 21 zastupitelů. Mezi další orgány města patří rada města, starosta, městský úřad a zvláštní orgány města jako jsou městská police, bezpečnostní rada a krizový štáb. V čele města stojí starosta Ing. Jan Skořepa spolu s místostarostou Mgr. Janou Drejslovou. Mezi jednotlivé části města patří i přilehlé vesnice, které spadají pod okresní město Rychnov nad Kněžnou. Části města jsou Dlouhá Ves, Jámy, Lipovka, Litohrady, Lokot, Panská Habrová, Roveň.⁷⁸

9.1. Historický vývoj města

První písemná památka o Rychnovu nad Kněžnou se datuje k 1. únoru 1258, jež je obsažena v listinné podobě Přemysla Otakara II. Přemysl Otakar II., tehdy vévoda rakouský, vyženil Rakousy se svou první manželkou Markétou Babenberskou. V listině je uveden jeden ze svědků panovníkovy družiny Hermann de Richenawe, což v překladu znamená Heřman z Rychnova. A právě díky této písemné známce se začínají uvádět paměti a dějiny Rychnova nad Kněžnou.

Do 15. století si své panství udrželi páni z Rychnova, kteří patřili mezi významné české rody. Situace se změnila roku 1497, kdy bylo panství prodáno Vilémovi z Pernštejna, které později po jeho smrti spravoval jeho syn Vojtěch. Poté se panství dostalo do rukou Trčků z Lípy. V roce 1587 prodal Burian Trčka z Lípy město bohatému pražskému radnímu Kryštofu Betenglovi z Neuenperka, který vlastnil i panství Borohrádek. Obě tyto panství spojil. Pro Rychnov nechal i vyrobit jeden z nejtěžších a největších zvonů (průměr 2m, hmotnost 760kg) jménem Kryštof, který je i dnes symbolem tohoto města a patří za třetí největší zvon v České republice. Poslední a nejmladší z rodu v období stavovského povstání významně podporoval stavovský odboj, a proto mu bylo panství konfiskováno.

Město Rychnov bylo poddanské město, které nemělo taková privilegia jako královské město, a tak o práva královského města silně usilovalo, což se jim nakonec

⁷⁸ *Rychnov nad Kněžnou*. [online]. Rychnov nad Kněžnou, 2015 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.rychnov-city.cz/profil.asp?p1=51>

povedlo v roce 1561 díky králi Ferdinandovi I. Ferdinand I. jim udělil právo volby obecních starších, pomocného samosprávného sboru. Od 16. století spravovala obecní záležitosti městská rada v čele s purkmistrem. Měla na starosti veškerou soudní, hospodářskou, finanční a bezpečnostní agendu. Výkonným orgánem byli městský a také vrchnostenský rychtář. Od poloviny 18. století byla rada a rychtář jmenováni jako majitelé panství. Nově bylo zřízeno místo placeného purkmistra a zkušných radních, kteří rozhodovali spolu s nezkušnými radními z řad obyčejných občanů. Od poloviny 19. století se od sebe oddělovala soudní a politická správa, kterou nadále vykonávala městská rada. Závěr druhé světové války přinesl změny ve státní správě a samosprávě a v roce 1945 vznikl revoluční národní výbor a od té doby pracoval místní národní výbor. K dalším výrazným změnám došlo po sametové revoluci v roce 1989, kdy se samozřejmě proměnilo politické spektrum v zastupitelstvu.

9.2. Společenský a kulturní život

Město Rychnov nad Kněžnou se může pyšnit řadou pamětihodností, které jsou situovány prakticky v centru města. Historické jádro města bylo dokonce vyhlášeno městskou památkovou zónou. Rychnov nad Kněžnou také láká spoustu turistů na přírodní krásy, mezi které patří např. les Včelný, který nabízí příjemnou a relaxační procházku k Ivanskému jezeru, kde je možnost i rybaření a v jehož blízkosti se nachází hotel Studánka, odkud je nádherný výhled na místní lesy. Pro náročnější turisty je zde lákavá nabídka nedalekých Orlických hor, kde si na své přijdou příznivci nejen zimních, ale i letních sportovních aktivit. Co se týče sportovního vyžití, město velmi podporuje aktivní pohybové vyžití občanů, kde mimo různých organizovaných činností ve sportovních oddílech je i možnost využít svůj volný čas rekreačním sportem prostřednictvím nově zrekonstruovaného koupaliště v přírodním prostředí již výše zmíněného lesa Včelný či si zajít na tenisové, volejbalové kurty. Ve městě se též nachází kuželna a bowling a největší pýchou města je sportovní areál města s fotbalovým stadionem a dalším fotbalovým hřištěm s umělým trávníkem. V zimních měsících město nabízí k využití zimní stadion a zastřešený plavecký bazén, který je integrován do sportovního centra, takže kromě plavání zde může člověk zajít na squash, badminton, ricochet či tenis.

Mezi nejvýznamnější pamětihodnosti města Rychnova nad Kněžnou patří raně gotický zámek Rychnov nad Kněžnou, který byl od roku 1676 budován Františkem Karlem Libštejnským z Kolovrat. Zámek byl dokončen dle architektonických návrhů známého italského architekta Giovanniho Santiniho. Prostory zámku slouží k prohlídkám a připomenutí, jak zde rod Kolovratů bydlel, nachází se zde i expozice starodávných hraček a obrazárna. K tomuto zámku neodmyslitelně patří zámecký kostel Nejsvětější Trojice. Mezi dalšími pamětihodnostmi je kostel svatého Havla a Synagoga s Památníkem Karla Poláčka. V této synagoze je také umístěno Židovské muzeum Podorlicka. Výše zmíněný Karel Poláček je v tomto městě velice obdivován. Jeho tvorba je znát při návštěvě města na každém rohu, také se zde koná každoroční slavnost Poláčkovo léto, kdy se v netradičních prostorách města konají atraktivní divadelní představení. V centru města lze vidět sochy z jeho knižní předlohy Bylo nás pět, kde děj knihy právě situoval do oblasti Rychnova nad Kněžnou. Dále stojí za připomenutí jméno dalšího rodáka Františka Martina Pelcla, jeho památce byl vystaven i pomník a také se zde zachoval jeho rodný dům. Bylo také po něm pojmenováno Gymnázium F. M. Pelcla, kde studoval např. významný český hudební skladatel Jiří Šlitr nebo český olympijský atletický desetibojař Roman Šebrle. Právě k uctění památky Jiřího Šlitra město tradičně pořádá akci s názvem Šlitrovo jaro. Velkou tradici má Rychnovská osmička, což je soutěž amatérů a tvůrců videoprogramů s mezinárodní účastí. Další velmi výjimečná akce je Filmový smích, jež se uskutečňuje každý rok na podzim a vždy je věnována profilu některého z předních představitelů naší filmové komedie. O Vánocích se také tradičně konají vánoční trhy v prostorách zámku, které jsou spojené i s hudebními vystoupeními místních kapel či pěveckých sborů.

Co se týče služeb a ubytování ve městě, nabídka je na tak malé město pestrá. Turista se může ve městě ubytovat v centru města v nově rekonstruovaném hotelu Havel, který patří mezi přední hotely a také v hotelu Panorama. Mezi největší lákadlo ale patří již výše zmíněný hotel Studánka, který nabízí nádherný výhled na místní lesy, ale také zaujme domácí kuchyní dle kuchařky Magdalény Dobromily Rettigové, jež má svou památní desku na náměstí v Rychnově nad Kněžnou.

9.3. Volnočasové aktivity v Rychnově nad Kněžnou

Z výše uvedené charakteristiky společenského života v Rychnově nad Kněžnou vyplývá, že se jedná o centrum veškerého dění. Každý občan si zde přijde na své, ať již jsou jeho zálibou kulturní záležitosti, jako je kino či divadlo, ale i sportovní. Do Rychnova nad Kněžnou se sjíždějí z celého okolí, protože se v blízkém okolí nenachází tak atraktivní nabídky k využití volného času, jako právě zde. Do Rychnova nad Kněžnou se sjíždějí i mladiství např. kvůli zdejší Základní umělecké škole v Rychnově nad Kněžnou a také kvůli Domu dětí a mládeže Děčku, které je v celém okrese nejpobulárnější. Děčko nabízí širokou škálu zájmových aktivit, vzdělávání a táborů, o kterých bude pojednáno podrobněji níže. V Rychnově nad Kněžnou se ale nacházejí i další instituce, jedná se především o nestátní neziskové organizace, které jsou z větší části dotovány buď samotným městem Rychnovem nad Kněžnou, nebo díky Královéhradeckému kraji. Tedy mezi instituce, které se zabývají náplní volného času mládeže, se řadí Junák – svaz skautů a skautek ČR, okres Rychnov nad Kněžnou. Jedná se o mezinárodní výchovné hnutí pro mládež a děti od 6 let. Jeho náplní je organizování schůzek skautů, různých táborů, výprav a akcí. Jedná se o celorepublikové výchovné hnutí s pobočkami v okresních městech. Dále občanské sdružení Mateřské centrum Jája, kde se sdružují členky, které sem docházejí se svými dětmi ve věku od 0 do 6 let. Cílem tohoto centra je aktivně využít volný čas nejmenších společně s jejich rodiči či příbuznými. Mezi další volnočasové instituce náleží občanské sdružení Projunior, které se obdobně jako předchozí instituce zabývá aktivním, smysluplným trávením volného času mládeže. Jedná se především o dobrovolné a nezávislé společenství občanů, které sdružuje své členy na základě zájmu o práci s dětmi a mládeží v oblasti prevence sociálně patologických jevů. Velkým záporem této organizace je, že nenabízí dostatek aktivit pro děti a nabídka tedy není tolik pestrá jak u předchozí organizace. V Rychnově nad Kněžnou se nachází ale i speciální zařízení OD5K10. Jedná se o nízkoprahové zařízení pro děti a mládež specializující se na věkovou skupinu od 11-26 let. Je určené především mládeži, která se ocitla na okraji společnosti, potýká se s různými sociálními problémy a chtějí se zapojit zpět do běžného života. Funguje zde občanská poradna, která problémy mládeže vyslechne a následně jim doporučí řešení, jak se z krize dostat ven. Pořádají i různé přednášky jako prevence sociálně patologických jevů a také se snaží organizovat různé výpravy a tábory, aby podpořili mezilidské vztahy, toleranci a vzájemnou spolupráci mezi lidmi. Zde jsou jmenovány výhradně instituce, které se zabývají volnočasovými aktivitami a vzděláváním

mládeže. V Rychnově nad Kněžnou se nacházejí samozřejmě další místa, kam mladí mohou chodit aktivně naplňovat svůj volný čas, ovšem tyto organizace jsou již zaměřeny pro všechny věkové kategorie, jako je plavecký bazén, fitness centrum apod.

10. Děčko – Dům dětí a mládeže

Základní údaje o organizaci:

Název: DĚČKO – Dům dětí a mládeže Rychnov nad Kněžnou

Sídlo: Poláčkovo náměstí 88, Rychnov nad Kněžnou 516 01

IČO: 71235698

Web: www.deckoviny.cz

Typ organizace: příspěvková organizace

Zřizovatel: Město Rychnov nad Kněžnou

Ředitel: Mgr. Josef Solár

Děčko – Dům dětí a mládeže Rychnov nad Kněžnou (dále jen Děčko) se nachází v blízkosti centra Rychnova nad Kněžnou a je nejpopulárnějším zařízením v trávení volného času mládeže v okrese Rychnov nad Kněžnou. Mezi mládeží není nikdo, kdo by Děčko neznal, což je dáno především úzkou spoluprací mezi základními a středními školami v okrese Rychnov nad Kněžnou, kde ne jeden student toto zařízení pravidelně navštěvuje.

Děčko je školské zařízení, které nabízí služby v oblasti výchovy, zájmového vzdělávání a osvěty pro širokou veřejnost. Jedná se o příspěvkovou organizaci s právní subjektivitou, jejímž zřizovatelem je město Rychnov nad Kněžnou. Dne usnesení zastupitelstva města zřizuje město Rychnov nad Kněžnou dne 6. září 2004 s účinností od 1. ledna 2005 příspěvkovou organizaci s názvem: Dům dětí a mládeže, Rychnov nad Kněžnou, Poláčkovo náměstí 88. Děčko se snaží přinést užitek dětem, mládeži ale i rodičům a snaží se naplňovat trendy a potřeby města Rychnov nad Kněžnou, kraje Hradec Králové a MŠMT. Děčko nabízí širokou a pestrou nabídku aktivit, které jsou zajišťovány kvalifikovaným pedagogickým týmem, který se vyznačuje vysoce pozitivním vztahem k životnímu prostředí

a tradicí regionu. Cílem těchto aktivit je pestrá nabídka činností zaměřená na děti, mládež ale i dospělé ve volném čase. Snaží se o aktivní zapojení do alternativních způsobů výuky a naplňování zásad rozvoje ve městě ale i v regionu. Veškeré aktivity jsou tedy spojeny i s cíli – jak města, tak i celého regionu. Děčko se pyšní velmi zdařilou spoluprací a podporu v rychnovské radnici a řadou subjektů ve městě. Dále spolupracuje s neziskovými organizacemi a především s médii tím, že upoutávky na plánované akce běží v místní regionální televizi.

10.1. Charakteristika zařízení

Jedná se o středisko volného času dětí a mládeže se širokou zájmovou působností. Svými aktivitami splňují požadavky definované zřizovací listinou. Celková kapacita dětí a mládeže v pravidelné zájmové činnosti je 1200 ve skoro 110 zájmových útvarech. Co se týče příležitostné zájmové činnosti včetně realizovaných aktivit pro dospělé, je celková kapacita Děčka cca 25 000 osob. Děčko se organizačně ale i personálně podílí na okresních soutěžích a přehlídkách. Dále se podílí na spontánních činnostech a na odborné spolupráci a pomoci školám, školským zařízením a občanským sdružením. Spolupráce a pomoc spočívá především v prevenci sociálně patologických jevů, a to především v primární protidrogové prevenci, jelikož se tento okres právě s problematikou drog velmi intenzivně potýká. Pravidelná zájmová činnost je uskutečňována v 9. zájmových oblastech. Tyto oblasti jsou: technické a počítačové, estetické, přírodovědné, hudební, společenskovední, turistické a sportovní, taneční a pohybové, pro předškoláky a dospělé. Veškeré základní činnosti probíhají v budově na Poláčkově náměstí. Pohybové a sportovní aktivity probíhají v pronajatých prostorách základních a středních škol nedaleko Děčka. Letní táborová činnost je realizována na smluvně zajištěných zařízeních, většinou se jedná o chaty v Orlických horách, což je nedaleko města. Materiální vybavení tohoto zařízení odpovídá veškerým potřebám a aktivitám a je rekonstruováno či doplňováno v rámci finančních možností.

Cílové skupiny

- děti mateřských škol (3 -6 let)
- děti základních škol (6 – 15 let)

- studenti a mládež (16 – 26 let)
- zdravotně postižené děti a mládež
- dospělí
- senioři
- pro těhotné ženy a matky na mateřské dovolené
- rodiče s dětmi
- učitelé MŠ, ZŠ a SŠ, vychovatelky ŠD a ŠK
- neziskové organizace

10.2. Poslání a cíle organizace

Hlavní cílem organizace je naplňovat očekávání a požadavky města Rychnova nad Kněžnou jakožto zřizovatele této příspěvkové organizace, dále Krajského úřadu v Hradci Králové, MŠMT ČR, škol a školských zařízení a veřejnosti. Děčko především usiluje o stabilitu a trvale udržitelný počet zájmových aktivit. Mezi poslání organizace patří vytvoření široké nabídky zajímavých a atraktivních aktivit pro děti, mládež a dospělé. Děčko se také chce zaměřit na cílovou skupinu dětí a mládeže ve věku od 12 do 18 let, jelikož se jedná o problematické období vývoje dětí, kdy je zapotřebí, aby svůj volný čas trávili vhodně a plnohodnotně. Mezi další cíle se řadí i spontánní činnosti jako např. prázdninové aktivity pro rodiny s dětmi nebo aktivity na otevřeném hřišti v parku na Poláčkově náměstí. Mezi své poslání Děčko řadí i podporu vzdělávání svých interních pracovníků, dobrovolných a externích spolupracovníků Děčka. Cílem je jejich pedagogický, odborný ale i osobnostní růst. Těchto dalších vzdělávacích aktivit se účastní samotný ředitel Děčka Mgr. Josef Solár, který zde vede další vzdělávání pedagogických pracovníků zejména pro ty, kteří nemají požadované pedagogické vzdělávání a vzhledem k novele o pedagogických pracovnících je tato dodatečná specializace v oboru pedagogiky povinností. Dále ředitel vede i školení spojené s přípravou na roli ředitele škol a školských zařízení, kdy se jedná hlavně o upozornění na různé směrnice a předávání zkušeností z praxe. Dalším cílem organizace je rozvíjení spolupráce se základními školami ve městě ale i v okolí, také se zaměřují na prohlubování spolupráce zejména se školními kluby. Dalším bodem je také nadále pracovat

na zatraktivnění tradičně pořádaných akcí, jako jsou např. Den dětí, Slet čarodějnic apod. Tyto akce vždy přitáhnou širokou veřejnost a Děčko tak chce dál usilovat o růst svých příznivců a trvale udržet zájem o tyto akce. Dále chce Děčko pracovat na PR (public relations) – dobrých vztazích s ostatními soukromými subjekty, kteří na různých akcích figurují jako sponzoři a díky nim se i tyto akce mohou realizovat. V neposlední řadě Děčko myslí i na pozitivní image DDM nejen ve městě Rychnov nad Kněžnou ale i v celém kraji.

10.3. Klíčové kompetence DDM Děčka

V závislosti na RVP (Rámcově vzdělávací program), který úzce navazuje na vládní dokument Bílou knihu⁷⁹, Děčko dbá na to, aby během různých kroužků či akcí byly dodržovány a splňovány klíčové kompetence, které jsou stěžejní pro naplňování cílů jednotlivých kroužků. Klíčovými kompetencemi se myslí souhrn dovedností, schopností, vědomostí, postojů a hodnot, které jsou důležité pro harmonický vývoj osobnosti a uplatnění každého člena ve společnosti. Je důležité, aby si každý tyto kompetence osvojil. Mezi klíčové kompetence zejména spadá:

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů, kritickému myšlení
- kompetence komunikativní
- kompetence k práci a podnikání
- kompetence sociální a personální
- kompetence občanské.

11. Institucionální analýza DDM Děčko

11.1. Normy, zásady, směrnice, vnitřní řády

Základním dokumentem pro fungování této instituce je zřizovací listina. Jedná se tedy o školské zařízení v oblasti výchovy, zájmového vzdělávání a osvěty pro veřejnost. Jedná se o příspěvkovou organizaci s právní subjektivitou, jejímž zřizovatelem je město

⁷⁹ Klíčové kompetence. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha, 2015 [cit. 2015-06-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/klicove-kompetence>

Rychnov nad Kněžnou. Na základě usnesení zastupitelstva Rychnova nad Kněžnou ze dne 6.9. 2004 zřizuje s účinností od 1.1. 2005 příspěvkovou organizaci. Instituce byla zřízena v souladu se zákonem č.128/2000 Sb., o obcích a zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a zejména podle vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání a podle školského zákona č. 472/2011 Sb., se definuje tato organizace jako školské zařízení. Dále je ve zřizovací listině uvedena adresa organizace, která byla zmíněna již výše a také dále stručně definuje obsah cílů a poslání instituce.

Stěžejním dokumentem Děčka je ŠVP (Školní vzdělávací program), který ředitel Děčka realizuje na základě povinnosti vyplývající ze školského zákona č. 472/2011 Sb. Školský zákon také vymezuje, že tento typ školského zařízení nemusí mít povinně definovaný RVP, tudíž veškeré cíle jsou obsaženy právě v ŠVP. ŠVP Děčka charakterizuje tuto instituci, dále definuje hlavní oblasti a formy Děčka, které jsou popsány výše. Dále je zde vymezena vize organizace s vidinou vytvořit prosperující, ekonomicky zabezpečenou instituci, kde působí profesionální pedagogický kolektiv. Dále si kladou za cíl promyšlený marketing a systematické získávání finančních či jiných prostředků pro zajištění kvalitního a moderního zázemí. Součástí ŠVP jsou i dlouhodobé a krátkodobé cíle vzdělávání, očekávané výstupy, metodika a klíčové kompetence, které se vztahují k jednotlivým oddělením, poté následuje popis materiální, personálních a ekonomických podmínek a také podmínky pro přijímání, průběh a ukončení zájmového vzdělávání. K ŠVP je přiložen i soupis akcí, soutěží a zájmových útvarů, které Děčko provozuje a obsahuje i stručnou charakteristiku. Na konci ŠVP se zmiňují i o bezpečnosti práce a ochrany zdraví a jsou zde zhodnoceny i zásady řízení Děčka. Tento dokument nabyl platnosti od 1. 12. 2007, proto bych v případě ŠVP doporučovala aktualizaci. Je třeba poupravit pár informací, které jsou již zastaralé a nepřesné jako např. personální podmínky, jelikož došlo ke změnám na jednotlivých postech pedagogů. Není zde ani uvedeno, do kterého data je tento dokument platný. Dále bych ještě doporučila se zamyslet nad celkovou formou ŠVP, jelikož se objevují jednotlivá témata, která se opakují. Jinak ŠVP splňuje všechny požadavky, zejména jednotlivá oddělení zájmových útvarů jsou popsána velmi detailně a z pedagogického hlediska je popis velmi dostačující. U tohoto dokumentu chybí podpis ředitele a razítko Děčka, ovšem v budově je ŠVP k nahlédnutí se všemi formalitami. ŠVP je volně přístupný veřejnosti na internetových stránkách Děčka www.deckoviny.cz.

Na ŠVP navazuje vnitřní řád Děčka, který byl schválen pedagogickou radou s účinností od 11. 9. 2006. Vnitřní řád je strukturovaný do devíti stránek a je přísně závazný pro všechny účastníky a zaměstnance Děčka. Vnitřní řád byl realizován ředitelem Děčka na základě ustanovení zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a ve znění vyhlášky MŠMT ČR č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání. Tento řád upravuje práva a povinnosti všech účastníků a zaměstnanců Děčka, provozní a vnitřní režim Děčka, podmínky pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví všech účastníků a zaměstnanců Děčka, podmínky pro zacházení s majetkem Děčka ze strany účastníků. Ředitel se zavazuje, že s vnitřním řádem jsou pravidelně seznámeni všichni pracovníci, účastníci a také zákonní zástupci nezletilých účastníků. Vnitřní řád Děčka je k nahlédnutí přímo v budově organizace, ale lze ho také opět najít na již zmíněných internetových stránkách. Vnitřnímu řádu nelze nic vytknout, veškerá práva a povinnosti účastníků i jejich zákonných zástupců jsou velmi podrobně popsány a vysvětleny. Dále je zde detailně rozpracován provozní a vnitřní režim organizace. Jedinými chybějícími věcmi jsou podpis ředitele a razítko organizace. Tato skutečnost ale chybí pouze na internetových stránkách, nicméně by tento nedostatek pomohl nabýt na větší věrohodnosti a profesionalitě organizace.

Dalším neméně důležitým dokumentem, který úzce souvisí s vnitřním řádem, je organizační řád organizace. Organizační řád opět vypracoval se souhlasem pedagogické rady ředitel organizace s platností od 3. 1. 2005. Organizační řád je platný pro všechny pracovníky Děčka a to bez výjimky. Obsahem tohoto řádu je základní ustanovení, popis činnosti Děčka, organizace a řízení, popis pracovní doby, přípravy na práci, charakteristika pracovníků Děčka, nepřítomnost v práci, styk s veřejností, mzdy a odměňování, hospodaření organizace, materiální vybavení a závěrečná ustanovení. Organizační řád neobsahuje žádné viditelné nedostatky a tím tak splňuje veškeré podmínky. Opět je přístupný široké veřejnosti na internetu. Hned pod odkazem organizačního řádu je zveřejněna i organizační struktura Děčka, která je vypracována pomocí schématu. Organizační struktura se váže k datu 1. 2. 2014. Součástí organizační struktury jsou pouze pracovníci na hlavní pracovní poměr. Pracovníci na dohodu o provedení práce a na dohodu o provedení činnosti zde zmíněni nejsou.

Na základě organizačního řádu Děčka je každoročně sestaven i celoroční plán činností. S tímto plánem jsou seznámeni všichni zaměstnanci Děčka a svým podpisem v tomto plánu stvrzují, že budou dodržovat a naplňovat veškeré cíle a vize organizace. Plán musí být vždy sepsán do 15. dne měsíce září daného roku. Sestavený plán musí být nejprve projednán pedagogickou radou a poté je postoupen městské radě ke schválení. Roční plán je strukturován do měsíčních plánů, kde jsou vymezeny body, které je třeba splnit a také očekávané výstupy. Každý pedagog pak na základě svého uvážení sestavuje týdenní plán, kde si vymezí jednotlivá témata a cíle, kterých dosáhne. Ředitel sám přiznává, že v realizování týdenního plánu ponechává pedagogům více volnosti, avšak jednou za čas si je zkontroluje, nepožaduje však striktní dodržování plánu, jelikož si je vědom, že vše se nepodaří stihnout tak, jak se to naplánuje. Může tak dojít k dočasnému přerušení jednotlivých kroužků ze zdravotních či provozních důvodů. Každý pracovník je ale povinen vést deník zájmového útvaru, který splňuje podobnou funkci jako třídní kniha ve škole. Zde je uvedeno jména pedagogického pracovníka, název kroužku, den a čas kroužku, seznam zapsaných účastníků. Dále jsou zde zapisovány plány na každou hodinu a povinností je i zapisování absence členů kroužku hlavně z důvodu vrácení peněz za absenci, pokud se člen nemůže účastnit kroužku ze zdravotních důvodů. Deník podléhá pravidelné kontrole ředitele a vedoucích oddělení.

Dalším důležitým dokumentem je etický kodex Děčka s platností od 1. 9. 2010. Etický kodex vymezuje zásady chování a jednání zaměstnanců Děčka. Tento kodex navazuje na základní práva a povinnosti vymezené v zákoníku práce v oblasti obecných etických norem jednání a chování. Dodržování těchto pravidel je důležité pro další profesní růst pedagogických pracovníků a pro jejich hodnocení. Z nedodržování těchto pravidel se považuje jako hrubé porušení základních práv a budou z toho vyvozeny důsledky. Obsahem tohoto kodexu je vymezení etických pravidel pro pedagoga volného času jako je např. že bude podporovat osobnostní růst dítěte, nebude ho zesměšňovat, vyslechne jeho názory, bude respektovat jeho náboženské přesvědčení, bude používat moderní a efektivní metody výchovy a vzdělávání apod. Je velice dobře, že tato organizace sestavila svůj vnitřní etický kodex, protože čím dál více se etika v těchto organizacích propaguje. Co zde ale chybí je etický kodex, kde by byl vymezen i soubor pravidel pro děti a mládež, protože etický kodex, aby byl efektivní, musí být dodržován z obou stran a ne pouze ze strany pedagogů.

Doporučovala bych proto tento etický kodex doplnit a sepsat pravidla pro děti a mládež a to např. pomocí jejich názorů a s jejich souhlasem, aby měli možnost se na těchto pravidlech společně podílet a tím tak dosáhnout větší efektivity dodržování kodexu. Kodex opět postrádá podpis ředitele a razítko organizace. Opět se nachází na internetu, kde si ho může každý prohlédnout.

Součástí dokumentů, které jsou zveřejněny na internetových stránkách Děčka, je výroční zpráva pro rok 2012-2013 a také výroční zprávy o informacích od roku 2011-2014. Výroční práce slouží ke zhodnocení všech aktivit, činností a akcí pořádané Děčkem a také zhodnocení celého školního roku. Je zde i uvedena finanční situace za předešlý rok včetně rozpočtu. Velkým nedostatkem je nezveřejnění aktuální výroční zprávy pro rok 2013-2014, která je k nahlédnutí pouze u ředitele. Ředitel podle svých slov nezveřejnil tuto zprávu z časových důvodů.

Součástí norem je i zveřejnění Koncepce podpory mládeže na období 2014-2020, která je doslovně převzata z MŠMT ČR. Děčko se tím tak zavazuje dodržovat všechny vize a cíle, které koncepce vymezuje. Tato koncepce je popsána v teoretické části této práce.

Mezi další směrnice a předpisy, které má Děčko zpracované a podle kterých se řídí, náleží: Platový řád, finanční kontrola, směrnice o účtovém rozvrhu, vnitřní předpis zaměstnavatele ve věci provádění kontrol, pokladna, směrnice týkající se služebních a soukromých telefonátů, směrnice o fondu kulturních a sociálních potřeb, směrnice o účetnictví, směrnice pro poskytování cestovních náhrad, vnitřní předpis hospitační činnosti, vnitřní směrnice pro inventarizaci, odpisování majetku, využití služebního automobilu, vnitřní předpis o bezpečnosti práce a používání elektrických spotřebičů, směrnice o úplatě za zájmové vzdělávání.

Všechny výše zmíněné předpisy a směrnice jsou dostačující a splňují veškeré legislativní i formální náležitosti a jsou k nahlédnutí pouze v kanceláři ředitele a ekonomky. Se všemi směrnici a předpisy jsou seznámeni všichni zaměstnanci Děčka.

Mezi interní směrnice, které jsou k nalezení v prostorách budovy Děčka, patří: požární řád, požární evakuační plán, provozní řád Děčka, traumatologický plán, řád pro zachování bezpečnosti a ochrany zdraví při činnostech s dětmi. Jako mírný nedostatek shledávám rozmístění jednotlivých řádů v budově Děčka. Jelikož jsou zdi velmi pestré a všude visí různé diplomy, obrázky apod. tyto řády jsou lehce k přehlédnutí. Doporučuji vymezit dobře viditelné místo a umístit ho tak vysoko, aby ho mohl přečíst každý. Dalším menším nedostatkem je, že se provozní řád nenachází v každé učebně ale pouze na chodbě.

Hodnocení norem, zásad, směrnic a vnitřních řádů	
Prvek hodnocení	Body (1-10)
ŠVP (formulace, obsah, zpracování)	8
Organizační řád a struktura (formulace, obsah, zpracování)	8
Celoroční plán práce, tematické plány, deník zájmového útvaru (formulace, obsah, zpracování, kontrola)	9
Ostatní řády, směrnice a předpisy (formulace, obsah, umístění)	7
Interní směrnice, vnitřní řád, etický kodex (formulace, obsah, umístění)	7
Míra dodržování všech norem vedoucími pracovníky	9
Míra dodržování všech norem ostatními pracovníky	8
Celkové hodnocení	8

Tabulka 3 – Hodnocení norem, zásad, směrnic a vnitřních řádů, Zdroj: vlastní zpracování

Normy, zásady a všechny směrnice organizace jsou na velmi dobré úrovni, vyskytují se zde pouze menší formální nedostatky. Organizace plní cíle v této oblasti na 80%.

11.2. Personální zajištění

V Děčku pracují interní a externí pracovníci. Mezi interní pracovníky patří odborní pedagogičtí pracovníci, technicko-hospodářští pracovníci a pracovníci dělnického charakteru. Některými speciálními úkoly a činnostmi jsou pověřeni externí pracovníci, mezi které patří i dobrovolníci. Externí pracovníci jsou zaměstnáváni na dohodu o provedení práce či dohodu o provedení činnosti. Interní pracovníci jsou zaměstnáni na hlavní pracovní poměr. Odborný pedagogický personál se zde definuje jako pedagog volného času a splňuje veškeré odborné a profesní požadavky na základě úspěšně absolvovaného studia. Počty externích a interních pracovníků stanovuje ředitel po pedagogické poradě. Platové ohodnocení zaměstnanců se provádí podle zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech. Pro lepší orientaci v organizační struktuře slouží toto schéma, které bylo vytvořeno na základě poskytnutých údajů od ředitele Děčka s platností od 1. 2. 2014:

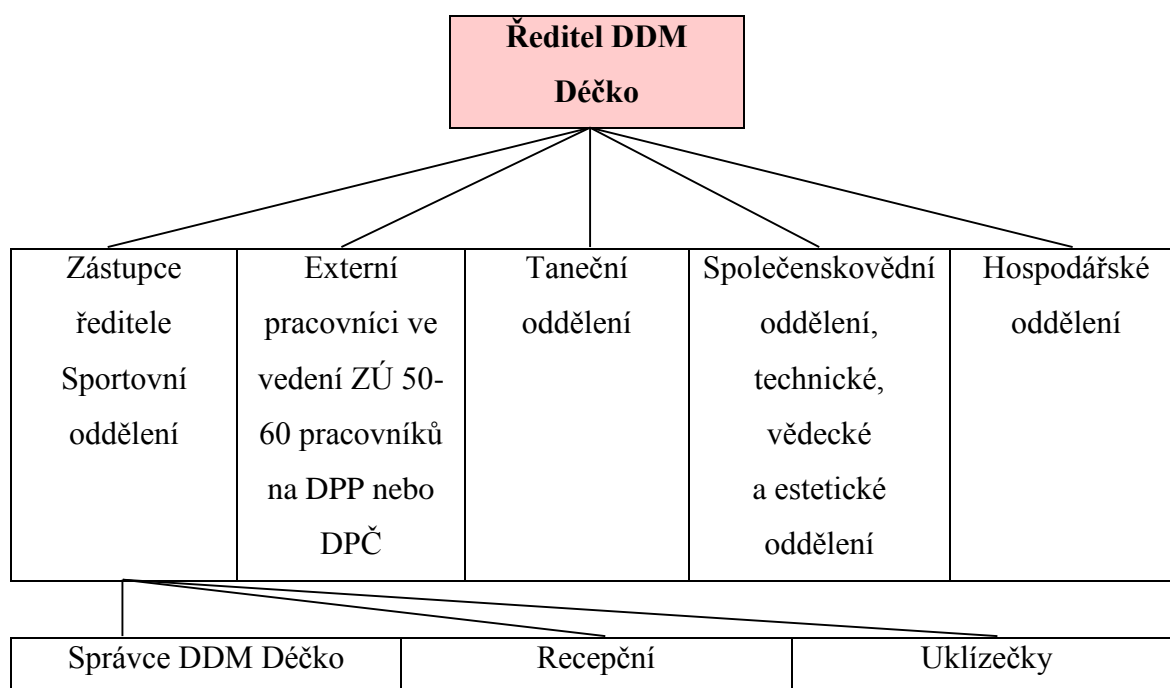

Schéma 2 – Organizační struktura Děčka, Zdroj: vlastní zpracování

Od 1. 1. 2015 musí mít všichni pedagogičtí pracovníci požadované odborné vzdělání podle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Do tohoto data pedagogičtí pracovníci buď museli mít již úspěšně ukončené studium či museli alespoň zahájit toto studium. Ředitel Děčka velmi dbá na odbornou způsobilost svých

pracovníků, proto striktně požadoval doplnění požadované kvalifikace. Sám ředitel nabízí svým pracovníkům, ale i všem zájemcům z řad veřejnosti přednášky v rámci projektu vyhlášeným MŠMT K2 – Kvalita a konkurenceschopnost v neformálním vzdělávání. Tento projekt reaguje na čím dál více se zvyšující úlohu neformálního vzdělávání. Časová dotace povinného školení je 40h. Pro úspěšné absolvování tohoto projektu je napsání závěrečné práce, obhajoba této práce, ústní zkouška a test ze základů pedagogiky. Vše se děje před zraky komise. Dále vše podléhá kontrole, zda se postupovalo přesně podle předpisů. Sám ředitel je podle svých slov pyšný na to, že v jeho zařízení působí pouze kvalifikovaní pracovníci. Netýká se to pouze pedagogických zaměstnanců. Ředitel dohlíží i na pravidelné školení hospodářského oddělení.

Při přijímacím pohovoru není pro ředitele prioritou pouze dosažené vzdělání, ale je pro něho i důležitá praxe s dětmi a praxe v oboru, kterému chce vyučovat. Může předložit buď certifikát či diplom z nějakého mistrovství České republiky nebo může prokázat svou odbornost i pomocí své publikační činnosti. Dále ředitele velmi zajímá, zda je budoucí pracovník ochoten profesního i osobního růstu, zda má chuť se neustále vzdělávat, neustrnout a snažit se využívat aktuálních moderních trendů ve výuce. Pokud uchazeč splní veškeré podmínky, které jsou kladeny, získá pracovní smlouvu, pokud se jedná o interního pracovníka a pokud se jedná o externího pracovníka, sepíše se DPP či DPČ. Minimálně dvakrát za rok provádí ředitel svou hospitační činnost u svých pracovníků, aby zjistil, zda dochází k naplňování cílů jednotlivých kroužků.

Co je velmi důležité u pedagogických pracovníků volného času, je to, aby dokázaly děti a mládež zaujmout, aby je daný kroužek bavil, obohacoval a těšily se na něj. Není tedy zde předostí odborná kvalifikace (i když je ze zákona nutností), ale hlavně lidský přístup k dětem. Důležité je také sledovat moderní trendy ve výuce, využívat aktivizujících metod a metod, které táhnou vývoj dítěte a přispívají k harmonickému všestrannému rozvoji osobnosti.

Mezi další zaměstnance Děčka patří samozřejmě i provozní zaměstnanci – správce a uklízečky, které dohlíží na bezpečnost a hygienu celého zařízení. Svou práci vykonávají opravdu svědomitě, jelikož celá budova se nachází v naprosté čistotě. Všichni provozní

zaměstnanci dbají zásad bezpečnosti a hygieny dle předpisů. Co se týče hospodářského oddělení, pracují zde dvě ekonomky, které mají na starosti chod veškerého účetnictví a ekonomického zázemí. Na takto velkou organizaci je počet dostačující. V Děčku také pracuje recepční, která má na starosti pouštění dětí a mládeže do zařízení, také pouští cizí návštěvníky. Jelikož v současné době se zvyšují nároky na bezpečnost, toto zařízení veškerou bezpečnost plně splňuje, protože se do budovy bez vědomí recepční nemůže dostat nikdo cizí. Recepční má dále na starost děti, které čekají na příchod svých rodičů. Děti mají možnost využít jakousi čekárnu, kde se nacházejí dva počítače. Dozor zastává paní recepční, která na děti dohlédne a také dohlídá na to, aby si každé dítě odvedl správný rodič. Bezpečnost je opravdu na vysoké úrovni.

Součástí pracovníků Děčka jsou také účastníci programu EDS – Evropská dobrovolná služba (dále EDS) program Erasmus+. V rámci Erasmus+ mají zájemci možnost vycestovat do zemí Evropské unie po dobu 2-12 měsíců. Věková hranice je od 17-30 let. Tento projekt umožňuje lidem, kteří hledají svou životní cestu a chtějí se podívat do cizí země a načerpat nové zkušenosti a na vlastní kůži pocítit odlišnosti cizí kultury. Jedním tématem tohoto projektu je i práce s dětmi a mládeží. Děčko se do tohoto projektu zapojilo a díky tomu, již po dva roky zde působí lidé z různých koutů světa. Momentálně zde působí jedna dívka z Holandska, která zde bude působit půl roku. Program je financován z EU. Proplácí se kilometry, dále se financuje organizační podpora (pro aktivity v ČR) a individuální podpora (kapesné, pro aktivity v ČR). O veškeré zabezpečení se stará ředitel Děčka. Jeho povinností je zajistit danému účastníkovi lékařskou péči, zajistit veškeré náležitosti spojené s cizineckou policií a v neposlední řadě zajistit ubytování a také provést účastníka po městě a seznámit ho se záchytnými body. Účastníci pracují 7 hodin denně a během půlroční stáže musí mít minimálně 2 týdny volno. Další povinností účastníka tohoto programu je sepsat půlroční zhodnocení, vypsát klady a zápory, popsat své zkušenosti apod. Toto má za úkol sepsat i ředitel, který sepíše evaluaci. Osobně jsem se účastnila jedné hodiny pod vedením účastnice z Holandska, která vedla výtvarný kroužek a vedla ho v anglickém jazyce, který používá k dorozumívání se všemi pracovníky. Děti velmi dobře rozuměli. Tento program je velice přínosný. Nejen, že děti získají zkušenosti a poznatky z cizí kultury, ale také se procvičí alternativním způsobem v anglickém jazyce. Dále se naučí kooperaci

s cizinci, což vede k prohloubení mezinárodních vztahů a k odstranění xenofobie vůči jiným kulturám.

Velmi kladně hodnotím práci ředitele, který tráví v Děčku až 10 hodin denně a veškeré záležitosti má opravdu pod kontrolou. Ví přesně, co se v daný moment v budově děje, o všem má přehled. Má velký přehled ohledně různých novel zákonů, které se týkají organizace a důsledně dbá na dodržování těchto zákonů a vyhlášek. Se všemi pedagogickými zaměstnanci má velmi vřelý vztah, což vede k harmonické atmosféře na pracovišti. Co považuji za velmi hodnotné je, že se ředitel sám osobně účastní všech veřejných akcí pro děti a mládež a veřejnost, neustále se snaží Děčko modernizovat. Pokouší se prospět celému regionu a vydobýt dobré jméno Děčka v rámci celého Královéhradeckého kraje.

Pro představu, jak se měnil stav pedagogických pracovníků, slouží tato tabulka:

Evidenční počet pedagogických pracovníků			
Rok	2012	2013	2014
Pedagogičtí pracovníci	64	56	76
Interní	4	4	4
Externí	60	52	72
Ostatní pracovníci	6	7	7
Interní	5	5	6
Externí	1	2	1

Tabulka 4 – Evidenční počet pracovníků, Zdroj: vlastní zpracování

Ze schématu vyplývá, že rok 2014 zaznamenává nejvyšší počet zaměstnanců za poslední tři roky. K mírnému poklesu došlo pouze v roce 2013. Počet stálých interních pedagogických pracovníků se po celé tři roky vůbec nezměnil, pozice zůstaly naprosto stejné. Za tři roky se ani výrazně nezměnil počet stálých interních ostatních pracovníků. Mění se pouze počet externích pracovníků a to nejvíce v případě pedagogických pracovníků. Počet stálých pracovníků je pro velikost tohoto zařízení dostačující a vyhovuje to tak i ekonomickým podmínkám zařízení. Důvod, proč je velmi vysoký externích pracovníků je

samozřejmě i z finančního hlediska, ale také důvodem je, že externí pracovníci jsou nejvíce studenti středních škol a po absolvování středních škol, odchází do jiných měst ČR a už nadále nemají tolik času věnovat se těmto aktivitám.

Hodnocení personálního zajištění	
Prvek hodnocení	Body (1-10)
Ředitel	10
Interní pedagogičtí pracovníci – kvalifikace	9
Externí pedagogičtí pracovníci – kvalifikace	8
Ostatní pracovníci	8
Vedoucí pracovníci ZÚ – schopnost, dovednost, práce s dětmi	9
Počet pracovníků	9
Celkové hodnocení	8,8

Tabulka 5 – Hodnocení personálního zajištění, Zdroj: vlastní zpracování

Co se týče personálního zajištění, organizace si vede velmi dobře, převažují více pozitiva nad negativy, své cíle plní na 88%.

11.3. Aktivity – hlavní oblasti a formy činností

Veškerá činnost Děčka je přesně vymezena vyhláškou Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání. Podle této vyhlášky se Děčko označuje jako středisko volného času. V této vyhlášce je stanoveno, kdo může být účastníkem zájmového vzdělávání. Účastníkem zájmového vzdělávání jsou děti, žáci a studenti. Účastníky mohou být také pedagogičtí pracovníci střediska, zákonní zástupci nezletilých účastníků a i jiné fyzické osoby. Zde je třeba si uvědomit a vysvětlit jednotlivé definice, které jsou určující zejména i pro ekonomický chod tohoto střediska, o kterém bude pojednáno níže. Dítětem se zde rozumí děti předškolního roku, pro které se určuje hranice od 0 do 6 až 7 let. Hraniční je zde nástup na základní školu. Někdy se tedy věk posunuje

výše, jelikož v dnešní době často dochází k odkladu školní docházky. Za žáky se zde považují osoby ve věku 7 až 18 nebo 19 let. Jedná se tedy o žáky základních a středních škol. Tento věk končí složením závěrečných zkoušek na učňovských oborech či složením maturity na středních školách či gymnáziích. Poté se zde hovoří o studentech, o které se jedná v případě, že navštěvují vyšší odborné školy či vysoké školy. Status studenta mají jedinci zpravidla do 26 let nebo do ukončení vysoké či vyšší odborné školy. Do tohoto střediska ale docházejí všechny výše zmíněné kategorie ale i těhotné ženy, kdy jim jsou nabízena různá relaxační cvičení, ale dochází sem i senioři, aby mohli účelně naplňovat svůj volný čas. V této vyhlášce jsou definovány i formy zájmového vzdělávání. Jedná se o:

a) příležitostné výchovné, vzdělávací, zájmové a tematické rekreační činnosti nespojené s pobytem mimo místo, kde právnická osoba vykonává činnost školského zařízení pro zájmové vzdělávání

Tyto činnosti jsou charakteristické tím, že se nekonají pravidelně, ale nárazově. Většinou jsou tyto činnosti spojeny s různými tradicemi či výročími. Mezi příležitostnou zájmovou činností Děčka včetně aktivit pro zdravotně postižené děti a mládež patří např. projektová odpoledne ke Dni Země, ke Dni Děti, Dni pro rodinu, českým tradicím (Velikonoce, Vánoce, Masopust...), zapojení do společenských akcí ve městě (Čertovské dovádění, Rychnovský jarmark, Poláčkovo léto, Čarodějnický rej apod.) Dále Děčko realizuje exkurze, projekt Kruh-Klíč k handicapu-lektorské zajištění apod.

b) pravidelné výchovné, vzdělávací a zájmové činnosti

Mezi tyto činnosti patří např. kroužky nebo-li zájmové útvary, kluby a kurzy. Jsou specifické tím, že se konají pravidelně, tedy každý týden v určitý den a hodinu a účastníci na ně docházejí v průběhu celého školního roku. Pro přehled, kolik účastníků se každý rok přihlásí na daný zájmový útvar, slouží tato tabulka:

Pravidelná činnost podle počtu přijatých účastníků						
Rok	Zájemové útvary	Účastníci – celkem	Děti z celkového počtu	Žáci z celkového počtu	Studenti z celkového počtu	Ostatní z celkového počtu
2012	118	1128	240	751	11	126
2013	110	1089	200	769	4	116
2014	151	1332	234	969	0	129

Tabulka 6 – Pravidelná činnost podle počtu přijatých účastníků, Zdroj: vlastní zpracování

Z dané tabulky vyplývá, že počet účastníků se neustále zvyšuje až na menší pokles v roce 2013. Je zde ale patrné, že velmi klesá počet studentů, kteří se přihlašují do zájemových útvarů. Na vině může být buď současný životní styl mládeže, kdy nechtějí trávit svůj volný čas v těchto zařízeních, či nedostatečně atraktivní nabídka kroužků pro tuto věkovou skupinu.

c) táborové činnosti a další činnosti spojené s pobytem mimo místo, kde právnická osoba vykonává činnost školského zařízení pro zájemové vzdělávání

Do těchto činností lze zařadit různé prázdninové a víkendové činnosti a to především tábory, víkendové programy, odborná soustředění. Děčko nabízí např. taneční soustředění, které vede samotný ředitel Děčka Mgr. Josef Solár. Dále organizují 14 tematicky zaměřených letních táborů či příměstské tábory, kde mají možnost účastníci trávit své prázdniny přes den a navečer se zase vrací zpět do svých domovů a ráno zase přicházejí. Tento typ táborů je velice vhodným řešením pro rodiče, kteří nemají dost času o prázdninách na své děti a zároveň je chtějí mít každý den doma.

Táborová a další činnost spojená s pobytem					
Rok	Celkový počet táborů	Tábory	Městské tábory	Pobytové akce	Počet účastníků
2012	41	7	4	30	1120
2013	56	8	9	39	1036
2014	62	9	10	43	1187

Tabulka 7 – Táborová a další činnost spojená s pobytem, Zdroj: vlastní zpracování

Z této tabulky vyplývá, že počet účastníků má rostoucí tendenci. Růst zaznamenávají i městské a příměstské tábory, které se stávají čím dál větším trendem.

d) osvětové činnosti včetně shromažďování a poskytování informací pro děti, žáky a studenty, popřípadě i další osoby a vedení k prevenci sociálně patologických jevů

Děčko realizuje osvětovou činnost prostřednictvím odborné a vzdělávací pomoci pro mateřské školy, základní školy, střední školy a domovy mládeže. Pořádá semináře, besedy, přednášky, akce v praktických dílnách. Děčko se také zaměřuje na pomoc v oblasti metodické a odborné činnosti, kde například pomáhají studentům středních škol s jejich středoškolskou odbornou činností (SOČ). Pomáhají jim např. ve volbě vhodného tématu, také s výběrem odborné literatury atd. Dále pomáhají i pedagogům, jak zlepšit jejich metodickou činnost, především, jak děti zaujmout a hlavně si správně určovat cíle a postupy jejich práce. Děčko jako jedno z mála institucí poskytuje odborné školení ředitelů školských zařízení, kdy hlavní náplní je, zejména seznámení se základními dokumenty, které ředitel musí znát a umět používat. Tato činnost je zaměřena zejména na začínající ředitele pro usnadnění jejich práce. Dále v Děčku probíhá školení pedagogických zaměstnanců pro doplnění pedagogické kvalifikace. Dále veřejnosti pomáhají v poskytování materiální pomoci, jako např. půjčení knih, kostýmů, stojanů, hodnotících tabulek, stativů a fotoaparátů, videokamery, dále ozvučení akcí atd.

e) individuální práce, zejména vytváření podmínek pro rozvoj nadání dětí, žáků a studentů

Děčko se specializuje na individuální práci s nadanými žáky, které se snaží podnítit a rozvíjet jejich touhu po sebevzdělávání a seberealizaci. Zaměřují se především na individuální konzultace, vedení individuálních seminářů a soutěžních prací (slohy, odborné články apod.), Galerie „Na Schodech“ a výstavy v „Théčku“, taneční soutěže „O Kryštofa a Kryštůfka“, Mistrovství ČR v deskových hrách atd. Dále také organizují soutěže jako recitace, výtvarné, literární a přírodovědné soutěže.

f) využití otevřené nabídky spontánních činností

Mezi spontánní činnosti Děčka patří především přístup do kluboven a heren, veřejnosti je zde nabízeno i informační centrum „Ičko“, dále je zde pro studenty provozován

studentský klub „Théčko“, který nejdříve měl fungovat jako čajovna, ovšem z důvodu přísných hygienických norem se činnost musela přesunout pouze na jakýsi debatní studentský klub, dále Děčko disponuje malou posilovnou, také zde funguje dětský koutek, kam rodiče mohou odložit své děti např. na jednu či dvě hodiny atd.

Další činnosti zájmového vzdělávání podle zaměření – dle počtu účastníků			
Rok	Osvětová a informační	Individuální	Spontánní
2012	11 578	368	2 078
2013	12 360	251	2 134
2014	12 356	286	2 230

Tabulka 8 – Další činnosti zájmového vzdělávání podle zaměření – dle počtu účastníků, Zdroj: vlastní zpracování

11.3.1. Nabídka volnočasových aktivit

Hlavním úkolem Děčka ve školním roce 2013/2014 bylo zabezpečit odpovídající nabídky volnočasových aktivit pro děti a mládež z Rychnova nad Kněžnou a jeho okolí. Veškerý nábor účastníků do pravidelné zájmové činnosti byl realizován prostřednictvím informačních letáčků, návštěvy škol a zveřejnění v novinách, na webových stránkách či sociální síti facebook, na plakátových plochách a různých propagačních akcí jako jsou Dny otevřených dveří a Hurá do Děčka.

Taneční a pohybové oddělení

Děčko nabízí pestrou škálu pohybových aktivit, které jsou určeny předškolákům, školákům, mládežníkům ale i dospělým. Cílem těchto aktivit je zdokonalení koordinaci pohybů, probudit zájem o rytmus a hudbu, pohyb a tanec. Tanec totiž přispívá nejen k fyzickému rozvoji osobnosti, ale také k psychickému. Účastníci tance jsou vedeni ředitelem Mgr. Josefem Solárem, který se profesionálním tancům věnuje řadu let. Nejlepší tanečníci, taneční páry se zúčastňují nejrůznějších společenských akcí, ale také se zúčastní soutěží. Pro všechny zájemce těchto aktivit jsou připravovány odborné kurzy, besedy, semináře a soustředění. Již šestým rokem je realizován projekt „Rok s tancem“, kde se může veřejnost seznámit s různými formami tance, dále s tímto projektem souvisí rozvoj tanečních talentů a také vystupování na soutěžích. Také se konají vždy na podzim taneční kurzy pro

dospělé či pokročilé. V rámci tohoto projektu se také uskutečňují semináře, které finančně podporuje Královéhradecký kraj.

Společenskovední oddělení

Toto oddělení nabízím všem účastníkům zařízení učení cizích jazyků netradičním způsobem. Zde je apelováno především na to, aby to děti bavilo. Podporuje se zde především zvědavost po cizích jazycích. Zařízení nabízí také učení cizích jazyků prostřednictvím rodilých mluvčích, kteří zde pobývají na roční stáži v rámci projektu EDS – Evropské dobrovolné služby v rámci projektu Mládež v akci. Tito dobrovolníci pocházejí ze zemí Evropské unie. Do tohoto projektu se mohou zapojit studenti i nezaměstnaní, kteří hledají životní směr, své životní cíle. Vyzkouší si žít rok v cizí zemi, pochopit její kulturní odlišnosti, navázat nové kontakty, naučit se novou cizí řeč. Pro účastníky zařízení je to cennou zkušeností, jelikož zde dochází ke kulturní výměně prvků a naučí se tak chápat a přijímat cizí kulturu. Tyto aspekty jsou velmi důležité i pro mezikulturní výchovu, na kterou je v současnosti brán čím dál větší zřetel. Nabídka kroužků cizích jazyků se tak každým rokem obměňuje v závislosti na národnosti stážistů. V současnosti se zde vyučuje němčina a francouzština a přibude i ruština. Dále se toto oddělení specializuje na rozvíjení fantazie a představivosti v oblasti estetiky. Jde o rozvoj estetického vnímání a zručnosti při tvoření. Také se toto oddělení zaměřuje i na rozvoj každodenních činností – jako je vaření a šití v dívčích klubech, kde připravují žákyně na budoucí život. Jelikož v současnosti se rodiče dětem v oblasti manuální práce tolik nevěnují, je důležité, aby základní činnosti se žáci naučili právě v takovýchto zařízeních. Proto toto oddělení také disponuje tvořivými dílnami. Děčko připravuje víkendové workshopy pro malé i velké a také realizují programy pro školy. Vedoucím všech těchto aktivit je Alena Bořková.

Technické a počítačové kroužky

Tyto kroužky jsou zaměřeny především na rozvoj technických dovedností. Cílem je podnítit tvořivost dětí a mládeže v technických a modelářských kroužcích zaměřených na práci s papírem, se dřevem a přírodním materiálem. Dále je zde dětem, mládeži a i dospělým nabízen přístup k multimediálním technologiím prostřednictvím počítačových kroužků. K těmto účelům zde slouží počítačová učebna vybavená počítači s přístupem k internetu a datovým projektořem. Slabinou těchto kroužků je ale nedostatečná vybavenost moderních

technologií, zejména zastaralé modely počítačů včetně jejich programů, jelikož neustálé modernizování IT technologií je velice finančně nákladné. Proto je tato učebna využívána pouze ke spontánním aktivitám, jako je hraní síťových her, přístup k internetu, vyhledávání informací pro odborné práce na internetu apod. Pravidelná činnost by v této oblasti být zajištěná nemohla právě kvůli zastaralým technologiím. Vedoucím těchto aktivit je opět Alena Bořková.

Estetické oddělení

Dalším oddělením, které se zabývá rozvíjením výtvarného citění, je estetické oddělení, do kterého spadá keramický kroužek, i kroužky hudební. Účastníci zde mohou malovat, lepit, stříhat a široce uplatňovat svůj talent. V rámci tohoto oddělení zde probíhají keramické dílny pro školy a také víkendové či prázdninové výtvarné dílny. Pro školy jsou tyto akce velice užitečné. Samotné Děčko disponuje keramickým kruhem a pecí pro potřeby keramických činností. Pořídit si pec pro vypálení keramických výrobků je pro základní školy velmi nákladné, navíc musí k tomu zřídit speciální učebnu, zaplatit pedagoga, který se této keramické činnosti bude věnovat a vše je ve výsledné fázi neefektivní, jelikož to zabere také spoustu času. Proto Děčko disponuje různými akcemi, kde spolupracují s místními základními školami. Pedagogický pracovník základní školy dovede třídu ve stanovený den a čas do Děčka a zde si je už na svou vlastní odpovědnost přebírá pedagog Děčka, který má na starosti vysvětlit žákům, jak se pracuje s hlinou, co budou dnes vyrábět. Následně výrobky dají do pece, nechají vytvrdit a žáci si odnáší své výrobky již hotové domů. Časová náročnost není nijak velká. Je to velice efektivní a hlavně finančně zajímavé. Děčko tím tak získává finance na chod pece a keramické dílny a školy tím ušetří. To je i filosofií Děčka – navzájem si s jednotlivými institucemi pomáhat a vycházet vstříc, jak po ekonomické stránce, tak i po lidské. Také se zde pořádají výtvarné kurzy pro mládež a dospělé a i seniory. Nyní se připravuje malba na hedvábí, kresba a malba olejovými barvami pod vedením zkušených pedagogů. Pro podnícení zájmu o hudbu se zde vyučuje zpěv či hra na flétnu, klavír a kytaru. Cílem těchto hudebních kroužků není vychovat z dětí umělce, ale vzbudit v nich lásku k hudbě. Tyto kroužky slouží hlavně k tomu, aby si dítě samo řeklo, zda by je hra na hudební nástroj bavila a pokud ano, tak se to zde mohou naučit a pokud chtějí dále růst, mohou se přihlásit na nedalekou Základní uměleckou školu Rychnov nad Kněžnou. Cílem je pouze to, aby to děti bavilo a ne, aby to dělaly, protože

musí. Také si zde sami vybírají, co chtějí hrát a nejsou zde stanoveny žádné striktní osnovy. Opět je zde vedením pověřena Alena Bořková.

Sportovní oddělení

Cílem tohoto oddělení je především zapojení veřejnosti do aktivního sportování. Nabízí se zde široká nabídka sportovních aktivit a každý si zde může vybrat svůj sport. Příležitostné akce jsou nabízeny všem věkovým kategoriím. Na zimní sezonu se každý rok připravují lyžařské kurzy „Lyžařská školička“, dále se zde organizuje i večerní lyžování. Do své činnosti Děčko zařazuje i menší akce, výlety, besedy, „víkendovky“ a sportovní kurzy. Mladí sportovci se pravidelně účastní a úspěšně reprezentují Děčko na gymnastických i orientačních závodech, dále se zúčastňují i florbalových a badmintonových turnajů, které se především v Rychnově nad Kněžnou těší velké oblibě. Také v současnosti roste obliba plavání, jelikož město Rychnov nad Kněžnou nedaleko Děčka zřídilo plavecký bazén a tím se tedy i rozrostla nabídka zájmových útvarů o plavecký výcvik. Další akce, které jsou spojeny se sportovními aktivitami, které Děčko pořádá, jsou např. „Trojboj“, „Běh o pohár Děčka“ či „Kola a koloběžky“. Vedoucí tohoto oddělení je Martina Fajglová.

Přírodovědné kroužky

Oddělení nabízí dětem a mládeži rozvíjet a prohloubit své znalosti o zvířatech, o přírodě a o její ochraně. Je zde speciálně vytvořen zoo koutek. Jedná se o místnost, která je plná klecí a terárií a v nich jsou k vidění nejrůznější živočichové. Nachází se zde osmáci, želvy, andulky, morčata, užovka, gekon a další. Děti se zde naučí pečovat o zvířata, zejména o ty cizokrajná. Dále v rámci tohoto oddělení jsou nabízeny jízdy na koni, kroužky o rybaření dále kroužky zaměřeny na experimentování a objevování přírodních zákonů. Nechybí zde ani badatelské výpravy do okolí, exkurze a hry v přírodě. Děčko ale také připravuje programy EVVO – Enviromentální vzdělávání, výchova a osvěta (Ministerstvo životního prostředí, 2000) pro školy. Také připravuje různé akce pro veřejnost jako např. „Den zvířat“ či „Den Země“. Vedoucími těchto kroužků jsou Mgr. Andrea Kolaříková a Alena Bořková.

Kluby pro mládež

Do tohoto klubu se přihlašují mladí hlavně za účelem se aktivně zapojit do připravovaných programů a akcí Děčka. Zde můžou využít svou kreativitu, nápady a mají tak „volnou ruku“ při přípravě akcí pro děti a mládež. Koncepce tohoto klubu je především zaměřena na zapojení celé mládeže z Rychnova nad Kněžnou a okolí. Dále jsou účastníci vychováváni k tomu, aby později mohli převzít pomyslné žezlo a vést své vlastní zájmové útvary či být vedoucím táborů.

Aktivity pro dospělé a seniory

Děčko nabízí i využití volného času pro dospělé a seniory. Mohou se tak aktivně zapojit do různých tanečních aktivit, keramických či výtvarných dílen. Rodiče se také mohou aktivně zapojit do mládežnických aktivit, a to prostřednictvím svých dětí, které na aktivity mohou doprovázet a také se jich aktivně účastnit. Dále jsou tu různá předporodní cvičení pro nastávající maminky, která pozvolně přecházejí do společné diskuze a výměně názorů a zkušeností ohledně mateřství, tudíž to i leckdy nahradí předporodní kurzy.

Příležitostné akce Děčka

Nedílnou součástí aktivit, které pořádá Děčko, jsou také příležitostné akce pro širokou veřejnost z okolí. Především se o různé tematické programy, výstavy, klubové pořady, soutěže, jednodenní akce spojené např. s historií a tradicemi města Rychnov nad Kněžnou či akce spojené s tradičními svátky (Velikonoce, Vánoce, Den dětí...). Dále Děčko pořádá různé semináře a prezentace. Zde se nachází výčet několik těchto akcí: Velký dětský karneval – Včelí rojení, Ples Děčka, Kryštofa a Kryštůfka – taneční soutěž, Rychnovský pohárek – taneční soutěž, Den Země, Slet čarodějnic, Bambiriáda, Závěrečné vystoupení ZÚ DDM, Den dětí, Pohádkový les a jiné. Pro představu, kolik účastníků se těchto akcí účastní, slouží následující schéma z roku 2014:

Příležitostné činnosti zájmového vzdělávání		
	Počet	Počet účastníků
Akce celkem	287	29 270
Z toho o sobotách či nedělích	98	15 536

Tabulka 9 – Příležitostné činnosti zájmového vzdělávání, Zdroj: vlastní zpracování

Děčko nabízí širokou škálu zájmových útvarů a tak si každý může vybrat podle svého. Jako nedostatek ale vidím, že Děčko chce otevřít daleko více kroužků, než kolik se chce přihlásit účastníků. Kroužky se otevírají až v říjnu a do škol se chodí již od září, proto bych doporučila měsíc před otevřením kroužků zjistit preference daných kroužků a podle toho sestavit aktuální nabídku. Jelikož se stává, že je možnost vybírat si ze 100 kroužků, ale kvůli nedostatečné kapacitě se jich pak většina neotevře. Optimální počet účastníků je 5-10 dětí. Stává se, že se na kroužek přihlásí pouze 3, a to doopravdy nestačí a poté dochází ke zklamání ze strany účastníků. Tyto preference se dají zjistit pomocí dotazníkového šetření přímo na školách, může se s ním začít již před prázdninami např. pomocí ankety vyvěšené na webových stránkách organizace a tím se zjistí, o co je největší zájem.

Hodnocení zájmové činnosti	
Prvek hodnocení	Body (1-10)
Pravidelná forma zájmového vzdělávání	
Počet nabízených zájmových činností	8
Počet účastníků	9
Atraktivnost, tematické zaměření kroužků	9
Úspěchy na soutěžích, účast na společenských akcích	7
Prezentace kroužků Děčka	7
Projekty a akce Děčka	8
Příležitostná forma zájmového vzdělávání	
Počet konaných akcí	10
Počet účastníků	9
Tematické zaměření akcí	9
Další činnosti zájmového vzdělávání	

Osvětová a informační činnost	9
Spontánní a individuální činnost	8
Soutěže MŠMT	2
Táborová a další činnost spojená s pobytem	
Počet konaných táborů	10
Počet účastníků	9
Destinace, kde se táborová činnost odehrává	9
Tematické zaměření táborů	10
Celkové hodnocení zájmové činnosti	8,3

Tabulka 10 – Hodnocení zájmové činnosti, Zdroj: vlastní zpracování

Hodnocení této části institucionální analýzy je velmi dobré. Aktivity, které nabízí Děčko, jsou na velmi dobré úrovni. Zařízení se potýká s pár nedostatky, jako je přemíra nabízených kroužků, které by mohly být redukovány a dále by se měla organizace zamyslet nad ztraktivněním kroužků pro mladistvé ve věkové škále 16-26, protože z této skupiny se nachází nejmenší počet účastníků z celkového počtu.

11.4. Interiér – vybavení, zařízení

Budova Děčka se nachází na dobře situovaném místě, jelikož se nachází hned pod zámek Rychnov nad Kněžnou a jeho zámeckou zahradou. Jedná se tedy o velmi klidné místo spojené s přírodou. Nachází se v patrovém domě, který není samostatný, stěnami je spojený s ostatními domy. V přízemí se nachází recepce, šatna, informační koutek, úklidová místnost, WC a také malá tělocvična pro pohybové aktivity. V prvním patře se nachází kancelář ředitele a zástupce ředitele, kancelář ekonomického oddělení, zoo koutek, kuchyňka, klubová místnost, výtvarná místnost, dramatický koutek, hudební zkušebna, keramická dílnička.

Velmi kladně je hodnocen interiér budovy, zvláště výmalba. Na této výmalbě se podílely samy děti se svými vedoucími. Stěny jsou hezky tematicky vyzdobeny, např. schodiště je vyzdobeno lodí a mořskými živočichy, rybářskými sítěmi, na kterých jsou pověšeny výkresy dětí. Všechny stěny jsou takřka plné. Buď stěny slouží jako výstava různých děl, jako například foto koutku, anebo jsou zde vyvěšeny a zdůrazněny úspěchy

jednotlivců – poháry, medaile, diplomy, osvědčení apod. Na zdech se nacházejí také vitríny s fotkami z různých akcí a táborů. Dále jsou zde dostatečně rozvěšeny různé bezpečnostní pokyny a směrnice. Velmi kladně hodnotím také čistotu sociálních zařízení. Celkově celá budova splňuje veškeré hygienické předpisy, nesetkala jsem se s žádným nedostatkem v tomto směru.

Budova prošla celkovou rekonstrukcí, byla vyměněna okna, bylo zrekonstruováno veškeré sociální zařízení, dále došlo k celkovému zkvalitnění zázemí zařízení. Je třeba ještě zapracovat na vybavení jednotlivých koutků a učeben. Například kuchyňka vypadá velmi zastarale, hlavně kuchyňské linky jsou staré, tento nedostatek vyvažují spotřebiče, které jsou zcela nové. Velmi kladně hodnotím sice malou (kapacita max. 10 dětí), ale pro tak malý počet účastníků vyhovující tělocvičnu, nachází se zde veškeré potřebné náčiní. Tato místnost slouží i ke cvičení jógy, kterému prostory tělocvičny také plně vyhovují. Nejvíce vytíženou místností je hudební zkušebna, kterou si pronajímají na určitý čas i kapely z celého okolí. Tato zkušebna je velmi dobře zařízená. Dále je hodně využívaná místnost pro společenskovední kroužky, která je velmi příjemně zařízená. V učebně se nenachází skoro žádný nábytek, na zemi jsou polštáře a pár stolků. Je to taková relaxační místnost a je hojně využívaná i maminkami, které se zde scházejí a probírají mateřské starosti. Také velmi kladně hodnotím vybavení pracovních, výtvarných dílniček, kde se nachází nejrůznější materiály pro vytváření výrobků a náradí, které je na velmi dostačující úrovni. Děčko dokonce disponuje i pecí pro vypalování keramických výrobků, která je jedna z mála z celého Rychnova. Do této keramické pece chodí vypalovat své výrobky i okolní základní školy. Tato pec je tedy velmi efektivně a účelně využívána a Děčko z toho dokáže těžit i finančně, jelikož základní školy platí za její použití. Co nejvíce každého zaujme, je zoo koutek (viz příloha č. 4). Tento zoo koutek vznikl náhodou – do Děčka přinesl někdo křečky, o které se neměl kdo starat, v této souvislosti ředitele napadlo zřídit klec s tím, že se o ně budou starat děti. Nakonec se zoo koutek rozrostl o želvu, andulku, morče, užovku, papouška, osmáky, králíčky a další křečky. Děti hodně baví se starat o zvířátka, třeba i z důvodu, že doma žádné mít nemohou. Naučí se hezky zodpovědnosti, starat se o druhé, vytvoří si kladný vztah ke zvířatům. Tento zoo koutek tedy splňuje ekologické cíle. Dále kladně hodnotím i vstup do Děčka, kde se nachází recepce a vedle ní prostorově dobře řešené šatny a informační koutek s počítači, v tomto ohledu bych doporučovala navýšit počet počítačů, jelikož o počítačové koutky stále roste zájem a přibývá účastníků. Této

problematiky si je ředitel vědom a sám pracuje na tom, aby se dokoupily nové a lepší počítače. Velkým pozitivem je vybavení recepce, kde se nachází elektronické zařízení s kamerkou a recepční nepustí do zařízení nikoho, kdo tam nemá co dělat. Je to velmi dobré bezpečnostní opatření a vzhledem k situacím, které se v minulém roce staly na základních školách, je to velmi žádoucí bezpečnostní prvek.

Kanceláře ředitele a zástupce ředitele a ekonomického oddělení je na velmi dobré úrovni. Jsou velmi kvalitně vybaveny a jsou situovány blízko u sebe, takže se všechny interní záležitosti řeší velmi rychle a efektivně. Kancelář pro pedagogy je také dostačující, jelikož jich je málo, tak jim jedna kancelář stačí.

Celkové vybavení tohoto zařízení je na velmi dobré úrovni. Je vidět, že se ředitel opravdu snaží splnit přání účastníků, snaží se, aby budova zevnitř vypadala atraktivně, aby děti povzbudila a navnadila. Jelikož se jedná o malou budovu a v budově se nachází učebny, které kolikrát splňují účel i více kroužků, všechny učebny jsou plně a dostatečně vybaveny. Je pravda, že se v některých učebnách nachází zastaralý nábytek, nicméně zde se využívá kreativita dětí a snaží se např. skříně renovovat pomocí vlastní představitosti. Pomalovávají skříně, dělají je živějšími a hezčími. Tudíž zastaralý nábytek nevidím jako velký problém, který by účastníkům zájmových útvarů vadil. Naopak, různé učebny jsou vybaveny dosti originálně, viz místnost pro společenskovední kroužky. K budově Děčka nepatří již žádné další prostory k hodnocení.

Hodnocení interiéru, vybavení a zařízení	
Počet místností	8
Úroveň, kvalita	8
Hygienické zásady	9
Vybavení učeben	8
Bezpečnostní opatření	9
Celkový stav	8
Celkové hodnocení interiéru, vybavení a zařízení	8,3

Tabulka 11 – Hodnocení interiéru, vybavení a zařízení, Zdroj: vlastní zpracování

Hodnocení celkového vybavení budovy Děčka je na velmi dobré úrovni. Potýká se pouze s drobnými nedostatky materiálního vybavení učeben, kdy se jedná o zastaralý nábytek. Není to ale nic, co by bránilo v uskutečňování jednotlivých kroužků. Převažují více pozitivna nad negativy a zařízení splňuje své cíle v této oblasti na 83%.

11.5. Nemovitosti

Děčko provozuje svou činnost pouze v jedné budově, která je zapůjčená od města, jelikož zřizovatelem je samotné město. Budova se nachází ve velmi dobrém stavu. V roce 2012-2013 prošla celkovou rekonstrukcí. Jednalo se tedy spíše o úpravy interiéru, ale co se týče exteriéru, tak došlo k celkové výměně oken. O novější vzhled budovy Děčka se výrazně zasadil převážně ředitel Děčka. Ředitel je zároveň i členem zastupitelstva města Rychnov nad Kněžnou a předkládá návrhy a snaží se vždy prosadit takové řešení, které by vedlo ke zlepšení situace Děčka. Momentálně se snaží prosadit novou střechu, která by, jak sám tvrdil, měla dopadnout a s rekonstrukcí střechy by se mělo začít v nadcházejícím roce 2016. Dále si ředitel myslí, že by si budova Děčka, vzhledem k činnosti, která se zde provozuje, zasloužila barevnější a veselejší fasádu. Jak již bylo řečeno, budova Děčka není samostatná budova, ale je to celá řada domů, která je spojena stěnami domů, takže tvoří jednolitou ulici. Budova má nahnědlou barvu jako okolní domy k ní spojené. Ředitel by si proto přál tuto ulici oživit a hlavně tím i zatraktivnit budovu Děčka. Bohužel se ale potýká s problémy s ochranou památkové péče. Budova Děčka se nachází hned pod zámeckým parkem a nedaleko se nachází i zámek Rychnov nad Kněžnou s kostelem Nejsvětější trojice. Dalo by se říct, že se jedná o historické centrum města. Je tedy velmi těžké zde prosadit výraznou změnu stavby, prosadit odlišnou barvu fasády, než jaká je tu doposud. Problémy nastaly i při výměně oken, ale nakonec byla vybrána hnědá barva, imitace dřeva, která prošla. Problém nastane i při rekonstrukci střechy. Musí se zde respektovat pokyny státní památkové péče. Bohužel tedy ke změně barvy v dohledné době nedojde.

Co se týče okolí budovy, lepší místo by si Děčko nemohlo ani přát. Hned před budovou se nachází parčík, na který navazuje zámecký park. Jedná se o velmi klidné a přívětivé místo. Navíc parčík, který se nachází hned před bránou, kde začíná zámecký park, je dostatečně velký na to, aby zde mohly probíhat veřejné akce. Toto místo se nazývá Poláčkovo náměstí a pravidelně se zde konají vánoční trhy a jarmarky spojené s tradicemi města. Dále tento

prostor využívá Děčko pro uskutečňování akcí pro veřejnost, jako jsou např. Slet čarodějnic aj. Místo je tedy naprosto ideální a Děčko může své aktivity realizovat hned v blízkosti svého zázemí. Kolikrát se na pořádání těchto akcí využívá i elektrická energie z budovy Děčka. Nehledě na to, že když se konají v této blízkosti různé kulturní akce, je zde vždy Děčko prezentováno a dostává se do kontaktu s veřejností. Navíc poloha Děčka, která se nachází pár set metrů od samotného centra města, a tím tedy nedaleko Základní umělecké školy a Základní školy J. A. Komenského, umožňuje dětem velmi rychlý a krátký přesun k naplňování svého volného času.

K dalším rekonstrukcím, které v budově Děčka v letech 2012-2013 proběhly, patří i rekonstrukce místností a položení kobereců do učeben, dovybavení místností a učeben, nová WC v dolní části budovy, oprava dveří a zárubní, výmalba prostor s mořským motivem a mottem: „Moře volného času“, nový pohybový sálek v jídelně. Jak již bylo výše zmíněno, budova se nachází ve velmi dobrém stavu a během pozorování nebyla shledána žádná závada, nic, co by nevyhovovalo či bránilo k naplňování cílů organizace. Jediné, co tato budova nespĺňuje, je bezbariérový přístup, který považuji za velmi nedostačující (viz příloha č. 6). V budově se nachází schodiště, které není vybaveno zařízením, které by umožnilo vyjítí schodů do horního patra. Tato budova je tedy pro lidi s tělesným postižením, které jsou upoutány na vozíček, zcela nevyhovující a nedostupná. Navrhují řediteli Děčku, aby tuto problematiku projednal na jednání zastupitelstva a začal se o to více zajímat, jelikož tento fakt je velmi opomíjený. Doporučila bych prostudovat informace týkající se dotačního programu IROP – Integrovaný regionální operační program 2014-2020 a v rámci prioritní osy Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů sestavit projekt, který by sloužil k získání dotací ze strukturálního fondu EU. Mezi oprávněné žadatele, kteří se mohou do tohoto projektu přihlásit, patří obce či města, jakožto zřizovatelé organizací, které slouží veřejně prospěšným činnostem. Současně byla odstartována výzva č. 7 Deinstitutionalizace sociálních služeb za účelem sociálního začlenění, jejíž investiční prioritou je *„investice do zdravotnické a sociální infrastruktury, které přispívají k celostátnímu, regionálnímu a místnímu rozvoji, snižování nerovností, pokud jde o zdravotní stav, podpora sociálního začlenění díky lepšímu přístupu k sociálním, kulturním*

a rekreačním službám a přechodem od institucionálních ke komunitním službám.“⁸⁰ Musí se tedy sestavit projekt, který by splňoval veškeré náležitosti a přihlásit se k této výzvě. Tato výzva probíhá od 30. 9. 2015. Přihlašování k této výzvě začíná 30.10.2015 a trvá do 31.3.2016. Celková alokace výzvy jsou 2 000 000 000Kč. Určitě by stálo za pokus to zkusit, jelikož bezbariérový přístup by posloužil k sociální inkluzi a tím by se do různých veřejných a kulturních aktivit mohli zapojit opravdu všichni a navíc by to prospělo i k zatraktivnění Děčka, hlavně co se týče regionálního hlediska.

Hodnocení nemovitosti	
Prvek hodnocení	Body (1-10)
Stav	8
Umístění, poloha budovy	9
Velikost a kapacita	8
Bezbariérový přístup	1
Venkovní prostory budovy	9
Celkové hodnocení nemovitosti	7

Tabulka 12 – Hodnocení nemovitosti, Zdroj: vlastní zpracování

Děčko splňuje své cíle v oblasti dostupnosti, vytváření kvalitního zázemí pro naplňování volnočasových aktivit a uskutečňování veřejných a kulturních akcí na 70%. Celkový stav nemovitosti se nachází na velmi dobré úrovni, i když se zde vyskytuje daleko více negativ, než v předešlých částech analýzy. Je ale potřeba se doopravdy zamyslet nad vytvořením bezbariérového přístupu.

11.6. Ekonomické předpoklady

Děčko je příspěvkovou organizací, která byla zřízena městem Rychnov nad Kněžnou prostřednictvím zakládací listiny. Co se týká hospodaření, Děčko se řídí následujícími právními předpisy:

⁸⁰ Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů. *Cyrrus advisory* [online]. Praha, 2015 [cit. 2015-10-5]. Dostupné z: <http://www.dotacni.info/integrovaný-regionální-operacní-program-2014-2020/zkvalitnění-veřejných-sluzeb-a-podmínek-života-pro-obyvatele-regionu/>

- zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (vyhláška č. 505/2002)
- zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě
- zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- vyhláška č. 55/2005 Sb., MŠMT ČR o podmínkách organizace a financování soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání

Děčko usiluje ve vynakládání finančních prostředků o co maximální hospodárnost. Hlavní podmínkou při přípravách všech aktivit je sestavení finanční rozvahy. Všichni pracovníci se snaží o šetrnost a snaží se chránit majetek a vybavení v budově a tím se i snaží o prodloužení životnosti majetku a vybavení. Provoz organizace je financován z různých zdrojů.

Rozpočet Děčka je tvořen:

- MŠMT, Krajský úřad Královéhradeckého kraje
- zřizovatel Město Rychnov nad Kněžnou
- granty
- vlastní činnost
- vedlejší hospodářská činnost
- sponzoři

Příspěvek od zřizovatele je nárokový a jeho výši stanovuje zřizovatel na základě krajského normativu a vykázaného výkonu Děčka. Z těchto finančních prostředků jsou zajištěny především mzdové prostředky (prostředky na platy a ostatní osobní náklady). Dále jsou zajišťovány ostatní neinvestiční náklady, jako jsou zákonné odvody, zákonné pojištění, náklady vyplývající z pracovně právních vztahů a přímé náklady na vzdělávání. Část prostředků od zřizovatele jsou využívány na nájemné, odpisy dlouhodobého hmotného majetku a energie. Co se týče provozních nákladů, příspěvek od zřizovatele je minimální. Tyto příspěvky nezohledňují účastníky zájmových útvarů nad 18 let a také nezohledňují

studenty prezenčního studia. Jsou tedy nuceni si veškeré náklady hradit sami z vlastních prostředků. Samotný příspěvek od zřizovatele by neumožňoval realizaci zájmového vzdělávání. Je možné žádat zřizovatele o nenárokový příspěvek. Tento příspěvek je získáván na základě vypracování projektů na konkrétní akci. Projekt musí být schválen orgány města Rychnov nad Kněžnou. Tento další příspěvek tvoří doopravdy nepostradatelnou účelovou část rozpočtu a umožňuje tak realizaci kulturních či sportovních akcí. Mezi další dotace, které jsou důležitým příjmem pro Děčko, jsou dotace MŠMT na PVČ (pedagogika volného času). Tuto dotaci obdrží Krajský úřad Královéhradeckého kraje, který následně tyto finance přerozdělí podle hustoty zalidnění do jednotlivých okresů: Hradec Králové, Jičín, Náchod, Rychnov nad Kněžnou a Trutnov. Finance, které jsou přerozděleny pro okres Rychnov nad Kněžnou, jsou dále přerozdělovány mezi města, kde se nacházejí střediska volného času a to: Rychnov nad Kněžnou, Dobruška, Vamberk, Týniště nad Orlicí a Kostelec nad Orlicí. Zde jsou finance přerozdělovány na základě počtu účastníků zájmových útvarů, přičemž se do těchto účastníků nezapočítávají předškoláci a dospělí. Platí to tedy pouze pro jedince ve věku 6-18 let. Finance na mzdy jsou vypláceny za předškoláky, dospělé a seniory z dotací od zřizovatele města Rychnov nad Kněžnou. Pro přehled hustoty obyvatel v jednotlivých okresech slouží tato tabulka:

Okres	Počet obyvatel	Hustota zalidnění
Hradec Králové	162 808	183
Jičín	79 375	130
Náchod	111 130	104
Rychnov nad Kněžnou	78 926	89
Trutnov	119 351	80

Tabulka 13 – Hustota zalidnění v Královéhradeckém kraji, Zdroj: Český statistický úřad

Z tabulky je tedy patrné, že okres Rychnov nad Kněžnou dostává nejnižší částku z celé dotace, jelikož se potýká s nejnižší hustotou zalidnění.

Mezi další příjmy náleží samozřejmě poplatky za služby, které Děčko poskytuje svým účastníkům. Poplatky za služby se stanovují na základě přesné kalkulace v takové výši, aby byly pro širokou veřejnost a okolí cenově přijatelné a dostupné. Samozřejmě, že jejich

výše je stanovena tak, aby dostatečně zabezpečily průběh zájmového vzdělávání. Poplatky pro dospělé (starší 18 let) jsou vyšší, jelikož se zde započítávají veškeré materiální a osobní náklady. Tyto příjmy jsou vedeny v účetnictví odděleně a využívají se v hospodaření Děčka jako jiné zdroje. Úplata se vybírá pololetně a to za 1. pololetí do 30. října a za 2. pololetí do 28. února. Jakékoli výjimky plateb povoluje výhradně pouze ředitel zařízení. Pro úhradu se využívá pouze bezhotovostního styku, ale lze zaplatit hotově a to na recepci Děčka, nebo v kanceláři Děčka či předat hotovost příslušnému vedoucímu zájmového útvaru, který finance následně předá hospodářce.

Dalšími důležitými příjmy jsou granty od Krajského úřadu Královéhradeckého kraje. Granty jsou využívány především na sportovní aktivity. Dalším příjmem jsou sponzorské dary. Mezi hlavní sponzory patří Škoda auto, a.s. Kvasiny. Jedná se o sponzora, který přispívá každým rokem částkou 60.000,-. Co se týká sponzorských darů, zde se vyskytuje problém v jeho přijímání. Sponzorů, kteří se snaží pomáhat Děčku v jeho realizaci, je celá spousta. Problém ale nastává v momentě, kdy přijde sponzor, že chce Děčku poskytnout nějaký finanční dar, ředitel o tomto finančním příspěvku sepíše smlouvu, tu pak musí jít potvrdit na město. Když zastupitelé tento finanční dar schválí, ředitel Děčka si vezme od sponzora příslušnou částku, tu musí jít vykázat opět na město a teprve po schválení si ji může převést na účet Děčka. Tento proces je velmi zdlouhavý a neefektivní, zvláště, když se jedná o částky jako např. 500 či 1000,-. Kolikrát se již stalo, že ředitel tuto výpomoc odmítl a poprosil sponzora raději o aktivní výpomoc při realizaci nějakých veřejných akcí, či přímo zakoupení a darování různých pomůcek či vybavení, než finanční dar.

Zde je sestavena finanční zpráva za rok 2012, která vypovídá o výše popsaných skutečnostech.

Finanční zpráva za rok 2012			
Náklady	6 264 tis.	Výnosy	6 270,5 tis.
1. osobní náklady	3581 tis.	1. Provozní dotace	3 331,4 tis.
Mzdové náklady	2678	Město RK – provoz	898
• z toho platy	1945	MŠMT	2 370,4
• z toho na OON	582	Kraj HK – soutěže	0
• VHČ	151	Kraj HK – granty	63
Zákonné soc. a zdrav. pojištění	706	Kraj HK – reg. funkce	0
Zákonné odvody Kooperativa	9	2. Vlastní činnost	2 345 tis.
Sociální náklady	167	Pravidelná zájmová činnost	886
• příděl FKSP	21	Ostatní akce	490
2. Materiál a energie	804 tis.	Prázdninová a rekreační činnost	691
Energie	416	VHČ	252
Materiál vč. učebních pomůcek	388	Čerpání rezervního fondu	26
3. Služby	1 843 tis.	3. Ostatní výnosy	594 tis.
Opravy a údržba	16	Úroky	0,1
Ostatní služby	1 776		
Vzdělání	22		
Jiné ostatní náklady	29		
4. Odpisy investičního majetku	36		
Hospodářský výsledek ke dni 31.12.2012 je 5,5 tis.			

Tabulka 14 – Finanční rozvaha za rok 2012, Zdroj: výroční zpráva Děčka 2013-2014

Z daného přehledu tedy vyplývá, že největšími příjmy organizace jsou především dotace od Královéhradeckého kraje a dále dotace MŠMT. Také je zde vidět, že zařízení velmi prosperuje ze své vlastní činnosti a to nejvíce z pravidelné zájmové činnosti a rekreační a prázdninové činnosti. Nulovou položkou jsou krajské soutěže. Děčko připravovalo soutěže z pověření Královéhradeckého kraje, svou činnost ale ukončilo v lednu roku 2012. Pořádání soutěží MŠMT se přesunulo na Pedagogické centrum, kde krajem bylo zřízeno nové místo pro samostatné zajišťování a organizování soutěží. Důvodem bylo urychlení finančních toků a větší efektivita při organizaci jednotlivých soutěží. Přesto Děčko ale organizuje z vlastní iniciativy soutěže regionálního charakteru, ale i ve spolupráci např. s Českým červeným křížem či ve spolupráci Střední průmyslové školy v Rychnově nad Kněžnou. Bohužel se tedy o tuto dotaci od kraje ponížila část příjmů. Důležité ale je, že i přes velkou konkurenci ostatních středisek volného času si toto zařízení dokáže udržet svůj rozpočet v plusových číslech.

Hodnocení ekonomických předpokladů	
Prvek hodnocení	Body (1-10)
Hospodaření podle předpisů	10
Nakládání s příspěvky od zřizovatele na provoz	9
Zisk financí z grantů a dotací	7
Zisk financí od sponzorů	6
Hospodářský výsledek	8
Celkové hospodaření (efektivita, alokace, stabilita)	8
Celkové hodnocení ekonomických předpokladů	8

Tabulka 15 – Hodnocení ekonomických předpokladů, Zdroj: vlastní zpracování

Děčko nakládá se svými finančními prostředky hospodárně. Snaží se šetřit, získávat dotace a granty a nejvíce usilovat o zisk většího počtu účastníků, jelikož vlastní činnost je důležitá pro výnosovou část rozpočtu. Zařízení splňuje své cíle v oblasti financí na 80%. Ekonomická situace Děčka by se mohla zlepšit při zvýšení účastníků zájmových útvarů a vylepšení spolupráce se sponzory.

12. Diskuze k výsledkům výzkumu

Na začátku diplomové práce byl vytyčen cíl práce, kterým bylo zhodnotit činnost Domu dětí a mládeže Děčko v Rychnově nad Kněžnou. Cílem bylo zjistit, na kolik tato instituce plní své poslání. Jako metodika práce byla použita institucionální analýza pomocí šesti funkcionálních oblastí dle Bronislava Malinowského. Bylo provedeno hodnocení a studium norem, směrnic a řádů, kterými se Děčko řídí, dále se analyzovalo personální zajištění včetně organizační struktury. Důležitou částí analýzy bylo hodnocení nabízených aktivit neboli zájmových útvarů. Dále se zjišťovalo materiální vybavení celé budovy a učeben, aktuální stav budovy Děčka a ekonomické předpoklady. Každá z těchto částí byla analyzována buď pomocí vlastního pozorování, studia dokumentů a rozhovorů s vedoucími oddělení a hlavně s ředitelem instituce. Na konci těchto analýz bylo provedeno bodové ohodnocení. V následující tabulce je shrnuto celkové bodové ohodnocení všech zkoumaných oblastí, z kterého vychází celkový výsledek analýzy.

Celkové hodnocení funkcionálních oblastí DDM Děčko	
Prvek hodnocení	Body (1-10)
Normy, zásady, směrnice, vnitřní řády	8
Personální zajištění	8,8
Aktivity	8,3
Interiér – vybavení, zařízení	8,3
Nemovitosti	7
Ekonomické předpoklady	8
Celkové hodnocení činnosti DDM Děčko	8,1

Tabulka 16 – Celkové hodnocení funkcionálních oblastí DDM Děčko, Zdroj: vlastní zpracování

Nejlépe ohodnocenou oblastí je personální zajištění a to body 8,8. Děčko má celkem 4 interní zaměstnance a 72 externích. Interní zaměstnanci jsou zaměstnáni na hlavní pracovní poměr a jsou plně kvalifikovaní. S externími pracovníky je podepisována dohoda o provedení práce nebo dohoda o provedení činnosti. Všichni zaměstnanci pečlivě plní své cíle v oblasti volnočasového vzdělávání a dbají na harmonický rozvoj osobnosti svých

svěřenců. Velmi kladně je hodnoceno využívání programu Erasmus+ v rámci projektu Evropská dobrovolná služba. Děčko se do tohoto projektu zapojilo a tak každý půl rok může hostit zájemce z cizích zemí v rámci EU. Program je financován z EU. Proplácí se kilometry, dále se financuje organizační podpora (aktivity v ČR) a individuální podpora (kapesné, aktivity v ČR). O veškeré zázemí se stará sám ředitel Děčka. Zajišťuje bydlení, lékařskou péči a vyjednává formality s cizineckou policií. V současnosti v Děčku působí jedna dívka z Holandska, která zde vede kroužek v anglickém jazyce. Dochází tedy k procvičování cizího jazyka, k výměně tradic a zvyků jiných kultur, dále k prohloubení mezinárodních vztahů a odstranění xenofobních projevů vůči jiným kulturám. Velmi kladně je zde hodnoceno i další vzdělávání pedagogických pracovníků, které zde vede ředitel Děčka. Pro své zaměstnance ale i pro zájemce z řad veřejnosti provádí přednášky na doplnění požadované kvalifikace z oblasti pedagogiky volného času v rámci projektu MŠMT K2 – Kvalita a konkurenceschopnost v neformálním vzdělávání. Díky všem těmto činnostem je nejvíce kladně hodnocena práce ředitele Děčka, který je velmi pečlivý a veškeré jeho snahy vedou prosperitě Děčka, dále aby získávalo čím dál více zájemců a aby plnilo všechny své cíle a poslání a dokázalo se i vyrovnat a předstihnout ostatní střediska volného času a v rámci celého regionu vynikat.

Nabídka volnočasových aktivit Děčka bylo obodováno body 8,3. Plní své cíle a poslání na 83%, což znamená, že své činnosti splňují velmi dobře. Děčko se může chlubit velmi širokou a pestrou nabídkou zájmových útvarů. Každý si zde může přijít na své. Své aktivity nabízejí různým věkovým kategoriím, jako jsou předškoláci, školáci a studenti, dospělí a senioři. Mezi formy zájmového vzdělávání, které Děčko realizuje, patří: příležitostné výchovné, vzdělávací, rekreační činnosti jako např. projektové odpoledne ke Dni Země, kulturní akce Poláčkovo léto apod. Tyto kulturní akce pro veřejnost jsou velmi oblíbené a hojně navštěvované. Děčko se podílí skoro na všech veřejných akcích, které pořádá město. Přispívá to k dobré reklamě a dále to vede k čím dál větší oblibě tohoto zařízení. Dále se v Děčku realizují pravidelné výchovné, vzdělávací a zájmové činnosti neboli zájmové útvary. Tyto zájmové útvary jsou uskutečňovány v souladu s potřebami všech účastníků. Cílem je, aby tyto kroužky účastníky bavily a vedly k harmonickému rozvoji jejich osobnosti. Počet zájemců o tyto kroužky roste. K poklesu došlo pouze ze strany studentů, ale to je přičítáno zejména současnému životnímu trendu, kdy mládež chce trávit svůj volný čas jiným způsobem. Na druhou stranu je na snaze Děčka, aby sestavily takovou nabídku

volnočasových aktivit, která by ukojila touhy a potřeby současné mládeže. Děčko se také realizuje v táborové činnosti, kde dochází k nárůstu pořádání příměstských táborů a táborů v přírodě, a také roste počet jejich zájemců. Kladně je hodnocena i osvětová činnost. Děčko nabízí odbornou pomoc ve vzdělávání mateřským školám, základním a středním školám či dětským domovům. Pořádají se semináře, přednášky či besedy či se organizují různé tematické akce v praktických dílnách. Cílem je především prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže a odstranění projevů tohoto rizikového chování. Pro zvýšení atraktivity a zájmu o tyto přednášky navrhuji zapojit do těchto akcí další subjekty jako např. besedu s místním policistou, který se zabývá delikvencí mládeže a samozřejmě je nutná účast odborného metodika školní prevence, aby zde byl vidět dvojitý pohled na tuto problematiku. Spojení praxe s teorií. Děčko by také mohlo organizovat semináře na téma zdravý životní styl. Doporučuji do těchto besed zapojit především děti z mateřských škol, jelikož je důležité upevňovat návyky zdravého života již od útlého věku. Prevence zdravého životního stylu je v současné době důležitá i u dospívající mládeže, jelikož čím dál více ubývá především sportovních aktivit. Pro vyšší zájem mládeže doporučuji pozvat místní sportovce či atletickou legendu Romana Šebrleho, který pravidelně navštěvuje svoji bývalou školu Gymnázium F. M. Pelcla. V této oblasti by mohla nastat kooperace těchto dvou školských zařízení a dojít tak společnému cíli. Dalším cílem osvětové činnosti je pomoc veřejnosti např. zapůjčením materiálních pomůcek (učebnice, kostýmy apod.). Děčko také uplatňuje individuální práci vytvářením takových podmínek, které vedou k harmonickému rozvoji nadání dětí, žáků a studentů. Snaží se zejména podnítit a rozvíjet jejich touhu po sebevzdělávání a seberealizaci. Pořádají se různé soutěže a hry, kde svůj talent mohou uplatnit. Do nabídky Děčka patří také spontánní činnost, kdy je pro veřejnost otevřeno informační centrum „Íčko“ či klubovna „Théčko“, která funguje spíše jako studentský debaťní klub. Všechny tyto činnosti, které jsou nabízeny, mají rostoucí tendenci a zájemci každým rokem přibývají. Nabídce volnočasových aktivit lze vytknout především velmi vysoký počet nabízených zájmových útvarů, kdy často dochází k nenaplnění dostatečné kapacity. Optimální počet účastníků je 5-10. Stává se, že se přihlásí pouze 2 zájemci a kroužek musí být zrušen, což vede ke zklamání či ztrátě důvěry v organizaci. Doporučuje se proto zjištění předběžných preferencí např. dotazníkovým šetřením na základních a středních školách a podle toho sestavit nabídku kroužků. Dále se doporučuje zatraktivnit nabízené útvary pro mladistvé ve věku 16-26, jelikož se jedná o nejmenší počet účastníků

z celkového počtu. Většímu zájmu o kroužky by určitě taky prospěla inovace internetových stránek Děčka, které jsou v současnosti velmi fádni a nezaujímou.

Co se týká zázemí Děčka, interiér a nemovitost byla ohodnocena body 8,3 a 7, přičemž nejnižší ohodnocení získala samotná budova. Děčko se nachází v klidné historické lokalitě města Rychnov nad Kněžnou nedaleko jeho centra. Interiér Děčka je v naprostém pořádku a splňuje požadavky tedy na 83%. Od roku 2011 do roku 2013 prošla budova Děčka rozsáhlou rekonstrukcí, kdy se jednalo hlavně o zkvalitnění zázemí, opravy sociálních zařízení, výmalby celé budovy, výměna oken v celé budově apod. Výmalba se velmi povedla a celou chodbou budovy se nese motto „Moře volného času...“, kde se nacházejí malby tematicky zaměřené na podmořský svět. Vybavení učeben je také v pořádku, akorát v pár místnostech se nachází postarší nábytek, nicméně nenašly se zde žádné nedostatky, které by bránily v naplňování cílů jednotlivých kroužků. Hodnocení samotné nemovitosti je nejnižší z celé analýzy funkcionálních oblastí. Je to především z toho důvodu, že budova není dostatečně vybavena bezbariérovým přístupem. Jak již bylo výše v praktické části práce detailněji popsáno, nachází se zde východisko. Doporučila bych prostudovat informace týkající se dotačního programu IROP – Integrovaný regionální operační program 2014-2020 a v rámci prioritní osy Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů sestavit projekt, který by sloužil k získání dotací ze strukturálního fondu EU. Mezi oprávněné žadatele, kteří se mohou do tohoto projektu přihlásit, patří obce či města, jakožto zřizovatelé organizací, které slouží veřejně prospěšným činnostem. Současně byla odstartována výzva č. 7 Deinstitucionalizace sociálních služeb za účelem sociálního začlenění, jejíž investiční prioritou je investice do zdravotnické a sociální infrastruktury, které přispívají k celostátnímu, regionálnímu a místnímu rozvoji a zejména snižování nerovností. Pokud jde o zdravotní stav, je zde definována podpora sociálního začlenění díky lepšímu přístupu k sociálním, kulturním a rekreačním službám a přechodem od institucionálních ke komunitním službám. Musí se tedy sestavit projekt, který by splňoval veškeré náležitosti a přihlásit se k této výzvě. Tato výzva probíhá od 30. 9. 2015. Přihlašování k této výzvě začíná 30.10.2015 a trvá do 31.3.2016. Celková alokace výzvy jsou 2 000 000 000 Kč. Určitě by stálo za pokus se této výzvy zúčastnit, jelikož bezbariérový přístup by podpořil sociální inkluzi a hendikepovaným zájemcům by bylo umožněno účastnit se různých veřejných a kulturních akcí. Pozitivním důsledkem by také byl nárůst

účastníků a navíc by to prospělo i k zatraktivnění Děčka, hlavně co se týče regionálního hlediska.

Finanční situace Děčka je na relativně velmi dobré úrovni. Ekonomické předpoklady byly ohodnoceny body 8. Děčko usiluje ve vynakládání finančních prostředků a co maximálních hospodárnost. Všichni pracovníci se snaží o šetrnost a snaží se chránit majetek, vybavení budovy. Přispívá to k prodloužení životnosti vybavení a tím k menšímu vynakládání financí na různé opravy. Provoz organizace je financován z různých zdrojů. Mezi hlavní dotace patří dotace MŠMT na pedagogiku volného času a dotace od zřizovatele tedy města Rychnov nad Kněžnou. Dotace od MŠMT obdrží Krajský úřad Královéhradeckého kraje, který následně finanční prostředky přerozděluje podle hustoty obyvatel do jednotlivých okresů. Přidělené finance pro okres Rychnov nad Kněžnou jsou dále rozdělovány do jednotlivých měst, kde se nacházejí střediska volného času. Velkou roli zde hraje počet účastníků zájmových útvarů ve věku 6-18 let. Podle tohoto hlediska jsou finance přiděleny jednotlivým organizacím. Z dotací od zřizovatele jsou hrazeny mzdy za předškoláky a dospělé. Menší část tvoří i granty, které se získávají z Krajského úřadu Královéhradeckého kraje. Zde se apeluje především na aktivnější získávání grantů z kraje nejen na sportovní aktivity a kulturní akce, ale také na zkvalitnění celkového zázemí Děčka. Dalšími příjmy je i podpora ze strany sponzorů, kdy největším sponzorem je Škoda a.s., která každoročně přispívá částkou okolo 60.000Kč. Ředitel ale nechce využívat finančních darů od sponzorů, pokud se jedná o malé částky, protože zahrnuje složité administrativní postupy, proto raději přijímá spíše materiální dary (reklamní propriety, vybavení učeben apod.) či aktivní pomoc při organizaci různých akcí. Celkově se nachází rozpočet Děčka v plusových číslech, což je vzhledem k velké konkurenci středisek volného času v daném okrese, velmi důležité. Velkou část příjmů v rozpočtu tvoří vlastní činnost (především táborová a rekreační činnost a také zájmové útvary). Vzhledem k předcházejícím doporučením by se mohl zvýšit počet účastníků a tím i příjmy.

13. Závěr

Diplomová práce se zabývala institucionální analýzou Domu dětí a mládeže Děčka v Rychnově nad Kněžnou. Pro výzkumnou část této práce byla použita analýza instituce pomocí šesti funkcionálních oblastí. Cílem a náplní této práce bylo zjistit pomocí analýzy, zda instituce plní své cíle a poslání, za jehož účelem byla zřízena. Metodika výzkumné části se stávala z terénního výzkumu, zejména bylo provedeno vlastní pozorování, rozhovory s ředitelem Děčka a vedoucími oddělení a studium interních dokumentů.

V úvodu diplomové práce byl nastíněn cíl a záměr této práce. Cílem tedy bylo zjistit pomocí analýzy, na kolik procent splňuje Děčko své cíle a poslání. Dále zde byla vymezena metodika práce, pro kterou byla zvolena institucionální analýza funkcionálních oblastí dle Bronislava Malinowského.

V teoretické části práce byl na základě studia odborné literatury vymezen pojem volný čas. Jedná se zejména o definici volného času. Dále je zde nastíněn jeho historický vývoj v čase a různé pohledy na tuto problematiku. Je zde analyzováno i současné pojetí volného času a především popsána problematika trávení volného času mládeže a jeho rostoucí vliv na vývoj mládeže. Následně byla popsána i pedagogika volného času, její vymezení, cíle a funkce. Teoretická část se zabývá různými formami volného času a institucemi, v nichž lze účelně trávit svůj volný čas. Stěžejní částí bylo zhodnocení Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže pro období 2007-2013 a vymezení jejich tematických oblastí. S touto koncepcí zde byla konfrontována Koncepce podpory mládeže pro léta 2014-2020. Byla provedena komparace těchto koncepcí. Koncepce podpory mládeže pro léta 2014-2020 velmi úzce navazuje na předešlou koncepci. Dalo by se říci, že nová koncepce pouze podrobněji rozepisuje současný stav trávení volného času mládeže a především více rozepisuje konkrétní cíle pro plnohodnotné trávení volného času. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy si je vědomo této problematiky a snaží se podporovat nestátní neziskové organizace, které se zabývají volnočasovými aktivitami. Vyučování mimo školní výchovu je stejně důležité jako vyučování ve škole. V současné době se čím dál více klade důraz na rozvoj klíčových kompetencí, které povedou k lepšímu uplatnění na trhu práce, které je pro růst ekonomiky velmi důležité. Proto je důležité tyto vytyčené strategické cíle naplňovat a podporovat jejich realizaci i mimo vyučování ve škole. V závěru teoretické části je navrhována státní finanční podpora organizací zabývajících se

volnočasovými aktivitami. Jsou zde zmíněny také programy státní podpory pro práci s dětmi a mládeží pro nestátní neziskové organizace na léta 2011-2015, ze kterých lze čerpat účelné dotace na konkrétně vymezené cíle, které úzce navazují na státní koncepci.

V úvodu výzkumné práce byl vymezen cíl a metodika výzkumu, pomocí které bylo dosaženo výsledného zjištění. Ze zjištěných výsledků vyplývá, že Děčko splňuje své cíle a poslání na 81%, což je velmi dobré. Jako metodika práce zde byla použita institucionální analýza dle polského antropologa Bronislava Malinowského. Analýza byla provedena na těchto šesti funkcionálních oblastech: normy, personál, aktivity, vybavení, nemovitost a finance. Na základě vlastního pozorování, studia dokumentů a rozhovorů s ředitelem a dalšími pracovníky byly zjištěny výsledky, které byly zaznamenány do příslušných tabulek. Každá funkcionální oblast byla ohodnocena body od 1-10 bodů, podle toho, na kolik splňuje své cíle. V průběhu institucionální analýzy a zejména v diskuzi byly shrnuty pozitiva i nedostatky. K odstranění těchto nedostatků zde byla navržena různá doporučení pro zlepšení činnosti této organizace.

Z výsledků vlastního výzkumu vyplývá, že se cíle práce podařilo dosáhnout. Výzkumem bylo zjištěno, že činnost Děčka se nachází na velmi dobré úrovni a plní své cíle a poslání na 81%. Na základě analýzy byly odhaleny nedostatky a následně navržena opatření. Na velmi dobré úrovni se nachází především personální zajištění, kdy největší zásluhu na vedení této organizace má především samotný ředitel, který se své činnosti maximálně věnuje a snaží se o celkovou prosperitu. Dále se na velmi dobré úrovni nachází interiér, neboli vybavení budovy. Zde bylo hodnoceno především zařízení a vybavení jednotlivých učeben. Co se týče externích a interních směrnic, zde se nachází drobné formální nedostatky ve zpracování dokumentů, kdy se jedná ale většinou o nedostatečnou aktualizaci těchto dokumentů a doplnění informací. Dalším kladem této organizace jsou nabízené aktivity k trávení volného času. Organizace nabízí velké množství zájmových útvarů. Tato přemíra aktivit je někdy ke škodě, protože se nepřihlásí dostatečný počet účastníků a kroužek je tedy z kapacitních důvodů zrušen. Problém nastává pak ve zklamání těch účastníků, kteří se na tento kroužek přihlásili. Je dobré tedy zjistit předběžné preference a na základě tohoto zjištění účelně zúžit okruh kroužků tak, aby splňovaly přání účastníků. Největší problém byl spatřen v nedostatečném bezbariérovém zařízení nemovitosti. Lidé s tělesným hendikepem, kteří jsou trvale uvázaní na vozík, nemají prakticky možnost se

aktivně zapojit do volnočasových aktivit, které probíhají uvnitř budovy. Byla zde proto navrhnutá doporučení na získání dotací z fondů EU, která jsou podrobně rozepsána – jak ve výzkumné části, tak i v diskuzi k výsledkům výzkumu. Co se týče ekonomického zázemí, nebyly zde spatřeny závažnější nedostatky. Ředitel hospodaří s majetkem velmi úsporně. Je zde ale doporučena větší spolupráce se sponzory a také by organizace měla využívat více grantů.

Souhrnně lze konstatovat, že Dům dětí a mládeže Děčko v Rychnově nad Kněžnou má vhodné předpoklady pro nabídku volnočasových aktivit. Svou činností cíleně působí na harmonický osobnostní rozvoj dětí a mládeže. Děčko má velmi dobrou pověst v celém okolí a dalo by se říci, že platí za velmi oblíbenou organizaci, která je v celém okrese vyhlášená. Kromě toho se Děčko významnou měrou podílí na kulturním dění zejména pořádáním různých společenských akcí a přispívá tak k rozvoji celého regionu.

14. Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

BORLOVÁ, Ilona. *Nevýdělečné organizace*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 291 s. ISBN 978-80-7357-737-7.

FISCHER, René. HÁJKOVÁ, Alena. *Paragrafy vedoucího dětského kolektivu*. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2909-8. 204 s.

FRANC, Martin. KNAPÍK, Jiří. *Volný čas v českých zemích 1957-67*. Praha: Academica, 2003. 576 s. ISBN 978-80-200-2229-5.

FREEMAN, John. *Volnočasové aktivity pro nadané a talentované u nás a ve městě*. Praha: NIDM, MŠMT, 2009. 84 s. ISBN 978-80-86784-83-0.

HÁJEK, Bedřich. HOFBAUER, Břetislav. PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času. Trendy pedagogiky volného času*. Praha: Portál a.s., 2011. 239 s. ISBN 978-80-262-0030-7.

HÁJEK, Bedřich. PÁVKOVÁ, Jiřina a kol. *Školní družina*. Praha: Portál, 2003. 154 s. ISBN 80-7178-751-5.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. 174 s. ISBN 80-7178-927-5.

HOFBAUER Břetislav. *Kapitoly z pedagogiky volného času: soubor pojednání o volném čase a jeho výchovném zhodnocování*, České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, 2010, 164 s. ISBN 978-80-7394-240-3.

HÁJEK, Bedřich. HOFBAUER, Břetislav. PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál 2008. 239 s. ISBN 978-7367-473-1.

HYÁNEK, Vladimír. *Neziskové organizace: teorie a mýty*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 131 s. ISBN 978-80-210-5651-0.

KLUSOŇ, Václav. *Instituce a odpovědnost. K filosofii ekonomické vědy*. Praha: Karolinum, 2004. 319 s. ISBN 80-246-0772-0.

MALINOWSKI, Bronisław. *Eine wissenschaftliche Theorie der Kultur*. 1. Aufl. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1975, 268 s.

MALINOWSKI, Bronislav. *Vědecká teorie kultury*. Brno: Krajské kulturně osvětové středisko, 1968. 185 s.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál, 1996. 143 s. ISBN 80-7178-085-5.

PÁVKOVÁ Jiřina. *Pedagogika volného času. Teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál, 2001. 229 s. ISBN 80-7178-569-5.

PESTALOZZI, Johann Heinrich. *Výbor z pedagogických spisů*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1956. 149 s.

SPOUSTA, Vladimír aj. *Metody a formy výchovy ve volném čase*. Brno: Masarykova univerzita v Brně. Pedagogická fakulta, 1996. 82 s. ISBN 80-210-1275-7.

ŠILHÁNOVÁ, Hana a kol. *Základní informace o neziskovém sektoru v ČR*. Praha: Nadace rozvoje občanské společnosti, 1996. 45 s.

VAŽÁNSKÝ, Mojmír. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. 176 s. ISBN 80-901737-9-9.

VOCILKA, Miroslav a kol. *Náplň činnosti středisek výchovné péče pro děti a mládež*. Praha: TECH-MARKET, 1996. 105 s. ISBN 80-902134-5-6.

Internetové zdroje

Bílá kniha - národní program rozvoje vzdělávání v České republice. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: MŠMT, 2015 [cit. 2015-01-09]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>

Dům dětí a mládeže Rychnov nad Kněžnou. Dostupné z: <http://www.deckoviny.cz>

Finanční podpora. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: MŠMT, 2015 [cit. 2015-01-07]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/financni-podpora>

Informační systém MŠMT. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: MŠMT, 2015 [cit. 2015-01-09]. Dostupné z: <http://is-mladez.msmt.cz/index.html>

Klíčové kompetence. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha, 2015 [cit. 2015-06-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/klicove-kompetence>

Koncepce podpory mládeže 2014-2020. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 31 s. (PDF) Praha: MŠMT, 2015 [cit. 2015-01-09]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/33599/>

Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: MŠMT, 2015 [cit. 2015-01-05]. 30 s. (PDF) Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/koncepce-statni-politiky-pro-oblast-deti-a-mladeze-na-obdobi>

Programy státní podpory práce s dětmi a mládeží 2011-2015: Novela programy státní podpory. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: MŠMT, 2015 [cit. 2015-01-07]. 31 s. (DOC) Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/programy-statni-podpory-prace-s-detmi-a-mladezi>

Rychnov nad Kněžnou. [online]. Rychnov nad Kněžnou, 2015 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.rychnov-city.cz/profil.asp?p1=51>

Standard studia pedagogiky k získání kvalifikace pedagoga volného času. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: MŠMT, 2015 [cit. 2015-01-09]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/standard-studia-pedagogiky-k-ziskani-kvalifikace-pedagoga>

Zájmové a neformální vzdělávání. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: MŠMT, 2015 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/zajmove-a-neformalni-vzdelavani>

Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů. *Cyrrus advisory* [online]. Praha, 2015 [cit. 2015-10-5]. Dostupné z: <http://www.dotacni.info/integrovaný-regionalni-operacni-program-2014-2020/zkvalitneni-verejnych-sluzeb-a-podminek-zivota-pro-obyvatele-regionu/>

Legislativní dokumenty

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (vyhláška č. 505/2002)

Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

Zákon č. 564/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 55/2005 Sb., MŠMT ČR o podmínkách organizace a financování soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání

Ostatní dokumenty a zdroje

Školní vzdělávací program 2007-, Dům dětí a mládeže Děčko

Organizační řád, Dům dětí a mládeže Děčko

Etický kodex Děčka–DDM Rychnov nad Kněžnou

Vnitřní řád, Dům dětí a mládeže Děčko

Výroční zpráva 2013-2014, Dům dětí a mládeže Děčko

Seznam schémat, tabulek a obrázků

Schéma 1 – Schéma universální institucionální struktury	47
Schéma 2 – Organizační struktura Děčka, Zdroj: vlastní zpracování.....	63
Tabulka 1 – Použitá technika pro sběr dat, Zdroj: vlastní zpracování.....	48
Tabulka 2 – Klasifikační tabulka pro ohodnocení funkcionálních oblastí, Zdroj: vlastní zpracování.....	49
Tabulka 3 – Hodnocení norem, zásad, směrnic a vnitřních řádů, Zdroj: vlastní zpracování..	62
Tabulka 4 – Evidenční počet pracovníků, Zdroj: vlastní zpracování	66
Tabulka 5 – Hodnocení personálního zajištění, Zdroj: vlastní zpracování.....	67
Tabulka 6 – Pravidelná činnost podle počtu přijatých účastníků, Zdroj: vlastní zpracování	69
Tabulka 7 – Táborová a další činnost spojená s pobytem, Zdroj: vlastní zpracování	69
Tabulka 8 – Další činnosti zájmového vzdělávání podle zaměření – dle počtu účastníků, Zdroj: vlastní zpracování	71
Tabulka 9 – Příležitostné činnosti zájmového vzdělávání, Zdroj: vlastní zpracování.....	76
Tabulka 10 – Hodnocení zájmové činnosti, Zdroj: vlastní zpracování	76–77
Tabulka 11 – Hodnocení interiéru, vybavení a zařízení, Zdroj: vlastní zpracování.....	79
Tabulka 12 – Hodnocení nemovitosti, Zdroj: vlastní zpracování.....	82
Tabulka 13 – Hustota zalidnění v Královéhradeckém kraji, Zdroj: ČSÚ.....	84
Tabulka 14 – Finanční rozvaha za rok 2012, Zdroj: výroční zpráva Děčka 2013-2014	86
Tabulka 15 – Hodnocení ekonomických předpokladů, Zdroj: vlastní zpracování.....	87
Tabulka 16 – Celkové hodnocení funkcionálních oblastí DDM Děčko, Zdroj: vlastní zpracování.....	88
Obrázek 1- Znak města Rychnova nad Kněžnou, Zdroj: dostupné z:www.rychnov-city.cz.....	49

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
DDM	Dům dětí a mládeže
ICM	Informační centrum pro mládež
IROP	Integrovaný regionální operační program
NIDM	Národní institut pro děti a mládež
NIDV	Národní institut pro další vzdělávání
NNO	Nestátní neziskové organizace
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
PVČ	Pedagogika volného času
RVP	Rámcově vzdělávací program
ŠVP	Školní vzdělávací program

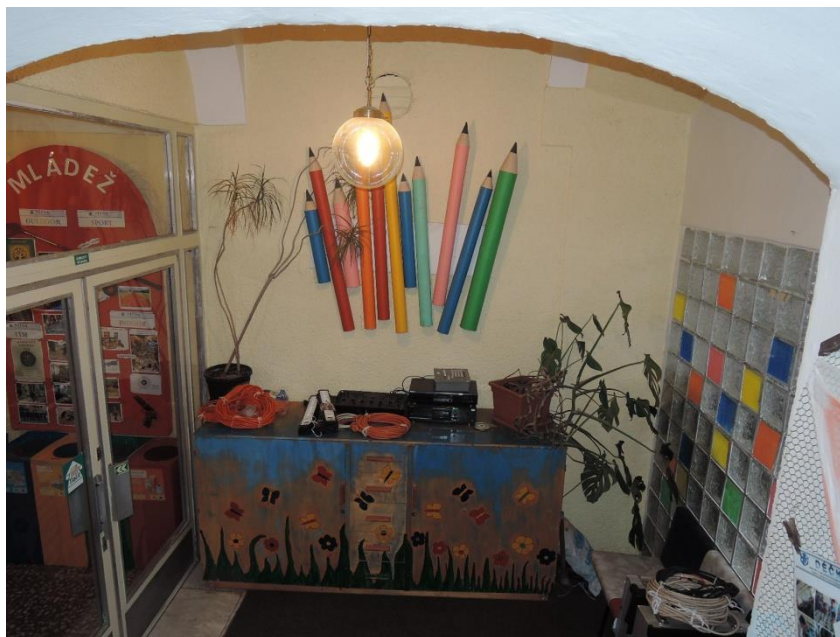
15. Přílohy

Příloha č. 1 – Fotografie č. 1: Budova DDM Děčka

Zdroj: vlastní

Příloha č. 2 – Fotografie č. 2: Přizemí budovy DDM

Zdroj: vlastní

Příloha č. 3 – Fotografie č. 3: Ocenění DDM

Zdroj: vlastní

Příloha č. 4 – Fotografie č. 4: Zoo koutek DDM

Zdroj: vlastní

Příloha č. 5 – Fotografie č. 5: Hudební zkušebna DDM

Zdroj: vlastní

Příloha č. 6 – Fotografie č. 6: Schodiště DDM

Zdroj: vlastní

Příloha č. 7 – Fotografie č. 7: Tělocvična DDM

Zdroj: vlastní

Příloha č. 8 – Fotografie č. 8: Klubovna DDM

Zdroj: vlastní